Latvijas Miera aizstāvēšanas komiteja (1951–1990): izveide, struktūra, darbības virzieni

Dr. philol. Inguna Daukste-Silasproģe,
VDK zinātniskās izpētes komisijas piesaistītā eksperte
Sociālās atmiņas pētniecības centra[1] projekta ietvaros

> "Vēsturniekiem, kas kādreiz novērtēs lielos un svarīgos notikumus pēckara gados, droši vien radīsies jautājums, kas šajā laika posmā ir bijis pats galvenais, apvienojošais visas pasaules tautu centienos. Un atbildēt nenāksies pārāk grūti: tā ir visas cilvēces nerimtīgā cīņa par mieru."[2] (Andrejs Balodis)

Rakstā sniegts ieskats Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas (saukta arī par Latvijas republikānisko Miera aizstāvēšanas komiteju un Republikānisko miera aizstāvēšanas komiteju) darbā, pamatojoties Latvijas Nacionālā arhīva Latvijas Valsts arhīva (LVA) Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas fonda Nr. 1052 materiālos. Šā fonda vēsturiskā uzziņā apgalvots, ka komiteja esot izveidota kā "sabiedriska organizācija" un tās locekļi esot strādājuši sabiedriskā kārtā. Komitejas struktūrā nozīmīgs bija prezidija darbs, kurā ietilpa dažādu Rīgas organizāciju un uzņēmumu pārstāvji, Sociālistiskā Darba Varoņa goda nosaukuma nesēji, Padomju Savienības Komunistiskās partijas (PSKP) Latvijas Komunistiskās partijas (LKP) Centrālās Komitejas (CK) pārstāvji, kā arī pazīstami Latvijas Padomju Sociālistiskās Republikas (LPSR) literāti un kultūras darbinieki. Citā avotā rodamas ziņas:

> "Komiteja ir miera piekritēju kustības vadošais orgāns LPSR, darbojas Padomju Miera aizstāvēšanas komitejas vadībā. [..] Komitejas darbība vērsta uz PSKP izstrādātās Miera programmas īstenošanu, solidaritātes stiprināšanu starp tautām. [..] LPSR miera piekritēji aktīvi

---

[1] Sociālās atmiņas pētniecības centra projekta vadītājs ir centra vadītājs Dr. sc. comm. Mārtiņš Kaprāns.

[2] Balodis, Andrejs. "Piecpadsmit cildenas cīņas gadi", *Literatūra un Māksla*, Nr. 35, 1964, 29. augusts, 1. lpp.

> piedalās visos pasākumos, ko organizē Padomju Miera aizstāvēšanas komiteja un Vispasaules Miera padome."[3]

Miera aizstāvju kustību vadīja Vispasaules Miera padome, kurā apvienojās partiju pārstāvji, dažādas institūcijas un miera aizstāvju nacionālās komitejas simt trīsdesmit valstīs. Viens no visaktīvākajiem Vispasaules Miera padomes locekļiem bija Padomju Miera aizstāvēšanas komiteja, kuras sastāvā ietilpa arī Latvijas Miera aizstāvēšanas komiteja.[4]

LVA pieejamo Miera aizstāvēšanas komitejas dokumentu kopumu nosaka sekojoša rīcība ar dokumentiem. Arhivējot dokumentus, LVA ir veikta Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas dokumentu (1951–1978) ekspertīze un konstatēta šādu dokumentu neesība fondā: 1) Prezidija sēžu protokoli (1951–1961, 1963–1971); 2) darba plāni (1951–1971); 3) informācija par Latvijas Miera aizstāvēšanas komiteju (1951–1961); 4) apstiprināto izdevumu tāmes (1951–1972); 5) finanšu atskaites (1951–1971). 1987. gadā veiktajā dokumentu (1978–1985) ekspertīzē secināts, ka tie dokumenti, kuriem beidzies uzglabāšanas termiņš, nodoti iznīcināšanai, ko apliecina 1987. gada 28. janvāra akts Nr. 5. 1996. gadā, pamatojoties uz aktu Nr. 2/8, LVA pieņemtas vēl neaprakstītas Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas lietas (kopskaitā 22) par laikposmu no 1985. līdz 1995. gadam, tādējādi papildinot fonda krājumu un liekot pamatu jauna fonda Nr. 2170 izveidei. 1999. gadā LVA veikta vēl viena fonda Nr. 1052 dokumentu vērtības ekspertīze un aprakstīšana, kā rezultātā sagatavots akts par dokumentu atlasi iznīcināšanai. Uzziņai par fondu Nr. 1052 pievienotie papildinājumi liecina, ka laikposmā no 1978. līdz 1990. gadam komitejas nosaukums, funkcijas, struktūra un darbības veids nav mainījies.

> "Apvienojot dažādu profesiju pārstāvjus – strādājošos un zinātniekus, augstskolu pārstāvjus un kultūras darbiniekus, kolhozniekus un māksliniekus –, Latvijas Miera aizstāvēšanas komiteja ir piedalījusies dažādās starptautiskās sadarbības un miera nostiprināšanas kampaņās. [..] Padomju Miera aizstāvēšanas komitejas delegācijas sastāvā ne reizi vien dažādos starptautiskos miera aizstāvju forumos

---

[3] *Latvijas Padomju enciklopēdija*, 5. sējuma 2. daļa. Rīga: Galvenā enciklopēdiju redakcija, 1984, 308. lpp.

[4] LVA, 1052. f., 1. apr., 17. l., 14. lp.

bijusi pārstāvēta arī mūsu republikas sabiedrība un komitejas aktīvisti."[5]

Ievērojot to, ka Latvijas Miera aizstāvēšanas komiteja turpināja darbību arī pēc Latvijas Republikas neatkarības atgūšanas, par ko liecina LVA pieejamie dokumenti un ieraksts, ka 1991. gada janvārī Latvijas Miera aizstāvēšanas komiteja esot kļuvusi "par patstāvīgu sabiedrisku organizāciju, neatkarīgu no Padomju Miera aizstāvēšanas komitejas",[6] LVA, kā jau iepriekš minēts, bija izveidots atsevišķs fonds Nr. 2170 *Latvijas miera kustība*[7]. Šā fonda dokumenti rakstā nav aplūkoti.

Kopumā jāsecina, ka LVA fonds Nr. 1052 nesniedz pilnīgu informāciju par Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas darbību visā tās pastāvēšanā, jo nav saglabāti visi ar komitejas darbību saistītie dokumenti; par komitejas darbu līdz 1962. gadam saglabāti atsevišķi dokumenti,[8] plašāks arhīva dokumentu kopums pieejams, sākot no 1962. gada:

1) saglabāti plašāki dokumentu kopumi, stenogrammas no atsevišķām Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas konferencēm;[9]

---

[5] LVA, 1052. f., 1. apr., 17. l., 16., 17. lp.

[6] Atbilstoši Uzņēmumu reģistra publiski pieejamajai informācijai 1993. gada 15. februārī reģistrēta sabiedriskā organizācija *Latvijas Miera kustība*, Nr. 40008000460, kuras adrese bija Rīga, Vecpilsētas iela 3/2 un kura izslēgta no reģistra 2007. gada 27. novembrī. 2008. gada 4. aprīlī dibināta jauna biedrība, Nr. 4000812614 ar apsūdzošu kalku nosaukumā *Latvijas miera komitets* (nevis komiteja, bet tieši "komitets"), kas 2008. gada 8. maijā pārdēvēta par Latvijas miera komiteju, tās adrese ir Citadeles ielā 2, vienā ēkā ar Alfrēda Rubika vadīto Latvijas Sociālistisko partiju (LSP), tās valdes loceklis kopš 2011. gada 22. decembra ir 1985. gada 22. martā dzimušais Ingars Burlaks, bijis arī LSP valdes loceklis, tās priekšsēdētāja vietnieks, kurš 11. Saeimas vēlēšanās kandidēja no saraksta *Saskaņas centrs*. "6. saraksts Politisko partiju apvienība "Saskaņas centrs"", *Latvijas Vēstnesis,* Nr. 139 (4537), 2011, 5. septembris; "Politisko partiju reģistra ziņa", *Latvijas Vēstnesis*, Nr. 25 (5343), 2015, 5. februāris. *Red. piez.*

[7] Vēsturiskā uzziņa – datēta ar 1980. gada 14. janvāri, to parakstījusi Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas priekšsēdētāja vietniece Biruta Šneidere (1930–2003) un atbildīgā par arhīvu Larisa Rozenberga. LVA, 1052. f., 2.–5. lp.

[8] Sk. LVA, 1052. f., 1. apr., 1. l., 21. l., 22. l.

[9] Sk.: LVA, 1052. f., 1. apr.: 6. l. – 1955. gada 28. maija paplašinātā plēnumu stenogramma; 2. l. – 1962. gada konferences materiāli; 3. l. – 1962. gada konferences sagatavošanas materiāli; 4. l. – 1973. gada 11. janvāra konferences stenogramma; 15. l. – materiāli par konferenci 1973. gada 11. janvārī; 16. l. –

2) Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas darba plāni (1972–1977);

3) informācija par Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas darbu (ietverot arī atskaites par darba rezultātiem), sākot no 1962. gada līdz 1989. gadam;

4) Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas prezidija sēžu protokoli, sākot no 1972. gada;

5) finanšu atskaites, apstiprinātie izdevumi;

6) ieņēmumu grāmatas par biedru naudu iemaksām Padomju Miera fondā (1965–1987) un citi nomenklatūras un atsevišķi grāmatvedības dokumenti.

Lielā materiālu kopuma dēļ rakstā sniegts ieskats komitejas izveides gaitā, struktūrā, galvenajos darbības virzienos. Kā papildus izziņas avoti par komitejas darbību izmantoti LKP CK periodiskie izdevumi *Cīņa*, *Padomju Jaunatne*, *Literatūra un Māksla* un *Zvaigzne*,[10] informatīvi izdevumi, tostarp Augusta Lediņa (dzimis 1933. gadā) *Miera piekritēju kustība, tās izaugsme un uzdevumi* (1976), Andra Vējāna (1927–2005) *Latvijas miera balss* (1986), Jāņa Anerauda (1924–2010) sastādītais krājums *Šo zemi, šīs debesis nosargāt… Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejai 35 gadi* (1986), Augusta Lediņa grāmata, žurnālista piezīmes, *Kas ir, tas ir* (2011) un citi papildavoti.

Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas tapšana: vēsturisks atskats

1949. gadā no 20. līdz 25. aprīlim vienlaikus Parīzē (Francija) un Prāgā (Čehoslovākija) aizritēja I Vispasaules miera piekritēju kongress, aizsākot plašo miera aizstāvju, piekritēju kustību. Tā paša

---

materiāli par 1976. gada 16. decembra plēnumu; 17. l. – 1981. gada 26. decembra konferences stenogramma; 35. l. – Trīsdesmit piektajai komitejas gadadienai veltītās konferences 1986. gada 30. oktobrī dokumenti.

[10] Tajos regulāri sniegta informācija par konferencēm, plēnumiem, ikdienas darbu, aktivitātēm, darba rezultātiem, braucieniem un uzņemtajiem viesiem, delegācijām. Rakstu autoru vidū gan žurnālisti un norišu korespondenti, gan komitejas priekšsēdētāji un vietnieki. Tajos tiešāk iespējams izjust laikmeta dogmatismu, ideoloģiskās nodevas, atsauces uz neskaitāmiem Padomju Savienības Komunistiskā partijas (PSKP) lēmumiem, atzīmējamām Padomju Sociālistisko Republiku Savienībā (PSRS) nozīmīgām gadskārtām.

gada augustā Maskavā notika I Vissavienības miera piekritēju konference un tika nodibināta Padomju Miera aizstāvēšanas komiteja. Savukārt 1950. gadā Varšavā (Polija) notikušā II Vispasaules miera piekritēju kongresa laikā nodibināta Vispasaules Miera padome. LPSR šajā forumā pārstāvēja rakstniece Anna Sakse (1905–1981).[11] Par pirmo LPSR iedzīvotāju miera atbalsta akciju vēl pirms komitejas izveides uzskatāma parakstīšanās zem Vispasaules miera piekritēju kongresā Stokholmā (no 1950. gada 15. līdz 19. martam) pieņemtā *Uzsaukuma par atomieroču aizliegšanu*. Kopš šā laika vairākas desmitgades LPSR iedzīvotāju ikdiena bija cieši saistīta ar miera kustību, kas bija organizēts spēks un ko simbolizēja *miera balodis*, iezīmēja ikgadējie *miera reisi, miera nedēļas, miera stundas, miera gājieni, miera konferences, miera stafetes*, bērnu zīmējumu un dziesmu konkursi, proti, dažādas "cīņas par mieru" izpausmes formas, papildinātas ar plašu ideoloģiskās propagandas darbu. Visā komitejas darbības laikā galveno lomu gan LPSR, gan PSRS iekšpolitisko un ārpolitisko norišu kontekstā ieguva jēdzieni un ar tiem saistītās norises kā miers, drošība, kodolieroču apdraudējums, politiskas propagandas akcijas, uzsaukumi, parakstīšanās, mītiņi, demonstrācijas. Miers un drošība kā propagandas sauklis PSRS iedzīvotāju apziņā bija gana iedarbīgs, tomēr atbilstoši tā laika politiskajai retorikai ietvēra arī aloģismu – "cīņa par mieru" bija tā laika biežāk lietotais lozungs vai sauklis. Abi vārdi, savienoti vienā jēdzieniskā pārī, ir semantiski pretrunīgi, jo katrs ietver diametrāli atšķirīgas nozīmes. Vēl daiļrunīgāk pretrunas iezīmējas rakstnieces Annas Sakses miera aizstāvju konferencē Rīgā 1951. gada rudenī teiktie vārdi: "Lai aug un stiprinās starptautiskā miera cīnītāju armija!"[12] Plaši debatējot par *mieru*, tika akcentēts, ka šis jautājums esot aktuāls ikvienam *padomju pilsonim* – sākot no kolhoznieka, slaucējas, traktorista līdz pat augstskolu docētājam, zinātniekam, kultūras darbiniekam. Gadu gaitā šajā "cīņā par mieru" iesaistīja pat skolēnus.

1951. gada vasaras izskaņa uzlūkojama par organizētu miera kustības aktivitāšu sākumu LPSR. 1951. gada 30. augustā laikraksta

---

[11] LPSR Nopelniem bagātā kultūras darbiniece (1945), PSRS Valsts prēmijas ieguvēja (1949), Padomju Miera aizstāvēšanas komitejas locekle (1950–1958), LPSR Tautas rakstniece (1965).

[12] *Literatūra un Māksla*, Nr. 38, 1951, 23. septembris, 2. lpp.

Padomju Jaunatne pirmajā lappusē publicēta Miera aizstāvēšanas padomju komitejas plēnuma rezolūcija,[13] kurā vienprātīgi atbalstīts Vispasaules Miera padomes *Aicinājums par miera pakta noslēgšanu starp piecām lielvalstīm – ASV, Apvienoto Karalisti, Ķīnu, Franciju un PSRS* un paziņots, ka 1951. gada septembrī PSRS tiks sākta kampaņa – parakstu vākšana – šā aicinājuma atbalstam. Tādējādi visā PSRS tiek mērķtiecīgi virzīts darbs, lai tiktu izveidotas šādas dažādu kampaņu, akciju un citu sarīkojumu koordinējošas un padomju ideoloģiju propagandējošas organizācijas. 1951. gada 1. septembrī LPSR tika organizēta dažādu organizāciju, arī zinātnisko un kultūras, priekšstāvju tikšanās, lai nodibinātu iniciatīvas komiteju (grupu) LPSR Miera piekritēju konferences sasaukšanai.[14] Komitejā ievēlēti tolaik sabiedrībā pazīstami dažādu nozaru pārstāvji;[15] par komitejas priekšsēdētāju kļuva toreizējais LPSR Zinātņu akadēmijas sekretārs Jānis Peive (1906–1976).[16] Iniciatīvas komiteja apsprieda arī Latvijas republikāniskās miera piekritēju konferences sagatavošanas un sarīkošanas jautājumus, nosakot, ka konference rīkojama 1951. gada

---

[13] Publicēta arī *Padomju Latvijas Kolhoznieks*, Nr. 9, 1951, 1. septembris, 2. lpp.

[14] Sk. *Cīņa*, 1951, 2. septembris.

[15] Latvijas republikāniskās miera piekritēju konferences iniciatīvas komitejā pārstāvēti: LPSR Zinātņu akadēmijas sekretārs Jānis Peive, rakstnieks Andrejs Upīts (1877–1970), LPSR Zinātņu akadēmijas īstenais loceklis Aleksandrs Šmits (1892–1978), Latvijas Komunistiskās partijas (LKP) CK sekretārs Arvīds Pelše (1899–1983), rakstniece Anna Sakse, Latvijas Republikāniskās arodbiedrību padomes priekšsēdētājs Kārlis Voltmanis (1910–1995), režisors Eduards Smiļģis (1886–1966), LPSR izglītības ministrs Vilis Samsons (1920–2011), LPSR Padomju komponistu savienības valdes priekšsēdētāja vietnieks Pēteris Smilga (1901–1968), LPSR Ministru Padomes priekšsēdētāja vietnieks Jānis Ostrovs (1896–1966), Pētera Stučkas Latvijas Valsts universitātes rektors Jānis Jurgens (1900–1983), LPSR Zinātņu akadēmijas īstenais loceklis Jānis Zutis (1893–1962), Latvijas Ļeņina komunistiskās jaunatnes savienības (LĻKJS) CK sekretārs Elmārs Bēmanis (1926–1987), Rīgas medicīnas institūta direktors Ernests Burtnieks (1898–1958), Latvijas evaņģēliski luteriskās Baznīcas arhibīskaps Gustavs Tūrs (Turss) (1890–1973), mākslinieks Arturs Lapiņš (1911–1983), Tekstilrūpniecības strādnieku arodbiedrības republikāniskās komitejas priekšsēdētāja Lidija Smite (Smits), Rīgas medicīnisko preparātu rūpnīcas galvenā tehnologe Erna Daugaviete (1906–1991) u.c. Pilnu sarakstu sk. *Padomju Jaunatne*, Nr. 174, 1951, 5. septembris, 1. lpp.

[16] Agroķīmiķis, bijis Latvijas Lauksaimniecības akadēmijas rektors (1944–1950), LPSR Zinātņu akadēmijas prezidents, PSRS Tautību padomes priekšsēdētājs (1958–1966), LPSR Ministru Padomes priekšsēdētājs (1959–1962), Sociālistiskā Darba varonis (1969), pirmais Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas priekšsēdētājs (1951–1962).

17. septembrī Rīgā ar šādu darba kārtību: 1) Padomju tauta cīņā par miera saglabāšanu un nostiprināšanu: 2) Latvijas Republikāniskās miera aizstāvēšanas komitejas ievēlēšana; 3) delegātu ievēlēšana trešajai Vissavienības miera piekritēju konferencei.

Jāatzīmē, ka šādas miera piekritēju konferences līdz tam bija notikušas arī citviet, piemēram, Baltkrievijas Padomju Sociālistiskajā Republikā (PSR) un Lietuvas PSR. Iezīmējas kampaņveidīgas aprises, jo

> "visās savienotajās un autonomajās republikās, un visos apgabalos un autonomajās republikās darbaļaudis nodibinājuši iniciatīvas komitejas miera piekritēju konferenču sasaukšanai"[17]

ar vienojošo moto:

> "Padomju tautas cīņā par miera saglabāšanu un nostiprināšanu."

LPSR miera piekritēju pirmā konference[18] notika 1951. gada 17. septembrī Rīgā, LPSR Valsts akadēmiskajā drāmas teātrī (tagadējais Latvijas Nacionālais teātris), kas

> "bija tērpies svētku rotā, dekorēts sarkaniem audekliem un karogiem, [..] sapulcējās latviešu tautas pārstāvji, kas daudzās darbaļaužu sapulcēs ievēlēti par delegātiem republikāniskajai miera piekritēju konferencei. To vidū — izcili rūpniecības un transporta stachanovieši, sociālistiskās zemkopības meistari, zinātnieki, rakstnieki, kultūras un mākslas darbinieki. Padomju Latvijas darbaļaudis deva saviem pārstāvjiem norādījumu, no konferences tribīnes paziņojot, ka latviešu tauta nelokāmi apņēmusies aizstāvēt cēlo miera lietu un nosargāt mieru visā pasaulē."[19]

Tajā ar pamatreferātu uzstājās toreizējais LPSR Zinātņu akadēmijas sekretārs Jānis Peive:

> "Padomju Latvijas darba ļaudis ar lielu sajūsmu uzņēma ziņu par Latvijas republikāniskās miera piekritēju konferences sasaukšanu.

---

[17] *Zvaigzne*, Nr. 18, 1951, 15. septembris, 4. lpp.

[18] Materiālu kopumu par konferenci sk. LVA, 1052. f., 1. apr., 1. l. – atklāšanas runa, referāts *Padomju tauta cīņā par miera saglabāšanu un stiprināšanu* un noslēguma ideoloģiskā frāze: "Mēs esam pārliecināti, ka miera spēki uzvarēs kara tumšos spēkus, jo miera cīnītāju priekšgalā iet un tos vada pirmais un labākais miera cīnītājs – lielais Staļins." (14. lpp.). Konferences norise atspoguļota reportāžā laikrakstā *Padomju Jaunatne*, Nr. 183, 1951, 18. septembris, 1.–2. lpp.

[19] *Padomju Jaunatne*, Nr. 183, 1951, 18. septembris, 1. lpp.

> Latviešu tauta tiecas pēc miera, un šīs cēlās tieksmes spilgti izpaužas sanāksmēs, kurās Latvijas PSR darba ļaudis dedzīgi atbalsta Miera aizstāvēšanas padomju komitejas plēnuma rezolūciju un viņi uzņemas jaunas saistības, lai atzīmētu parakstu vākšanas kampaņu ar jaunām darba uzvarām, lai vēstulē biedram Staļinam doto solījumu izpildītu pirms termiņa. [..] Nav šaubu, ka republikāniskās konferences delegāti izteiks latviešu tautas nelokāmo gribu cīnīties par mieru, pret jauniem kara kurinātājiem. Padomju tauta boļševiku partijas un lielā Staļina vadībā iet vispasaules miera frontes avangardā, viņi droši skatās nākotnē un ceļ komunistisko sabiedrību. Slava padomju tautas uzvaru iedvesmotājam un organizatoram biedram Staļinam!”[20]

Kā liecina arhīva materiāli, konferences prezidiju veidoja 53 locekļi, tostarp – LKP CK sekretārs Jānis Kalnbērziņš (1893–1986), LPSR Ministru Padomes priekšsēdētājs Vilis Lācis (1906–1964), LPSR Augstākās Padomes Prezidija priekšsēdētājs Augusts Kirhenšteins (1872–1963), LKP CK sekretārs Arvīds Pelše.[21] Konferencē tika atbalstīts iniciatīvas grupas priekšlikums par miera cīnītāju darbības paplašināšanu un Latvijas republikāniskās Miera aizstāvēšanas komitejas izveidošanu. Šāds organizācijas nosaukums, kurā akcentēta hierarhiskā pakļautība Padomju Miera aizstāvēšanas komitejai, eksistēja ilgāku laiku, vēlāk nomainot ar Latvijas Miera aizstāvēšanas komiteja.

> “Toreiz sāka pūst “aukstā kara” bargie vēji, bet tiem pretī jau varēja celties reāls spēks, kas spētu savaldīt jaunus iznīcības draudus. Pretkara kustība, kas tolaik radās Eiropā un plaši izplatījās pasaulē, vairs nebija atsevišķu indivīdu protesta izpaudums. Šai kustībai stiprs, drošs atbalsts un vairogs – sociālistiskās valstis,”[22]

komitejas sākuma laiku atminas dzejnieks Andris Vējāns, trešais Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas priekšsēdētājs.

1951. gada 18. septembrī Latvijas Padomju rakstnieku savienībā pulcējās republikas literatūras un mākslas darbinieki, citu profesiju pārstāvji, lai parakstītu Vispasaules Miera padomes Aicinājumu par Miera pakta noslēgšanu starp lielvalstīm.

---

[20] LVA, 1052. f., 1. apr., 1. l., 2. lp.
[21] Skat. LVA, 1052. f., 1. apr., 1. l.
[22] Vējāns, Andris. *Latvijas miera balss*. Rīga: Avots, 1986, 9., 10. lpp.

> "Šī apliecinājuma un šī aicinājuma izpildei bijuši veltīti visi trīsdesmit aizvadītie Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas darbības gadi. Komitejas locekļi un aktīvisti par savu vispirmo pienākumu vienmēr uzskatījuši uzdevumu propagandēt Padomju Savienības Komunistiskās partijas un Padomju valdības miera politiku, nodibināt draudzīgus kontaktus ar citu valstu miera cīnītājiem, aktīvi piedalīties Padomju Miera komitejas un Vispasaules Miera padomes rīkotajos pasākumos."[23]

Kampaņa par parakstu vākšanu zem *Aicinājuma par Miera pakta noslēgšanu starp piecām lielvalstīm* kļuva par jaunizveidotās republikāniskās miera piekritēju komitejas pirmo organizatorisko darbu. Laikraksts *Padomju Jaunatne* 1951. gada 16. oktobrī ziņo, ka izvērstā parakstu vākšanas kampaņa kļuvusi par "īstu visas tautas kustību".[24]

> "Parakstu vākšana Vispasaules Miera padomes Aicinājumam PSR Savienībā noris lielas politiskas un darba sajūsmas atmosfērā un palīdz vēl vairāk mobilizēt mūsu zemes darbaļaudis, lai tālāk stiprinātu Padomju valsti kā miera balstu visā pasaulē."[25]

Šis teikums precīzi iezīmē laikmeta ideoloģiskos un propagandas vaibstus, kas neizbēgami iespaidos arī Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas darbu. Šādas masveidīgas kampaņas – parakstu vākšanas – būs iezīmīgas turpmākajās desmitgadēs. Jēdzieni "miers", "solidaritāte", "draudzība" un "sadraudzība" padomju cilvēka apziņā nereti saplūda vienā jēdzienā. To apliecina Birutas Šneideres sacītais 1981. gada 26. novembrī, Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas

---

[23] Lediņš, Augusts. "Miers 30 gadi un 750. numurs", *Zvaigzne,* Nr. 20, 1981, 15. oktobris, 3. lpp.

[24] Par septembrī savāktajiem parakstiem ziņas sniegtas Maskavai. Apkopojums liecina: Ukrainas PSR – 18 617 592, Baltkrievijas PSR – 4 569 800, Uzbekijas PSR – 2 868 393, Kazahijas PSR – 2 501 107, Gruzijas PSR – 2 181 061, Azerbaidžānas PSR – 1 579 799, Lietuvas PSR – 1 465 747. Moldāvijas PSR – 1 321 790, Latvijas PSR – 1 239 418. Kirgīzijas PSR – 717 563, Tadžikijas PSR – 656 490, Armēnijas PSR – 800 795. Turkmēnijas PSR – 399 184, Igaunijas PSR – 621 567, Karēļu-somu PSR – 239 427 cilvēki.

[25] Identiska informācija: *Padomju Jaunatne*, Nr. 203, 1951, 16. oktobris, 1. lpp.; *Literatūra un Māksla*, Nr. 42, 21. oktobris, 1. lpp.; *Padomju Students*, Nr. 23, 19. oktobris, 1. lpp.

konferencē, akcentējot, ka *padomju cilvēkam* ir divi svēti jēdzieni – "dzimtene" un "miers":

> "XXIV un XXV PSKP kongresos izstrādātā Miera programma kļuva par drošu kompasu pasaules tautu cīņā par kara draudu likvidēšanu, starptautiskā stāvokļa normalizēšanos. Savā iekšpolitikā Padomju valsts vienmēr likumsakarīgi īsteno miera kursu, cīnās par starptautiskā saspīlējuma mazināšanu un tajā pašā laikā izlēmīgi nostājas pret pasaules agresīvajiem spēkiem."[26]

Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas otrais priekšsēdētājs Žanis Grīva (īstajā vārdā Žanis Folmanis; 1910–1982) runā 1976. gada plēnumā pauda:

> "Miera programma kā milzīgā akumulatorā sevī akumulējusi visu tautu ilgas pēc miera, patstāvības, atbrīvošanās no koloniālisma jūga un neokoloniālisma žņaugiem. [..] Mūsu padomju valsts galvaspilsēta Maskava tagad kļuvusi par vispasaules miera kustības pilsētu."[27]

Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas aktīvisti par nopelniem miera un tautu draudzības stiprināšanā apbalvoti ar Vispasaules Miera padomes piemiņas medaļām (kopskaitā – 11), Padomju Miera aizstāvēšanas komitejas un Padomju Miera fonda Goda medaļām (kopskaitā – 48) un Goda rakstiem (kopskaitā – 154).

Ieskats dažās nozīmīgākajās komitejas konferencēs vai paplašinātajos plēnumos

Tā kā par Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas pirmajām divām darbības desmitgadēm saglabāts neliels skaits dokumentu, rakstā netiks detalizēti analizēti visi komitejas kongresi vai paplašinātie plēnumi, vien sniegts neliels ieskats (ar mērķi – iezīmēt laikmeta ideoloģiski politisko kontekstu) nozīmīgākajās konferencēs, kurās galvenokārt pārvēlēts vai papildināts komitejas sastāvs, vadība un pieņemti kādi nozīmīgi lēmumi. Konferences, plēnumi norisēja pēc noteikta scenārija, kas ietvēra, piemēram, PSKP vadības uzrunu, konferences darba prezidija izveidi, referātu priekšlasījumus, debates, redakcijas komisijas izveidi, rezolūcijas izstrādi un pieņemšanu. Šādus

[26] LVA, 1052. f., 1. apr., 17. l., 11. lp.
[27] LVA, 1052. f., 1. apr., 16. l., 74., 75. lp.

sarīkojumus apmeklēja plašs, iepriekš izvirzīts un apstiprināts delegātu skaits.

Arhīvā saglabāta Latvijas republikāniskās Miera aizstāvēšanas komitejas 1955. gada 28. maija paplašinātā plēnuma stenogramma,[28] kas uzmanību piesaista ar frāžainu retoriku, akcentējot nesenās kara šausmas, PSRS miermīlīgo politiku, sasniegumus un izaugsmi, vienlīdzību, padomju pilsoņu ikdienas idilli, pateicību PSKP un politiskajiem vadoņiem. Daži izteikumi plēnumā.

> "Padomju vara izvedusi mūsu tautu uz brīvības un laimes ceļa, uz mūžīgiem laikiem esam saistījuši mūsu tautu ar padomju daudzināciju tautu un uz tā ceļam savu nākotni. [..] Mēs, miera piekritēji, esam stiprāki par bīstamo avantūristu – kara kūrēju saujiņu. Un, ja ārprātīgie mūsdienu cilvēkēdāji, kara kūrēji neuzklausīs miermīlīgo tautu brīdinājumu un sāks plosīties, mums atradīsies viņiem trako krekli."[29] (Valsts Elektrotehniskās rūpnīcas (VEF) atslēdznieks Aleksandrs Grass[30])

> "[..] lai kā vēstures okeānā grimstošā imperiālisma kuģa žurkas necenstos izglābties uz cilvēces progresa rēķina, tas tām neizdosies. Varenā miera kustība pasaulē liek domāt par to, ka tām būs jāpaiet zem ūdens, norijušām savas atombumbas. Miera ideja, iekarojusi simtiem miljonu ļaužu manas, ir kļuvusi par materiālu spēku, kas

---

[28] Sk. LVA, 1052. f., 1. apr., 6. l. Plēnuma atreferējumu sk. arī: *Cīņa*, Nr. 74, 1955, 29. marts. 1. lpp.

[29] LVA, 1052. f., 1. apr., 6. l., 23., 24. lp.

[30] Aleksandrs Grass (1913–1981) bijis PSRS Augstākās Padomes deputāts, ikdienas darbā propagandēja saukli "Mūsu darbs – mieram", Sociālistiskā Darba varonis. Aleksandrs Grass ir ievērojams ar to, ka viņu kā paraugu padomju pilsonim izmantoja padomju propaganda, par ko liecina VEF "atslēdznieka Aleksandra Grasa" dzīves un panākumu stāsta tiražēšana padomju presē un viņa kā propagandista panākumi – "Te Izpaužas Staļina mīlestība uz latviešu tautu," saka VEF stachanovietis Aleksandrs Grass. "Šajās neaizmirstamajās vēlēšanu kampaņas dienās republikas darba ļaudis ar sevišķu lepnumu pārrunā, kā biedrs Staļins gādā par latviešu tautu." ("Latviešu tautas kandidāti", *Literatūra un Māksla*, 1951, 22. janvāris.) Sk. arī: "Uzvarētāji pirmsoktobra sociālistiskajā sacensībā", *Cīņa*, 1949, 5. novembris; Goba, Z. "Atslēdznieks Aleksandrs Grass", *Zvaigzne*, 1954, 15. februāris; Heimanis, B. "Atslēdznieks Aleksandrs Grass", *Cīņa*, 1954, 19. februāris; "Atslēdznieks Aleksandrs Grass", *Padomju Jaunatne*, 1954, 24. februāris; "76 sienas avīzes vienā rūpnīcā", *Padomju Jaunatne*, 1954, 5. maijs; Zaļenieks, V. "Uzvara darba frontē", *Cīņa*, 1955, 8. maijs; "PSRS Augstākās Padomes sēdes", *Cīņa*, 1950, 22. jūnijs; Bormanis, H. "Uz jauniem panākumiem", *Cīņa*, 1957, 13. novembris. *Red. piez.*

neļaus vairs nokrist nevienai agresora atombumbai nevienā cilvēku apdzīvotā teritorijā."[31] (Mākslinieks Arturs Lapiņš[32])

"Ikviens kolchoznieks un kolchozniece apzinās, ka, stājoties miera cīnītāju rindās, nav pašreiz svarīgāka uzdevuma, kā realizēt partijas Centrālās Komitejas janvāra Plenuma lēmumā nosauktos uzdevumus. [..] Biedri, partijas CK janvāra Plenuma lēmums ir mūsu cīņas programma. [..] Kara kurinātāji lai apzinās, ka katrai bumbai ir sava pretbumba. Mēs, lauku darba ļaudis, dosim savas dzimtenes varenības stiprināšanai arī savu ieguldījumu: rūpniecībai izejvielas, pilsētas darba ļaudīm vairāk piena, gaļas, olu un citu lauksaimniecības produktu. Strādāsim pašaizliedzīgi, zinot, ka miera sardzē stāv visa progresīvā cilvēce."[33] (Kolhoza *Mārupe* priekšsēdētājs Arvīds Kalējs)

"Ja ieklausāmies pagājušos laikos, visjaukāk skan dziesmas par mieru un darbu, par cilvēka cīņu ar dabu, par varenajām tautu brīvības cīņām, par tautu draudzību un sadarbību. [..] Komponistam vai artistam, kas komponistu sacerēto muziku iemieso skaņās ar savu balsi vai instrumentu, miers nepieciešams un dārgs, tāpat kā kolchoza vai rūpnīcu strādniekam, studentam vai profesoram. [..] Vai nošu papīrs un spalva, vai zīmulis ir vērā liekami miera ieroči? [..] Ar lielu dedzību strādā visa Padomju Latvijas Komponistu saime. Spalva un nošu papīrs, harmonija un melodija, – mēs domājam, – ir stipri ieroči cīņā par mieru."[34] (Komponists Ādolfs Skulte[35])

---

[31] LVA, 1052. f., 1. apr., 6. l., 27. lp.

[32] Gleznotājs Arturs Lapiņš, tolaik LPSR Mākslinieku savienības priekšsēdētājs. Lapiņš dzimis 1911. gada 11. februāri Tukuma rajona Sātu pagastā, mācījies Tukuma vidusskolā, studējis Latvijas Mākslas akadēmijā. Būdams komjaunietis, izplatīja nelegālo literatūru, par ko bija sodīts ar ieslodzījumu. Teātra mākslai pievērsās līdz ar Latvijas Republikas okupāciju 1940. gadā, kļūstot par LPSR Valsts drāmas teātra galveno mākslinieku, tad arī esot kļuvis par PSKP biedru. Otrā pasaules kara laikā Ivanovā LPSR Valsts mākslas ansambļa galvenais mākslinieks. 1944. gadā viņam piešķīra LPSR Nopelniem bagātā mākslas darbinieka nosaukumu. Pēc otrreizējās Latvijas okupācijas sāka strādāt LPSR Valsts akadēmiskajā operas un baleta teātrī, drīz kļūstot par galveno mākslinieku, kur strādā līdz pensijai, miris 1983. gadā. "Arturs Lapiņš", *Cīņa*, 1983, 1. septembris; "Pēdējā gaitā", *Padomju Jaunatne*, 1983, 3. septembris. *Red. piez.*

[33] LVA, 1052. f., 1. apr., 6. l., 30.–32. lp.

[34] LVA, 1052. f., 1. apr., 6. l., 46.–48. lp.

[35] Komponists Ādolfs Skulte (1909–2000), tolaik LPSR Padomju komponistu savienības priekšsēdētājs. Dzimis 1909. gada 28. oktobrī Kijevā (tagadējā Ukrainas Republika). 1921. gadā pārbraucis uz Latviju, kur pēc vidusskolas 1928. gadā iestājies

Šajā paplašinātajā plēnumā, kura galvenie izskatāmie jautājumi bija kampaņas sarīkošana pret atomkara gatavošanu un delegātu vēlēšanas Vissavienības miera piekritēju konferencei, pieņemtajā rezolūcijā akcentēts, ka padomju pilsonis ik uz soļa izjūt partijas un valdības gādību, ka "padomju vara izvedusi mūsu tautu uz brīvības un laimes ceļa",[36] un jau tolaik kultivēts, ka ikkatrs ar savu darbu var veicināt "lielo cīņu par mieru", ka arī katrs radoša cilvēka veikums, tostarp mākslas darbs, mūzika, daiļliteratūras darbs, aktieru skatuves darbs u. c., var kļūt par miera demonstrēšanas formu, formātu vai tribīni.

1959. gada 14. aprīlī Rīgā LPSR Valsts akadēmiskajā drāmas teātrī notika LPSR miera piekritēju konference,[37] kurā piedalījās arī miera piekritēji no Krievijas Padomju Federatīvās Sociālistiskās Republikas (KPFSR) – Ļeņingradas un Maskavas – un Igaunijas PSR. Konferences prezidijā ievēlēja okupācijas varas Latvijā vadību – LKP CK pirmo sekretāru Jāni Kalnbērziņu, LPSR Ministru Padomes priekšsēdētāju Vili Lāci, LPSR Augstākās Padomes Prezidija priekšsēdētāju Kārli Ozoliņu (1905–1987), vadošos republikāniskās miera aizstāvēšanas komitejas, PSKP un valdības, zinātnes un mākslas darbiniekus, priekšzīmīgus strādniekus propagandistus.[38] Konferencē tika ievēlēts jauns Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas sastāvs. 1962. gada 14. aprīlī notika Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas prezidija sēde, kurā nolēma 9. maijā sasaukt republikānisko miera piekritēju konferenci. Konferences norises nodrošināšanas pamatā bija LPSR Ministru Padomes rīkojums:

Latvijas Universitātes Inženieru fakultātē un Latvijas Konservatorijā, kur beidzis Jāzepa Vītola kompozīcijas klasi 1934. gadā un praktiskās kompozīcijas klasi 1935. gadā. Studiju laikā strādājis vidusskolās par dziedāšanas un mūzikas skolotāju Balvos un Jēkabpilī, bet, pabeidzis konservatoriju, no 1936. gada sāka strādāt konservatorijā, kur arī nostrādāja līdz mūža beigām. Bijis arī ērģelnieks Krustpils evaņģēliski luteriskajā baznīcā. Bijis LPSR Augstākās Padomes deputāts. "Konservatorijas jaunie docenti", *Jaunākās Ziņas*, Nr, 23, 1936, 23. septembris, 16. lpp.; "Ādolfa Skultes skanošie pretmeti", *Dzimtenes Balss*, 1979, 18. oktobris. *Red. piez.*

[36] LVA, 1052. f., 1. apr., 6. l., 23., 27. lp.

[37] Ļoti plaša konference ar 800 delegātiem.

[38] *Cīņa*, Nr. 87, 1959, 14. aprīlis, 1. lpp.

> "Izdalīt Latvijas draudzības un kultūras sakaru biedrībai ar tautiešiem ārzemēs[39] Latvijas republikāniskās miera aizstāvju vajadzībām no LPSR Ministru padomes rezerves fonda 1962. gada 2. kvartālā 2 tūkstošus rubļu sakarā izdevumiem, kas saistīti ar republikāniskās miera aizstāvju konferences norisi."[40]

Republikāniskā miera aizstāvju konference[41] notika 1962. gada 9. maijā Rīgā LPSR Valsts akadēmiskajā drāmas teātrī. Līdzās referātiem par miera tēmu, delegātu apstiprināšanai Vispasaules kongresam par atbruņošanos un mieru, kas norisinājās no 1962. gada 9. līdz 19. jūlijam pēc Vispasaules Miera padomes iniciatīvas, uzrunā skaidri tika pateikts:

> "Padomju miera piekritēju darbu ļoti atvieglo tas, ka viņiem nav nekādu nesaprašanos ar savas zemes valdību. Tāpat tiem nav vajadzīgs aģitēt padomju sabiedrību par to, lai tā iestātos cīņā par mieru. [..] Mūsu republikas komiteja vienmēr ir centusies cieši sadarboties ar pārējām mūsu republikas sabiedriskajām organizācijām, sevišķi tas attiecināms uz Latvijas un ārzemju [draudzības un kultūras] sakaru biedrību, Arodbiedrību republikānisko padomi, [LPSR] Politisko zināšanu un zinātņu popularizēšanas biedrību[42], [Latvijas Padomju] [r]akstnieku savienību un citām

---

[39] LPSR Valsts drošības komitejas (VDK) piesegstruktūra. *Red. piez.*

[40] Sk. sēdes protokolu: LVA, 1052. f., 1. apr., 5. l., 1.–3. lp.

[41] Uz konferenci izvirzīti 250 delegāti, piedalījās 241 delegāts.

[42] LPSR Politisko zināšanu un zinātņu popularizēšanas biedrība bija Vissavienības politisko zināšanu un zinātnes popularizēšanas biedrības Latvijas nodaļa. Tās pirmais valdes priekšsēdētājs bija Augusta Kirhenšteina valdības izglītības ministrs, nelikumīgās Tautas Saeimas loceklis, LPSR Zinātņu akadēmijas prezidents (1946–1951) Pauls Lejiņš (1883–1959). 1947. gada 1. maijā PSRS organizēja "zinātnes, kultūras un mākslas darbinieku" aicinājumu stiprināt Josifa Džugašvili diženumu Staļina tēlā un veicināt zinātnisko un politisko zināšanu izplatīšanu iedzīvotāju vidū, dibinot šo pūļu veiksmīgākai īstenošanai īpašu biedrību – Vissavienības biedrību politisko zināšanu un zinātņu popularizēšanai. Tam sekoja "vietējo" "zinātnes, kultūras un mākslas darbinieku" atsaucība, aicinot dibināt vietējo biedrību politisko zināšanu un zinātņu popularizēšanai. Rezultātā maija beigās dibina organizācijas komiteju aicinājuma īstenošanai, kurā **bija** akadēmiķis Pauls Lejiņš, profesors Matvejs Kadeks (1897–1950), profesors Jānis Peive, profesors Pēteris Vāleskalns (Valeskalns) (1899–1987), Tautas rakstnieks Andrejs Upīts un citi LPSR padomju zinātnes un kultūras darbinieki. Līdzīgi kā daudzas citas "sabiedriskā kārtībā" un publisku aicinājumu rezultātā dibinātas organizācijas, Vissavienības politisko zināšanu un zinātnes popularizēšanas biedrība un tās republikāniskās nodaļas pildīja ne tikai noteiktu PSRS ideoloģijas propagandas uzdevumu, kļūstot par līdzekli pamatbrīvību

> organizācijām. Mūsu darba īpatnība ir arī tā, ka mums, līdzīgi pārējo Baltijas republiku komitejām, paši ciešākie sakari izveidojušies ar to valstu miera cīnītājiem, kas, līdzīgi mums, dzīvo Baltijas jūras krastos. Mūs visus apvieno mums kopējais un vienotais lozungs: Baltijas jūra – miera jūra!”[43]

Konferencē tika ievēlēta jauna komitejas vadība. Arī šajā konferencē tika pieņemta rezolūcija, apliecinot LPSR miera aizstāvju nelokāmo pārliecību pievienoties un atbalstīt padomju valdības cīņu par mieru.

Ieskatam piemērs no konferences retorikas.

> “Tas, ka pasaulē pastāv varenā sociālisma nometne ar Padomju Savienību priekšgalā, kas savā karogā kā galveno lozungu ierakstījusi cīņu par mieru un vispārēju atbruņošanos, dod cilvēcei pārliecību, ka kopīgā aktīvā rīcībā mieru ir iespējams nosargāt, ir iespējams novērst pasaules karu. Iznīcināt karus, nodibināt mūžīgu mieru uz zemes – tāda ir komunisma vēsturiskā misija.”[44]

Kā liecina konferences sagatavošanas dokumenti, republikāniskā miera aizstāvēšanas komiteja saņēmusi rīkojumu, kura 2. punkts skanējis šādi:

> “Prasīt Latvijas KP CK izrādīt sadarbību ar komiteju, organizējot visos rajonu centros un pilsētās sapulces, kurās arī referāti par atbruņošanos un mieru.”[45]

Aizvien aktuālāka kļuva nepieciešamība dibināt plašus sakarus ar ārzemju organizācijām un sabiedriskiem darbiniekiem, aizvien plašāk izvēršot savu darbu, tostarp miera ideju propagandu un aģitāciju, un akcentējot Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas atbildīgumu.

---

kā vārda, apziņas, jaunrades un zinātniskās darbības brīvības ierobežošanai (sevišķi, lai kontrolētu un pat izrēķinātos ar sabiedrībā autoritāti ieguvušām personām kā Pauls Stradiņš (1896–1958), bet arī VDK uzdevumu īstenošanai. Tas, ka šādu organizāciju dibināšana bijusi okupācijas varas pasūtījums, liecina līdzība dibināšanas organizēšanā un organizētāju un dibinātāju izvēle. “Aicinājums”, *Cīņa*, 1947, 4. maijs; Pakalns, I. “Zinātnes ieguvumiem visīsākajā laikā jāsasniedz visplašākās tautas masas”, *Padomju Jaunatne*, 1947, 29. maijs; Oparins, A. “Vissavienības politisko zināšanu un zinātņu popularizēšanas biedrības pieci gadi”, *Cīņa*, 1952, 6. jūlijs; Dreimanis, Aleksis. “Latvijas un zinātnes labā”, *Brīvā Latvija*, Nr. 8, Nr. 9, Nr. 10, 1997, 24. februāris, 3. marts, 10. marts, 5. lpp. *Red. piez.*

[43] LVA, 1052. f., 1. apr., 2. l., 10. lpp.

[44] LVA, 1052. f., 1. apr., l. 2, 6.–7. lp.

[45] LVA, 1052. f., 1. apr., l. 3, 2. lp.

Ieskatam neliels fragments no Latvijas evaņģēliski luteriskās Baznīcas arhibīskapa Gustava Tūra runas.

> "Mēs, šīs konferences dalībnieki, esam ļaudis no dažādām tautībām un ticībām, galvenā kārtā latvieši un krievi, bet še atrodas arī citu tautību pārstāvji, mēs draudzīgi pārrunājam mums visiem svarīgo miera jautājumu. [..] Mums, latviešiem, draudzība ar citām tautām ir bijusi cieņā jau senos laikos. [..] Veicinādami tautu draudzību, mēs veicināsim mieru un miermīlīgu pastāvēšanu – koeksistenci starp tautām. [..] Viena ticība mums visiem ir kopīga. Tā ir ticība mieram, ticība miera uzvarai."[46]

Savukārt konferences rezolūcijā ierakstīti arī šādi vārdi:

> "Mēs zinām, ka pats labākais, pats augstvērtīgākais padomju cilvēka ieguldījums miera nostiprināšanā – ir pašaizliedzīgs darbs Tēvijas labā."[47]

1973. gada 11. janvārī Latvijas Republikāniskās arodbiedrību padomes Kultūras namā (tagadējā Mazā ģilde – *red. piez.*) notika Latvijas miera aizstāvju konference,[48] kuru vadīja toreizējais Latvijas

[46] LVA, 1052. f., 1. apr., 2. l., 52. lp.
[47] LVA, 1052. f., 1. apr., 2. l., 54. lpp.
[48] Konferences materiālus sk.: LVA, 1052. f., 1. apr., 4. l. un 15. l.; konferences atreferējumu sk.: *Padomju Jaunatne*, Nr. 8, 1973, 12. janv., 1. lpp.

Republikāniskās arodbiedrību padomes priekšsēdētājs Viktors Blūms (1923–2011)[49].[50]

> "Mēs visi esam par to, lai izpildītu mūsu partijas noteikto – saglabāt uz zemes mieru. Tā labā mēs strādājam, tā dēļ mēs dzīvojam."[51]

Konferencē piedalījās arī viesi no Maskavas un Ļeņingradas miera aizstāvēšanas komitejām. Runas noslēgumā Rīgas vagonu rūpnīcas (RVR) frēzētājs, Sociālistiskā Darba Varonis Alberts Ikaunieks (dzimis 1928. gadā)[52] bilda patosa pilnas frāzes:

---

[49] Viktors Blūms dzimis 1923. gadā Pleskavas apgabala Bežancu rajona Nazarkinas sādžā kalpotāju ģimenē, 1941. gadā pabeidzis vidusskolu, brīvprātīgi pieteicies dienestā PSRS bruņotajos spēkos, no kurienes nosūtīts mācībās Andreja Ždanova Ļeņingradas kara inženieru skolā, kas kopš 1941. gada un līdz Otrā pasaules kara beigām bija evakuēta uz Kostromu un kara apstākļos veica apmācības vien pāris mēnešus. Tobrīd tā bija vienīgā mācību iestāde, kas apmācīja virsniekus, kuri nodrošināja reaktīvās artilērijas mašīnu *Katjuša* ekspluatāciju. Pēc apmācību beigšanas Blūmu nosūtīja uz fronti. 1945. gadā strādājis Republikāniskajā darba rezervju pārvaldē Rīgā, vēlāk – par partorgu Adulienas pagastā. No 1946. līdz 1948. gadam mācījies Republikāniskajā partijas skolā, kuru beidzot nosūtīts darbam Latvijas Republikāniskās arodbiedrību padomes Kultūras un sadzīves nodaļas vadītāja amatā. Tad bijis LKP Skrundas rajona komitejas otrais sekretārs, vēlāk – Skrundas rajona darbaļaužu deputātu padomes izpildkomitejas priekšsēdētājs, pēc tam LKP Liepājas apgabala komitejā par Propagandas un aģitācijas nodaļas vadītāju. 1953. gadā Blūms bija LKP Alsungas rajona komitejas pirmais sekretārs, vēlāk – LKP Kuldīgas rajona komitejas pirmais sekretārs. 1959. gadā Blūms kļuva par Latvijas Republikāniskās arodbiedrību padomes priekšsēdētāju, šai amatā bija līdz 1973. gadam. 1966. gadā PSRS Augstākajā Padomē, bijis Prezidija priekšsēdētāja vietnieks, 1975. gadā LPSR Augstākajā Padomē, kur arī pildījis Prezidija priekšsēdētāja vietnieka amatu. "12. jūnijā – PSRS Augstākās Padomes vēlēšanas", *Plēsums*, 1966, 3. jūnijs; "Jauni varas vīri Latvijā", *Brīvība*, Nr. 6, 1973, 1. jūnijs, 2. lpp.; *Cīņa*, 1975, 28. maijs; Hāzners, Vilis. "1975. gada vēlēšanas Latvijā", *Latvija Šodien*, 1976, 1. jūnijs. *Red. piez.*

[50] Bijis LKP Skrundas rajona komitejas otrais sekretārs, Skrundas rajona izpildkomitejas priekšsēdētājs, LKP Liepājas apgabala komitejas Propagandas un aģitācijas nodaļas vadītājs, LKP Alsungas, pēc tam Kuldīgas rajona komitejas pirmais sekretārs.

[51] LVA, 1052. f., 1. apr., 4. l., 1. lp.

[52] Arī republikas Darbaudzinātāju padomes priekšsēdētājs, vēlākos gados LKP CK loceklis, LPSR Augstākās Padomes Prezidija loceklis, LPSR Augstākās Padomes deputāts, saņēmis Vispasaules Miera padomes apbalvojumu, grāmatas *Priekšnojauta. Darbaudzinātāja pārdomas* (V. Valguna literārais atstāstījums. Rīga: Liesma, 1978) autors. Alberts Ikaunieks ir ievērojams ar to, ka viņu kā paraugu padomju pilsonim izmantoja padomju propaganda, par ko liecina raksti presē.

> "Noslēgumā atļaujiet man izteikt pārliecību Latvijas Padomju Komunistiskās Partijas Centrālajai Komitejai, Republikas valdībai un Padomju Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejai, ka mēs, republikas strādnieku šķira, pieliksim visus spēkus miera stiprināšanai starp tautām. Mieru un brīvību visām tautām!"[53]

Šajā konferencē Latvijas evaņģēliski luteriskā Baznīcas arhibīskapa Jāņa Matuļa (1911–1985) runā iezīmējas baznīcas un ekumenisma nozīme miera kustības procesos:

> "[..] kristīgā baznīca nevar stāvēt nomaļus, jo viņas sludinājumā no pašiem sākumiem sevi atgādina miera balss. [..] Latvijas visu kristīgo konfesiju ticīgie savā ekumeniskā kopībā apliecina, ka viņi stāv par miera īstenošanu visā pasaulē."[54]

Jāpiebilst, ka reliģisko organizāciju darbība PSRS bija problemātiska, tā bija saistīta ar izvēļu izdarīšanu, kuru pamatmērķis bija pašsaglabāšanās. Tādu izvēļu starpā bija gan dalība Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejā un tās sarīkojumos, gan arī regulāru iemaksu veikšana Padomju Miera fondā.

1973. gada 11. janvāra konference iezīmīga ar Latvijas Lauksaimniecības akadēmijas profesora Jāņa Āboltiņa (1906–1990) ierosinājumu:

> "[..] lai Rīgā un citās mūsu republikas pilsētās dēstītu miera parkus un miera birzis un lai nākamās paaudzes zinātu, kā mūsdienu cilvēki ir rūpējušies par mieru. Arī turpmāk visi aktīvi piedalīsimies miera saglabāšanā."[55]

Trūkst informācijas par šīs ieceres īstenošanu.

1976. gada 16. decembrī VDK piesegstruktūras *Latvijas un ārzemju draudzības kultūras sakaru biedrība* telpās Rīgā notika Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas paplašinātais plēnums,[56] kur piedalījās arī obligātā šādiem sarīkojumiem redzamāko sabiedrības pārstāvju izlase – PSRS Tautas skatuves māksliniece Lilita Bērziņa (īstajā vārdā

"Nesatricināmā komunistu un bezpartejisko bloka vārdā", *Cīņa*, 1971, 28. aprīlis; "Izaugsme", *Cīņa*, 1971, 3. jūnijs; "Dažas pārdomas, Stepanu Vitčenko lasot", *Padomju Jaunatne*, 1982, 11. maijs.

[53] LVA, 1052. f., 1. apr., 4. l., 25. lp.

[54] LVA, 1052. f., 1. apr., 4. l., 66., 67. lp.

[55] LVA, 1052. f., 1. apr., 4. l., 96. lp.

[56] Plēnuma materiāli: LVA, 1052. f., 1. apr., 16. l.

Lilija Priede-Bērziņa, 1903–1983), VEF direktors Oļegs Leņovs (1926–1987), Rīgas mēbeļu kombināta galdnieks Sociālistiskā Darba Varonis Pāvels Āboltiņš (1916–1981), Latvijas evaņģēliski luteriskās Baznīcas arhibīskaps Jānis Matulis un dzejnieks Andris Vējāns.[57] Plēnumā akcentēja komitejas darbu divdesmit piecu gadu laikā, miera aizstāvju uzdevumus cīņā par vispārēju atbruņošanos, kur pārrunāti organizatoriski jautājumi, pasniegti apbalvojumi, pausta solidaritāte ar Čīles *miera cīnītājiem* un analizēti 1976. gada centrālā akcijas – parakstu vākšanas zem *Jaunā Stokholmas aicinājuma par bruņošanās sacensības pārtraukšanu un atbruņošanās kampaņu* – rezultāti.[58] Šīs akcijas sekmīgai norisei Rīgas pilsētā un tās sešos rajonos tika dibinātas Veicināšanas komisijas. Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas fonda lietā Nr. 20 (114 lapu apjomā) saglabāta apjomīga informācija par parakstu vākšanas kampaņu, piemēram, apkopoti rezultāti, veiktās organizatoriskās darbības, sarīkojumi. Atskaites iesniegtas uz attiecīgo rajonu partijas komiteju veidlapām.

> "Rajonu partijas komiteju un izpildkomiteju vadībā ir padarīts liels organizatorisks darbs. Pilsētas klubos, kultūras namos, sarkanos stūrīšos, bibliotēkās u. c. vietās ir notikuši tematiski vakari, tikšanās, kinofestivāli, lektoriji, izrādes, kas bijuši veltīti miera stiprināšanas jautājumiem, cīņai pret bruņošanos un agresiju."[59]

Atskatoties uz komitejas 25 darbības gadiem, Biruta Šneidere rezumēja:

> "Daudzpusīgais miera aizstāvēšanas komitejas darbs nevarētu sekmīgi noritēt, ja nebūtu tai atbalsta no partijas organizācijām, nebūtu savs aktīvs, komitejas locekļi, komisijas. Esam pateicīgi republikas partijas CK, Padomju Miera aizstāvēšanas komitejai par ikdienišķo vadību un palīdzību."[60]

1981. gada 26. novembrī notika kārtējā Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas konference. LKP CK ideoloģiskais sekretārs

---

[57] "Miera aizstāvēšanas komitejas plēnums", *Cīņa*, 1976, 17. decembris.
[58] LVA, 1052. f. 1. apr., 16. l., 8. lpp.; akcijas gaita atspoguļota LPSR presē, tostarp *Zvaigzne*, Nr. 18, 1976, 20. sept., 4. lpp.
[59] LVA, 1052. f. 1. apr., 16. l., 21. lpp.
[60] LVA, 1052. f., 1. apr., 16. l., 65. lp.

Imants Andersons (dzimis 1923. gadā)[61] uzrunā uzsvēra sava laika politiskās aktualitātes: cīņa par mieru pasaulē iegūst īpaši svarīgu nozīmi, un jāpieņem izšķiroši lēmumi, lai novērstu jaunus kara draudus.

> "Visi padomju cilvēki kvēli atbalsta PSKP un Padomju valdības miermīlīgo iekšējo politiku. [..] Liela loma šajā laikā miera aizstāvjiem. Miera aizstāvji – tie ir īstenie cīnītāji. Viņu ieroči ir stiprāki par raķetēm un atombumbām – tie ir patiesības vārdi par Padomu Savienības un padomju sadraudzības republiku miermīlīgo politiku, tā ir aktīva darbība, atmaskojot tos, kas kurina jauna pasaules kara ugunsgrēku, grūžot tautas bojāejā."[62]

Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejai pasniedza LPSR Augstākās padomes Goda rakstu. Savukārt kā dāvana uz konferences laiku iznāca dzejas izlase *Sudraba sētuve*,[63] tā sastādīta un izdota pēc komitejas Jauniešu sekcijas iniciatīvas, tematiski to veltot cīņai par mieru, un visi dzejnieki savus honorārus ir atvēlējuši Padomju Miera fondam. 1981. gada konferencē pieņemtajā rezolūcijā ierakstīti vārdi:

> "Mēs, Padomju Latvijas miera aizstāvju konferences dalībnieki, atzīmējam, ka Latvijas Miera aizstāvēšanas komiteja kopā ar visu republikas sabiedrību ir paveikusi noteiktu darbu, propagandējot miermīlīgo PSKP un Padomju valdību, uzturējusi draudzīgus kontaktus ar miera aizstāvjiem citās zemēs, īpaši ar miera aizstāvjiem Baltijas jūras valstīs, kā arī sekmējusi brīvprātīgas republikas iemaksas Padomju Miera fondā."[64]

1985. gada 8. februārī notika Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas plēnums, kura jauna darba kārtības sadaļa bija koncerts.[65]

---

[61] Darbojies arī LĻKJS CK, bijis LĻKJS sekretārs, LKP CK Zinātnes, skolu un kultūras nodaļas vadītāja vietnieks, vēlāk Propagandas un aģitācijas nodaļas vadītājs, LPSR augstākās un vidējās speciālās izglītības ministrs.

[62] LVA, 1052. f., 1. apr., 17. l., 5., 6. lp.

[63] *Sudraba sētuve*. Mieram veltītu dzejoļu izlase, sastādījis Pēteris Zirnītis. Rīga: Liesma, 1981.

[64] LVA, 1052. f., 1. apr., 17. l., 63. lp.

[65] Par minētā koncerta repertuāru un koncertu kā obligāto sastāvdaļu valsts sankcionētu organizāciju sarīkojumos liecina Andris Vējāns, daloties atmiņās par to, ka "jaunākais PSRS Tautas skatuves mākslinieks" Raimonds Pauls bija atnācis uz Latvijas Padomju rakstnieku savienību, lai tiktos ar saviem cienītājiem, lai būtu blakus *Dzeguzēniem* un Aijai Kukulei, bet jau pāris dienas vēlāk kopā ar Viktoru Lapčenoku

> "Ja atskatāmies uz pagājušajā gadā veikto darbu, tad jāsaka, ka manifestācijas, mītiņi, konkursi, dziesmu festivāli, izstādes, koncerti u. c. pasākumi bija galvenās formas, kurās republikas darbaļaudis piedalījās miera ideju propagandēšanā un tā atbalstīšanā,"[66]

ziņoja komitejas priekšsēdētāja vietniece Biruta Šneidere. Plēnuma dalībnieku pulkā bijuši profesors Ivars Knēts (dzimis 1938. gadā), Rīgas porcelāna rūpnīcas brigadiere, PSRS Augstākās Padomes deputāte Marija Baltā, Latvijas Padomju rakstnieku savienības sekretārs Ēvalds Strods (1933–1998), Latvijas evaņģēliski luteriskās Baznīcas arhibīskaps Jānis Matulis, LPSR Jaunatnes organizāciju komitejas[67] jeb *čekistu superkomjaunatnes*[68] priekšsēdētājs Māris Gulbis.[69] Savukārt plēnumā pieņemtajā rezolūcijā ierakstīta apņemšanās:

> "Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas plēnums vienprātīgi atbalsta Vissavienības miera piekritēju konferences rezolūciju, uzskatot to par pamatu, turpmāk plānojot un organizējot Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas darbu pretkara kustības aktivizēšanā ar mērķi atbalstīt Padomju valsts miera politiku, novērst kodolkara draudus un veicināt atbruņošanos. [..] Plēnums uzdod Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejai savlaicīgi izstrādāt konkrētu pasākumu plānu, lai 1986. gadu atzīmētu kā Starptautisko miera gadu un Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas dibināšanas 35. gadskārtu."[70]

1986. gada 30. oktobrī notika Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas 35. gadadienas konference,[71] kuru atklāja toreizējais LKP CK

---

izpildīja savu jauno dziesmu par mieru. Vējāns, Andris. "Spēku savākšanas laiks", *Cīņa*, 1985, 24. februāris. *Red. piez.*

[66] LVA, 1052. f., 1. apr., 12. l., 129. lp.

[67] LPSR VDK piesegstruktūra. *Red. piez.*

[68] Daukšts, Bonifācijs. "Latvijas Padomju Sociālistiskās Republikas Valsts drošības komitejas un Latvijas Ļeņina Komunistiskās jaunatnes savienības sadarbība (1953–1961)", *Totalitārisma sabiedrības kontrole un represijas*, autoru kolektīvs K. Jarinovskas zinātniskajā redakcijā, VDK zinātniskās izpētes komisijas raksti, 1. sēj. Rīga: LPSR Valsts drošības komitejas zinātniskās izpētes komisija, Latvijas Universitātes Latvijas vēstures institūts, 2016, 691. lpp.

[69] Pakalns, K. "Mūsu laikmeta vissvarīgākais uzdevums", *Cīņa*, 1985, 9. februāris.

[70] LVA, 1052. f., 1. apr., 12. l., 148. lp.

[71] LVA, 1052. f., 1. apr., 35. l. Minētajā lietā glabājas apjomīgs dokumentu kopums uz 103 lapām no attiecīgās konferences (stenogramma, priekšsēdētāja referāts, revīzijas komisijas ziņojums u. c.).

Ārzemju sakaru nodaļas vadītājs Vladimirs Laukmanis[72] (dzimis 1924. gadā) un vadīja toreizējais LPSR Valsts televīzijas un radioraidījumu komitejas priekšsēdētājs Ivars Ķezbers (1944–1997).[73] Uzrunu konferencē teica toreizējais LKP CK Administratīvo orgānu nodaļas vadītājs Anatolijs Gorbunovs (dzimis 1942. gadā):

> "Es domāju, ka miera cīnītāju uzdevums ir ne tikai propagandēt mūsu miera politiku, bet arī miera cīnītāju uzdevums ir arī tuvināt tautas un caur šo tuvināšanos arī propagandēt un cīnīties par mieru. [..] mūsu Padomju Latvijas miera cīnītāju komitejai ir autoritāte ne tikai mūsu republikā, bet tai ir autoritāte arī pasaulē, jo šai kustībā ir iesaistījušies cilvēki ar autoritāti un ir iesaistījušies cilvēki, kas konkrēti darbojas šai kustībā gan ar savu mākslu, gan ar savu organizatorisko darbību un citādi."[74]

Akadēmiķis Jānis Stradiņš (dzimis 1933. gadā) šo konferences laiku iesaistīja politiskās situācijas kontekstā:

> "Mēs esam sanākuši šodien kopā tādā dīvainā rudenī, rudenī – pēc Reikjavīkas, pēc Kopenhāgenas, pēc Jūrmalas tikšanās, arī pēc Černobiļas, rudenī, kad cerības mijas ar bažām un vilšanos,"[75]

aktualizējot ļoti būtisku jautājumu, kā un kādiem mērķiem tiek izmantoti zinātnes sasniegumi un izgudrojumi, mudinot domāt ieklausīties otra argumentos un panākt uzticību un saprašanos.

> "Vai nav amorāli vest šādu militāru sacensību laikmetā, kad vai puspasaules cieš badu, kad nav uzvarētas briesmīgās slimības – vēzis, infekcijas, arī tuberkuloze, parādās jaunas vīrusu slimības? Ja jau grib

---

[72] Bijis arī LKP Ļeņina rajona komitejas pirmais sekretārs, LKP CK Rūpniecības un transporta nodaļas vadītāja vietnieks, Jūrmalas starprajonu zvejnieku patērētāju biedrības valdes priekšsēdētājs.

[73] Bijis LPSR Jaunatnes organizāciju komitejas atbildīgais sekretārs, LĻKJS CK nodaļas vadītāja vietnieks, LKP CK Propagandas un aģitācijas nodaļas vadītāja vietnieks, LKP CK Ārzemju sakaru nodaļas instruktors, strādājis PSRS vēstniecībā Zviedrijas Karalistē, bijis Latvijas Komitejas kultūras sakariem ar tautiešiem ārzemēs prezidija vadītājs, LKP CK Ārzemju sakaru nodaļas vadītāja vietnieks, PSKP CK Sabiedrisko zinātņu akadēmijas aspirants, vēlāk LKP CK sekretārs, 1990. gadā kļuva par Latvijas Neatkarīgās komunistiskās partijas vadītāju, kuru pārdēvēja par Latvijas Demokrātisko Darba partiju un kura vēlāk turpināja darboties bijušā LPSR VDK darbinieka Jura Bojāra vadībā.

[74] LVA, 1052. f., 35. l., 6., 7. lp.

[75] LVA, 1052. f., 35. l., 6., 10. lp.

> taisīt lielo tehnoloģisko lēcienu XXI gadsimtā, vai tad nebūtu labāk to nedarīt vis militārā laukā, bet to darīt caur tautas dzīves līmeņa pacelšanu un vispār trešo valstu dzīves līmeņa pacelšanu."[76]

Šis ir laiks, kad aizvien vairāk, salīdzinot ar iepriekšējām desmitgadēm, parādās argumentēti viedokļi un mazāk vērojama akla un bezierunu paklausība.[77] Līdzās miera problēmām vairāk tiek aktualizēta dabas un tīras vides problemātika un apdraudētība. Šī problēma aktualizējās arī Rīgas rajona kolhoza *Ādaži* priekšsēdētāja, vēlākā PSRS prezidenta padomnieka Alberta Kaula (1938–2008)[78] teiktajā:

> "Šodien miera un dabas, apkārtējās vides aizsardzība ir cieši saistīti, jo, neņemot vērā to, mēs varam novest dabu līdz atomkara seku līmenim. [..] Patreiz Latvijā visam pāri līdzās Miera un Pārtikas problēmām parādās Daugavas problēma. [..] Viena no mūsu komisijas darba formām – ir tautu draudzības stiprināšana, mūsu dzīvesveida izskaidrošana."[79]

Tika paplašinātas arī Miera fonda veicināšanas komisiju funkcijas, uzliekot tām arī visu pretkara kustības sarīkojumu organizēšanu.

---

[76] LVA, 1052. f., 35. l., 6., 15. lp.

[77] Salīdzinot iepriekšējo gadu publikācijas par Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas sarīkojumiem, var ievērot, ka publikācijās par 1986. gada 30. oktobra konferenci uzmanība vairāk pievērsta uzrunu un priekšlasījumu saturiskajam izklāstam nekā formāliem konferences atribūtiem, piemēram, trūkst ievērojamu dalībnieku uzskaitījuma. Atšķirību novērtēšanā sevišķi jāvērš uzmanība kļūdām, kas iepriekš pieļautas, piemēram, dalībnieku raksturojumā. Tā, *Padomju Jaunatne*, Nr. 174, 1951, 5. septembris, 1. lpp. Tekstilrūpniecības strādnieku arodbiedrības republikāniskās komitejas priekšsēdētāja Lidijas Smites (Smits) uzvārds norādīts vīriešu dzimtē ("priekšsēdētājs"), kas nozīmē, ka publikāciju sagatavoja pēc dokumentiem, nevis pēc faktiski redzētā. *Red. piez.*

[78] Alberts Kauls (1938–2008) bijis PSRS prezidenta Mihaila Gorbačova padomnieks, kurš PSRS VDK organizētā 1991. gada Augusta puča laikā atbalstīja apvērsumu un Vislatvijas sabiedrības glābšanas komiteju, kādēļ Kaulam vēlāk likums liedza kandidēt Saeimas vēlēšanās. Kad 1995. gadā viņa vadītā *Vienības partija* iekļuva 6. Saeimā. Kauls kļuva par Latvijas Republikas ministru prezidenta biedru Andra Šķēles valdībā. *Red. piez.*

[79] LVA, 1052. f., 35. l., 6., 20.–22. lp.

Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas struktūra

Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas priekšsēdētāji bijuši Jānis Peive (1951–1962), Žanis Grīva (1962–1981) un Andris Vējāns (1981–1990).

Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas sastāvs tika ievēlēts, pārvēlēts vai papildināts komitejas konferencēs vai paplašinātajos plēnumos. Tāpat tika izvirzīti un ievēlēti komitejas priekšsēdētājs, vietnieki (sākumgados atbildīgais sekretārs), kopš 1974. gada – referents. Lai šajās konferencēs vai plēnumos nodrošinātu komitejas darbību, tika izvirzīts un ievēlēts komitejas prezidijs, kurš koordinēja komitejas darbu, – sasaucot un noturot regulāri sēdes (reizēm arī paplašinātas prezidija sēdes), pārrunājot un apstiprinot komitejas gadskārtējos darbības plānus, pārrunājot un izvērtējot paveikto, izskatot komitejas darbības finanšu tāmes un izdevumus, kas saskaņoti un apstiprināti Padomju Miera aizstāvēšanas komitejā. Gan par ik gadu paveiktajiem darbiem, gan izdevumu tāmēm regulāri rakstītas atskaites Padomju Miera fondam.

1951. gada 17. septembrī pirmās miera aizstāvju konferences noslēgumā tika ievēlēta komiteja piecdesmit biedru sastāvā – par priekšsēdētāju kļuva Jānis Peive, par vietniekiem ievēlēti Andrejs Balodis (1908–1987),[80] Jānis Jurgens (1900–1983)[81] un Jānis

---

[80] Dzejnieks, žurnāla *Karogs* atbildīgais sekretārs (1946), atbildīgais redaktors (1948–1964).

[81] 1980. gada 25. decembra publikācija *Padomju Studentā* un tur lietotais "padomju eifēmisms" – "strādāja padomju darbā Maskavā" – liecina, ka Jānis Jurgens no 1940. gada līdz 1941. gadam bijis vai nu PSRS Iekšlietu tautas komisariāta vai arī PSRS Valsts drošības tautas komisariāta darbinieks, tad pirmā atsevišķā latviešu rezerves strēlnieku pulka politdarbinieks. No 1941. līdz 1946. gadam – LKP CK trešais sekretārs, "veicot nozīmīgu darbu zemes reformas realizācijā republikā", proti, nacionalizācijā. Kopš 1946. gada Pētera Stučkas Latvijas Valsts universitātes Ekonomikas fakultātes dekāns, mācību prorektors (1949. gadā) un Politekonomijas katedras vadītājs līdz 1964. gadam, rektors (1941, 1949–1962). PSRS Augstākās Padomes un LPSR Augstākās Padomes deputāts. Ieguvis dažādas PSRS un LPSR balvas. Rikšis, Visvaldis. "Dzīves dominantes", *Padomju Students*, 1980, 25. decembris. Formulējuma "padomju darbs" vai konkrētāk "padomju darbā Rīgas pilsētas Maskavas rajonā" saistību ar darbu VDK apstiprināja Latvijas Universitātes arhīvā pieejamie dokumenti par Pētera Stučkas Latvijas Valsts universitātes prorektoru (1981–1987), arī Juridiskās fakultātes docētāju Edgaru Meļķisi (1929–

Sudrabkalns (1894–1975),[82] par sekretāri – Erna Daugaviete,[83] komitejas prezidijā[84] ievēlēti Andrejs Balodis, Jānis Jurgens, Jānis Sudrabkalns, Erna Daugaviete, Arvīds Pelše, Kārlis Voltmanis (1898–1984),[85] Elmārs Bēmanis (1926–1987)[86] un Aleksandrs Grass. 1958. gadā komitejā tika ieviests jauns amats – atbildīgais sekretārs, šajā amatā no 1958. līdz 1972. gadam atradās biedrs Vladimirs Baranovskis,[87] bet no 1962. gada šis amats tika pārdēvēts – priekšnieka vietnieks.

Nākamās izmaiņas attiecināmas uz 1959. gada 14. aprīļa konferenci, kad par priekšsēdētāju atkārtoti ievēlēja Jāni Peivi, par vietniekiem – Andreju Balodi, Jāni Sudrabkalnu un Jāni Jurgenu, komitejas prezidiju septiņpadsmit cilvēku sastāvā; komitejas struktūrā parādījās jauns amats – atbildīgais sekretārs, kurā apstiprināja Vladimiru Baranovski. Plenārsēdē tika aktualizēts jautājums par Baltijas jūru kā miera jūru, kā arī ierosināja ciešāk sadarboties šo valstu miera cīnītājiem. 1962. gada 9. maija komitejas konferencē notika izmaiņas tās vadībā: par komitejas priekšsēdētāju ievēlēja rakstnieku Žani Grīvu (komiteju vadīja līdz 1981. gadam), par vietniekiem

---

2009). Sk. Apsītis, Romāns. "Edgars Meļķisis", *Padomju Students*, 1967, 16. marts; Plotnieks, Andris. "Edgars Meļķisis", *Padomju Students*, 1975, 22. maijs. *Red. piez.*

[82] Dzejnieks, LPSR Tautas dzejnieks (1947), PSRS Valsts prēmija (1948) un LPSR Valsts prēmija (1964), LPSR Zinātņu akadēmijas akadēmiķis (1973), LKP CK loceklis (1963–1971), Latvijas Padomju rakstnieku savienības valdes loceklis (1941–1975).

[83] Rīgas Medicīnas preparātu rūpnīcas galvenā tehnoloģe.

[84] *Padomju Jaunatne*, Nr. 189, 1951, 19. sept., 2. lpp.

[85] Latvijas arodbiedrību Centrālās padomes priekšsēdētāja vietnieks, arī Latvijas Arodbiedrību republikāniskās padomes priekšsēdētājs.

[86] Tolaik LĻKJS CK sekretārs, vēlāk LPSR Tautas kontroles komitejas priekšsēdētājs.

[87] 1950. gadā VEF frēzētājs, stahanovietis. 1957. gadā LĻKJS CK Aģitācijas un propagandas daļas vadītāja vietnieks. Laikā no 1975. līdz 1979. gadam Latvijas Republikāniskās arodbiedrību padomes Ārzemju tūrisma nodaļas vadītājs. Deviņdesmitajos gados Stokholmas Starptautiskā miera pētniecības institūta speciālists Krievijas jautājumos. Cilvēks ar šādu vārdu un uzvārdu pēc okupācijas 1940. gada jūlijā iecelts policijas palīgdienestā Demenes pagastā. "Jauni policijas palīgi", *Daugavas Vēstnesis*, Nr. 156, 1940, 10. jūlijs; Klints, A. "Darba veltes Padomju Latvijas 10. gadadienai. Ražo arvien vairāk un labāk", *Padomju Jaunatne*, 1950, 19. jūlijs; "Ievērojama apspriede VEF", *Cīņa*, 1950, 4. augusts; *Latvijas PSR Augstākās Padomes Prezidija dekrēts*, 1957, 26. oktobris; Bērziņš, V. "Ceļošanas prieks", *Zvaigzne*, 1975, 20. decembris; "Tūrisma padomju variants", *Latvija*, 1977, 27. augusts; "Rietumi atbalstīja un atbalstīs Jeļcinu", *Diena*, 1993, 17. novembris. *Red. piez.*

apstiprināja Andreju Balodi, Vladimiru Baranovski,[88] Emīliju Gudrinieci (1920–2004)[89] un Pētera Stučkas Latvijas Valsts universitātes rektoru Valentīnu Šteinbergu (1915–2011).[90] Konferencē apstiprināja jaunu prezidija sastāvu,[91] ievēlēja Latvijas republikānisko Miera aizstāvēšanas komiteju septiņdesmit piecu cilvēku sastāvā.[92] Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas 1972. gada 29. marta sēdes[93] protokola izraksts liecina, ka LKP CK Ārzemju sakaru nodaļas vadītājs Jānis Brolišs (1929–1985) ierosināja atbrīvot viņu no Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas priekšsēdētāja vietnieka amata sakarā ar to, ka tiek pārcelts darbā [tātad pārcelts darbā no "sabiedriskās organizācijas", kur ir ievēlēts, uz "arodbiedrību", kas nebūtu iespējams, ja šīm struktūrām pašām būtu kaut mazākā noteikšana par savu personālu, kaut vai tik maza kā Latvijas Padomju rakstnieku savienībā – *Red. piez.*] uz Latvijas Republikānisko arodbiedrību padomi par Ārzemju tūrisma nodaļas vadītāju.[94] Viņa vietā pēc komitejas priekšsēdētāja Žaņa Grīvas ierosinājuma tiek ievēlēta līdzšinējā LKP CK instruktore Biruta

---

[88] 1962. gadā LKP CK plašsaziņas līdzekļi norāda, ka komitejas priekšsēdētājam Žanim Grīvam ir četri vietnieki, no kuriem trim ir "profesijas" vai amati – dzejniekam Andrejam Balodim, Rīgas Politehniskā institūta profesorei Emīlijai Gudriniecei un Pētera Stučkas Latvijas Valsts universitātes rektoram Valentīnam Šteinbergam, bet ceturtais – Vladimirs Baranovskis – tiek traktēts kā "sabiedriskais darbinieks", kas kontekstā ir svarīgs eifēmisms. "Tautas grib mieru", *Cīņa,* 1962, 11. maijs. *Red. piez.*

[89] Pētera Stučkas Latvijas Valsts universitātes Ķīmijas fakultātes dekāne, Rīgas Politehniskā institūta ķīmijas profesore, LPSR Zinātņu akadēmijas akadēmiķe.

[90] Filozofs un vēsturnieks, Pētera Stučkas Latvijas Valsts universitātes rektors (1962–1970), LPSR Zinātņu akadēmijas akadēmiķis, LPSR Zinātņu akadēmijas Vēstures un filozofijas institūta direktors.

[91] Prezidija sastāvā: Imants Andersons, Andrejs Balodis, Vladimirs Baranovskis, Jevgeņijs Bīrons (1915–1985; Latvijas un ārzemju draudzības un kultūras sakaru biedrības priekšsēdētāja vietnieks), Viktors Blūms, Aina Brikše (1933–2011), Žanis Grīva, Emīlija Gudriniece, Arnolds Deglavs (1904–1969), Jānis Jēgermanis (1885–1968), Vladislavs Kaupužs (1918–1959), Jāzeps Lūriņš (dzimis 1930. gadā), Lilija Priede-Bērziņa (vēlāk pazīstama kā Lilita Bērziņa), Valentīna Pihele, Ludis Himelreihs (1931–1994), Valentīns Šteinbergs, V. Elsters (Vissavienības akciju sabiedrības *Intūrists* Rīgas nodaļas pārvaldnieks, LPSR Ministru Padomes Ārzemju tūrisma pārvaldes priekšnieka vietnieks).

[92] LVA, 1052. f., 1. apr., 6. l., 71. lp.

[93] LVA, 1052. f., 1. apr., 7. l., 4. lp.

[94] Jānis Brolišs šajā amatā nav ilgu laiku, jo jau 1975. gadā minēts, ka vadību pārņēmis Broliša kolēģis no Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas, "sabiedriskais darbinieks" Vladimirs Baranovskis. *Red. piez.*

Šneidere.[95] Biruta Šneidere vietnieces amatā darbojās līdz pat komitejas darba beigām 1990. gadā. Sakarā ar to, ka komitejas un prezidija sastāvs bija vēlēts pirms vienpadsmit gadiem (1962. gadā) un daudzi locekļi dažādu iemeslu dēļ vairs komitejā aktīvi nedarbojās, 1973. gada 11. janvāra Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas prezidija sēdē atkal dienas kārtībā ir jautājums par prezidija sastāva un republikāniskās komisijas sastāva sadarbībā ar Miera fondu apstiprināšanu. Pēc LKP CK sekretāra Rūdolfa Verro (1925–1992) priekšlikuma ievēlēts komitejas sastāvs piecdesmit septiņu cilvēku sastāvā,[96] komitejas prezidijs trīspadsmit cilvēku sastāvā,[97] tostarp Latvijas un ārzemju draudzības un kultūras sakaru biedrības prezidija priekšsēdētājs Žanis Zakenfelds (1931–1989),[98] LPSR Valsts Radio un televīzijas komitejas priekšsēdētājs Ilmārs Īverts (1924–1995) u. c., kā arī izraudzīta komisija piecpadsmit cilvēku sastāvā sadarbībai ar

---

[95] LVA, 1052. f., 1. apr., lieta Nr. 7, 1. lp.

[96] Saraksts pieejams LVA, 1052. f., 1. apr., 15. l., 122. lp.

[97] LVA, 1052. f., 1. apr., 15. l., 125. lp.

[98] Ievērojams VDK un tās piesegstruktūru darbinieks Žanis Zakenfelds, Žaņa-Arvīda dēls dzimis 1931. gada 5. maijā Jelgavā, tēvs advokāts, PSKP biedrs kopš 1959. gada, beidzis Pētera Stučkas Latvijas Valsts universitātes Filoloģijas fakultātes Žurnālistikas nodaļu 1955. gadā un PSKP CK Augstāko partijas skolu Maskavā 1964. gadā. No 1954. gadā strādājis par žurnālistu Austrumberlīnē, no 1956. līdz 1959. gadam – darbojies VDK piesegstruktūrā padomju komitejā *Par atgriešanos dzimtenē*. Tad no 1959. līdz 1962. gadam bijis VDK piesegstruktūras *Dzimtenes Balss* redaktors. Turpinājis darbu VDK piesegā PSRS vēstniecībā Stokholmā kā atašejs no 1964. līdz 1967. gadam. No 1967. līdz 1970. gadam darbojies VDK piesegstruktūrā *Latvijas komiteja kultūras sakariem ar tautiešiem ārzemēs* un tad no 1970. līdz 1977. gadam un no 1983. gada VDK piesegstruktūrā *Latvijas un ārzemju draudzības un kultūras sakaru biedrība*. No 1977. līdz 1983. gadam darbojies VDK ar piesegu PSRS vēstniecībā kā pirmais sekretārs Vīnē (Austrijā). Kopš 1986. gada pildījis LKP Revīzijas komisijas locekļa pienākumus. Pausts viedoklis, ka studiju laikā nodevis savu draugu Timmermani (Kārlis Timmermanis, Arvīda dēls, dzimis 1931. gadā Jelgavas apriņķa Lielvircavas pagastā, arestēts 1952. gada 17. oktobrī par *pretpadomju* aģitāciju, kriminālliета Nr. 19260) kopā ar citiem *pretpadomju* grupas dalībniekiem. Spriežot pēc LPSR VDK zinātniskās izpētes komisijas sniegtās informācijas intervijā ar Viesturu Gaili (dzimis 1955. gadā), Žanis Zakenfelds, par spīti Imanta Lešinska atmaskojošajam darbam *Kalpības gadi*, radīja atsevišķās personās pārliecību, ka patiešām darbojas tikai amatā, kurā formāli skaitījās, un ka rīkojas ar vislabākajiem nodomiem. "Rīgas čekistu diplomātiskais koncerts", *Latvija Šodien*, 1983, 1. novembris; "Daži kompartijas funkcionāri, čekas ierēdņi un tās ziņotāji okupētajā Latvijā", *Pavalstnieks*, 1992, 17. novembris. *Red. piez.*

Padomju Miera fondu.[99] Prezidija sēdē atkārtoti par priekšsēdētāju ievēlēts Žanis Grīva, par priekšsēdētāja vietniekiem ieteikti un arī ievēlēti Biruta Šneidere, Andrejs Balodis un LPSR sociālā nodrošinājuma ministre Valentīna Pihele (1920–2006).[100] 1974. gadā Padomju Miera aizstāvju komiteja Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejā ieviesa jaunu štata vietu, nosakot samaksu 100 rbļ. mēnesī, pēc Birutas Šneideres ieteikuma komitejas prezidijs šajā amatā apstiprināja bijušo Latvijas un ārzemju draudzības un kultūras sakaru biedrības referenti Larisu Rozenbergu.[101] 1976. gada 2. decembrī komitejas prezidija sēdē nolēma papildināt komitejas sastāvu ar desmit cilvēkiem, tostarp ar Latvijas komitejas kultūras sakariem ar tautiešiem ārzemēs prezidija priekšsēdētāju Albertu Liepu (1931–1994),[102] LĻKJS CK sekretāru Georgu Reihmani (dzimis 1942. gadā)[103] un citiem.

1976. gada 16. decembra komitejas paplašinātā plēnuma laikā tiek papildināts komitejas sastāvs, no jauna ievēlēti vienpadsmit biedri,[104] to vidū Latvijas Republikas arodbiedrību padomes priekšsēdētājs Augusts Zitmanis (1929–2005),[105] LPSR Valsts televīzijas un radioraidījumu komitejas priekšsēdētājs Leonards Bartkevičs (dzimis 1932. gadā),[106] LPSR Ministru Padomes Lietu pārvaldes Kultūras, izglītības, veselības aizsardzības un sociālās nodrošināšanas nodaļas vadītāja Mirdza Brencsene (1928–2016),[107] Latvijas Komitejas kultūras sakariem ar tautiešiem ārzemēs prezidija priekšsēdētājs

---

[99] 1973. gada 11. janvāra protokols Nr. 1, LVA, 1052. f., 1. apr., 8. l, 8. lp.

[100] 1973. gada 11. janvāra protokols Nr. 1, LVA, 1052. f., 1. apr., 8. l, 10. lp. LPSR sociālā nodrošinājuma ministre (1961–1983), pirms tam LKP Valkas rajona pirmā sekretāre, pirmā Latvijas Miera fonda Veicināšanas komisijas priekšsēdētāja.

[101] Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas prezidija 1974. gada 7. jūnija sēdes protokols Nr. 6, LVA, 1052. f., 1. apr., 7. l., 19., 20. lp.

[102] Bijis PSRS vicekonsuls Zviedrijā.

[103] Bijis arī LKP CK lektors.

[104] Sarakstu sk. LVA, 1052. f., 1. apr., 16. l., 83. lpp.

[105] Bijis arī LĻKJS CK pirmais sekretārs.

[106] Bijis arī LĻKJS CK pirmais sekretārs, LPSR Ministru Padomes priekšsēdētāja vietnieks, LPSR ārlietu ministrs.

[107] Arī LKP Ļeņina rajona izpildkomiteja sekretāre, Rīgas pilsētas darbaļaužu deputātu padomes izpildkomitejas priekšsēdētājas vietniece, LPSR Ministru Padomes Lietu pārvaldes Kultūras, izglītības, veselības aizsardzības un sociālā nodrošināšanas nodaļas vadītāja.

Alberts Liepa, Rīgas pilsētas Oktobra rajona partijas komitejas sekretāre Ņina Braže,[108] un prezidija sastāvs papildināts ar sešiem biedriem. 1978. gadā Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejā izveidoja Jaunatnes sekciju,[109] un par tās priekšsēdētāju iecēla Andreja Upīša Valsts akadēmiskā drāmas teātra galvenā režisora palīdzi literārajos jautājumos Ritu Melnaci (dzimusi 1939. gadā). 1981. gada 26. novembra konferencē apstiprināts Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas sastāvs piecdesmit trīs cilvēku sastāvā,[110] ievēlēta komisija sadarbībai ar Padomju Miera fondu piecpadsmit cilvēku sastāvā. Toreizējais Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas priekšsēdētājs Žanis Grīva veselības problēmu dēļ konferencē nepiedalījās, un tika izvirzīts un ievēlēts jauns komitejas priekšsēdētāja kandidāts – rakstnieks, žurnāla *Karogs* galvenais redaktors Andris Vējāns, bet par komitejas priekšsēdētāja vietniekiem apstiprinātas – Biruta Šneidere un Valentīna Pihele, apstiprināts komitejas prezidijs septiņpadsmit cilvēku sastāvā[111] un komitejas Jaunatnes sekcija deviņu cilvēku sastāvā[112] un piešķirti Padomju Miera aizstāvēšanas komitejas apbalvojumi. 1984. gada 3. aprīļa Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas prezidija sēdē par prezidija locekli tika ievēlēts Latvijas un ārzemju draudzības un kultūras sakaru biedrības priekšsēdētājs Žanis Zakenfelds. 1986. gada 30. oktobrī komitejas konferencē ievēlēta Latvijas Miera aizstāvēšanas komiteja piecdesmit piecu cilvēku sastāvā un prezidijs deviņpadsmit cilvēku sastāvā un atkārtoti par komitejas priekšsēdētāju ievēlēts Andris Vējāns, par vietnieci – Biruta Šneidere,

---

[108] Arī Latvijas kultūras darbinieku arodbiedrību komitejas priekšsēdētāja, Zinību nama direktore.

[109] Jaunatnes sekcijā darbojušies Latvijas Padomju rakstnieku savienības valdes sekretāre, ārzemju konsultante Anna Velēda Žīgure (dzimusi 1948. gadā), Ēriks Tivums (*Dzimtenes Balss* korespondents), Normunds Grostiņš (dzimis 1964. gadā, 1980. gadā vēl kā Rīgas 2. vidusskolas 10.a klases skolnieks, vēlāk *Padomju Jaunatnes* korespondents, kā Vēstures un filozofijas fakultātes students arī P. Stučkas Latvijas Valsts universitātes Miera aizstāvēšanas komitejas priekšsēdētājs, šīs pašas universitātes ateistu kluba priekšsēdētājs), un citi. Žihare, Laima. "Anna Žīgure", *Liesma,* 1986, 1. septembris; Grīva, Žanis. "Cilvēces viscildenākais uzdevums", *Karogs,* 1981, 1. septembris; Raubišķis, M. "Miera vārdā", *Dzimtenes Balss,* 1984, 1. marts.

[110] LVA, 1052. f., 1. apr., 17. l., 67.–70. lp.

[111] LVA, 1052. f., 1. apr., 17. l., 75. lpp.

[112] LVA, 1052. f., 1. apr., 17. l., 77. lpp.

Republikas Miera fonda veicināšanas komiteja septiņpadsmit cilvēku sastāvā un par komisijas priekšsēdētāju – LPSR Mākslinieku savienības valdes priekšsēdētāja Džemma Lija Skulme (dzimusi 1925. gadā), ievēlēta komitejas Jaunatnes sekcija septiņpadsmit cilvēku sastāvā, kam par priekšsēdētāju atkārtoti ievēlēts Igors Tipāns (dzimis 1953. gadā),[113] ievēlēta revīzijas komisija piecu cilvēku sastāvā žurnālista Augusta Lediņu vadībā. 1986. gada 28. janvāra Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas prezidija sēdē[114] apstiprināts jauns komitejas Jaunatnes sekcijas sastāvs.

Jāatzīmē, ka no piecdesmit toreizējās komitejas sastāva locekļiem bija vairāki vienas paaudzes rakstnieki, tostarp Andrejs Balodis, Anna Brodele (1910–1981),[115] Žanis Grīva,[116] Fricis Rokpelnis (1909–1969),[117] Anna Sakse, kā arī vecāki kolēģi – Jānis Sudrabkalns, Andrejs Upīts[118] un Nikolajs Zadornovs (1909–1992).[119] Tomēr viennozīmīgi pateikt, cik tieši viņi iesaistījās *miera nešanas misijā* vai komitejas ikdienas darbā, nav iespējams. Rodas iespaids, ka viņus izmantoja kā sabiedrībā plaši pazīstamus cilvēkus, kā sava, padomju, laika rakstniecības spilgtus pārstāvjus, sociālistiskā reālisma kanona īstenotājus latviešu padomju kultūrā un konkrēti literatūrā. Tas vedina uz pārdomām, ka šajā miera propagandas ceļā cerēts uz nozīmīgu literātu "balsi" – atbilstošas tematikas dzejoļiem, prozas, darbiem, publicistiku. Šīs "cerības" attaisnojās jau itin drīz, jo jau 1951. gadā Rīgā izdotas divas antoloģijas – dzejas antoloģija *Miera sardzē*[120] un miera tematikai veltīts prozas krājums *Cilvēces sirdsapziņas balss*.[121] Šāda tendence vērojama arī turpmākajās desmitgadēs, kad komitejas darba

---

[113] Bijis arī Rīgas Politehniskā institūta Internacionālā draudzības kluba priekšsēdētājs, docents.
[114] LVA, 1052. f., 1. apr., 34. l., 2. lp.
[115] Jaunatnes teātra literārās daļas vadītāja, redaktore Kinematogrāfijas ministrijā līdz 1948. gadam.
[116] Vispasaules Miera padomes loceklis.
[117] LPSR Ministru Padomes Mākslas lietu pārvaldes priekšnieks (1944–1952, 1954–1960), LPSR Kinodarbinieku savienības valdes sekretārs (1962–1965).
[118] LPSR Tautas rakstnieks (1943), LPSR Zinātņu akadēmijas akadēmiķis (1946).
[119] LPSR Nopelniem bagātais kultūras darbinieks.
[120] *Miera sardzē*. Dzejas antoloģija, sakārtojis Pāvils Vīlips. Rīga: Latvijas Valsts izdevniecība, 1951.
[121] *Cilvēces sirdsapziņas balss*. Mieram veltīts prozas krājums, sakārtojis Edgars Damburs. Rīga: Latvijas Valsts izdevniecība, 1951.

plānos ierakstīta šādu tematisku izlašu vai antoloģiju sagatavošana un izdošana.[122] Valdošā ideoloģija apzinājās, ka publiski paustam vārdam ir iedarbīgs spēks un vara. Pirmās komitejas sastāvā bija arī vairāki tolaik vadoši LPSR aktieri vai režisori, radošo profesiju pārstāvji, galvenokārt radošo savienību priekšsēdētāji, mākslas augstskolu rektori u. tml., tostarp režisori Alfrēds Amtmanis-Briedītis (1885–1966)[123] un Eduards Smiļģis (1886–1966),[124] operdziedātāja Elfrīda Pakule (1912–1991), aktrise Lilita Bērziņa, Jurijs Jurovskis (īstajā vārdā Grigorijs Saruhanovs; 1894–1959), gleznotājs Arturs Lapiņš, arhitekts Kārlis Plūksna (1906–1973), gleznotājs un grafiķis Oto Skulme (1889–1967),[125] komponists Ādolfs Skulte, – proporcionāli aptuveni viena trešdaļa no visa sastāvā. Šāda tendence vērojama arī turpmākajā komitejas darbībā un prezidija sastāvā, tiesa, aizvien vairāk tajā pamanāmi LKP CK pārstāvji, īpaši no propagandas un aģitācijas struktūrām, LKP instruktori, vadošo LKP CK plašsaziņas līdzekļu pārstāvji, LPSR VDK piesegstruktūru vadošie darbinieki un citi no publicitātes un varas pozīcijām ievērojami darbinieki. Uzmanības vērts būtu pētījums par Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejā iesaistītajām personībām, kurām ir nenoliedzama nozīmē Latvijas kultūras vēsturē. Jau pirmās Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas sastāvs apliecina, ka tā veidošanā būtisku lomu ieņēma noteikta veida personu atlase, iekļaujot dažādu profesiju pārstāvjus, arī vienkārša darba strādniekus, kas izpelnījušies uzmanību, būdami, piemēram, stahanovieši un Sociālistiskā Darba varoņi. Tāpat būtiska loma bijusi arī nopelniem bagātajiem skatuves darbiniekiem vai māksliniekiem, augstskolu, centrālo periodisko izdevumu un dažādu radošo organizāciju pārstāvjiem, un sabiedrībā plaši pazīstamām personām. Allaž sastāvā bijušas arī ideoloģiski un politiski nozīmīgas personas.

---

[122] *Šalko laimei, Dzintarjūra!* Dzejas antoloģija, sakārtojis Valdis Rūja. Rīga: Latvijas Valsts izdevniecība, 1959; *Sudraba sētuve.* Mieram veltītu dzejoļu izlase, sakārtojis Pēteris Zirnītis. Rīga: Liesma, 1981; *Pasaule šodien no jauna*. Miera grāmata latviešu, krievu, angļu un vācu valodā, sakārtojis Pēteris Zirnītis. Rīga: Liesma, 1989.

[123] LPSR Valsts akadēmiskā drāmas teātra galvenais režisors.

[124] Akadēmiskā Raiņa Dailes teātra galvenais režisors.

[125] Latvijas Mākslas akadēmijas docētājs (1944–1956), rektors (1940–1941, 1944–1961).

Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas atrašanās vieta

Sākotnēji Latvijas republikāniskā Miera aizstāvēšanas komiteja (lietoti dažādi nosaukumi) atradās Latvijas Padomju rakstnieku savienības namā, Krišjāņa Barona ielā 12. Vēlāk (laiku precīzi nav izdevies fiksēt, bet pēc komitejas veidlapām var secināt vismaz desmitgadi – kopš divdesmitā gadsimta sešdesmitajiem gadiem) Latvijas Miera aizstāvēšanas komiteja pārcēlās uz telpām Gorkija ielā 11a (tagadējā Krišjāņa Valdemāra iela 11a, Kultūras ministrija), pelēcīgā savrupnamā, kur tolaik atradās arī vēl vismaz divas citas piesegstruktūras – Latvijas un ārzemju draudzības un kultūras sakaru biedrība un Komiteja kultūras sakariem ar tautiešiem ārzemēs (vēlāk arī *Intūrists* un LPSR Jaunatnes organizāciju komiteja).

> "Visām trim organizācijām ir ļoti daudz kopēju mērķu un uzdevumu. Mēs dzīvojam un strādājam, uzturot ciešus, draudzīgus savstarpējos kontaktus. Draudzības nams. Tā mēdz dēvēt šo mītni, kuru ieskauj liepas un daudz atmiņu. Te viesojušās delegācijas no tuvām un tālām pasaules zemēm. Te iegriežas cilvēki, lai apvaicātos par to, kur un kā varētu pielikt savus spēkus un pūles miera labā,"[126]

atskatoties uz Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas trīsdesmit pieciem gadiem, rakstīja tās toreizējais priekšsēdētājs, dzejnieks Andris Vējāns.[127]

Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas darbības virzieni

Padomju miera aizstāvēšanas komiteja sadarbojās ar 120 dažādu valstu miera organizācijām (tostarp Latvijas Miera aizstāvēšanas komiteja) un kustībām, it sevišķi ciešus sakarus uzturot ar attiecīgajām organizācijām sociālistiskajās valstīs. Sadarbība izpaudās visdažādākajās formās kā, piemēram, delegāciju apmaiņa, piedalīšanās starptautiskajos un citu zemju nacionālajos sarīkojumos, "apaļā galda" konferences, simpoziji, dažādu valstu pārstāvju reģionālās tikšanās, kontakti ar dažādu zemju arodbiedrībām,

---

[126] Vējāns, Andris. *Latvijas miera balss*. Rīga: Avots, 1986, 7., 8. lpp.
[127] Ēkā Gorkija ielā 11a atradās arī LPSR Jaunatnes organizāciju komiteja. *Pionieris*, 1972, 25. februāris.

jaunatnes un sieviešu organizācijām, miera cīnītāju grupu braucieni uz ārzemēm u. c.[128] Komitejas darba pamatā bija vietējās miera aizstāvēšanas komitejas iniciatīvas, Vissavienības Miera padomes un Padomju Miera aizstāvēšanas komitejas noteikto sarīkojumu īstenošana un miera ideju propaganda ārzemju sabiedrības vidū.[129] Latvijas Miera aizstāvji piedalījās visos sarīkojumos, ko organizēja Padomju Miera aizstāvēšanas komiteja un Vispasaules Miera padome, piemēram, Vispasaules Kongresā par mieru un atbruņošanos Maskavā (1962, 1973) un mieram veltītos starptautiskos forumos (Indijā, Kubā, Grieķijā un citur), deleģēja pārstāvjus miera forumos un kongresos. Komitejas pārstāvji aktīvi iesaistījās miera kustībā, akcijās, kampaņās, solidaritātes sarīkojumos un protesta akcijās, miera gājienos, miera konferencēs, miera stafetēs, parakstu vākšanas kampaņās, regulāri koordinēja un veica iemaksas Padomju Miera fondā u. c. aktivitātēs.

Nozīmīgu informāciju par komitejas darbu iespējams rast LVA saglabātajos komitejas un tās prezidija sēžu protokolos (1972–1990).[130] Galvenie jautājumi bijuši: izskatīt un apstiprināt ikgadējo darba plānu un finanšu tāmi, reaģēt uz nozīmīgiem PSKP lēmumiem, rezolūcijām, ārpolitiskā kursa nostādnēm, apspriest Padomju Miera aizstāvēšanas komitejas sanāksmēs vai Padomju Miera fonda sanāksmēs paustās atziņas un norādījumus un pieņemt zināšanai, izvirzīt un apstiprināt delegātus dažādām konferencēm, kongresiem, sniegt informāciju un analizēt LPSR veiktās iemaksas Padomju Miera fondā, vēlākos gados arī izvirzīt dažādu ārzemju braucienu dalībniekus, kā arī apspriest organizatoriskus jautājumus. Notikusi arī atskaitīšanās par dalību miera komitejas sapulcēs, sanāksmēs, kongresos, braucienos – tur pieredzēto, veikto propagandas darbu, tikšanās nozīmi un rezultātiem, tiesa, bez plašāka izvērsuma, un nav arī pašu atskaišu tekstu.

Arhīvā glabājas Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas darba plāni (1972–1989),[131] kas ļauj ieraudzīt katra gada "novitātes", kā arī

---

[128] Pamatinformācija ņemta no Lediņš, Augusts. *Miera piekritēju kustība, tās izaugsme un uzdevumi.* Palīgmateriāls lektoriem. Rīga: LPSR Zinību biedrības starptautisko jautājumu propagandas zinātniski metodiskā padome, 1976, 6. lpp.
[129] LVA, 1052. f., 1. apr., 12. l., 26. lp.
[130] LVA, 1052. f., 1. apr., 7. l., 12. l. un 34. l.
[131] Sk. LVA, 1052. f., 1. apr., 8. l., 13. l., 38. l. (kopumā 38 lapas).

apjaust zināmu trafaretu un klišeju lietošanu, īpaši klišejiskums un zināmā mērā pat formalitāte iezīmējas Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas atskaitēs Padomju Miera aizstāvēšanas komitejai par paveikto un arī par līdzekļu izlietojumu, kur gadu no gada vērojama formāla, vienveidīga izteiksme (sarīkot, stiprināt, noturēt, sagatavot, parakstīt, atbalstīt, sekot, deleģēt, rekomendēt, nosūtīt, pieņemt, ņemt dalību, organizēt, sagatavot, izdot, paaugstināt aktivitāti, līdzdarboties u. tml.). Šie darba plāni iezīmē arī komitejas darba virzienus citā aspektā: 1) globālās norises, līdzdarbība utt.; 2) komitejas lokālā darbība – sarīkojumi, notikumi, aģitācijas un propagandas darbs, akcijas, mītiņi, tikšanās, līdzekļu vākšanas darbs Miera fondam utt., 3) līdzdalība *miera nedēļās, miera reisos, miera braucienos*. Un galvenais akcents ik gadus bija – paaugstināt komitejas locekļu aktivitāti, ieviest dzīvē Miera programmu un Vispasaules kongresa miermīlīgo spēku lēmumus. Jāatzīst, ka šie plāni ir ļoti konspektīvi, ar formālām iezīmēm. Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas darbs vai darbības virzieni ietvert gan lokālu, gan starptautisku mērogu, proti, darbs noritēja gan LPSR teritorijā (Rīgā un ārpus tās), ietverot ikdienas miera kustības propagandas darbu, sarīkojumu, sapulču, tikšanos, mītiņu u. c. organizēšanu, ārvalstu miera piekritēju delegāciju uzņemšanu, gan ārpus LPSR robežām – piedaloties PSRS miera programmas īstenošanā, Padomju Miera aizstāvēšanas komitejas delegāciju sastāvā dodoties uz citām zemēm, iesaistoties *miera akcijās*.

> "Lielu un vērtīgu darbu veikuši mūsu komitejas locekļi un aktīvs, plaši uzstājoties gan presē, pa radio, gan arī priekšlasījumu, referātu veidā propagandējot un apgaismojot miera cīņas jautājumus. [..] Latvijas Miera aizstāvēšanas komiteja kopā ar citām sabiedriskām organizācijām plaši atzīmējusi Vispasaules Miera padomes rekomendētās pasaules izcilo kultūras un zinātnes darbinieku piemiņai veltītās gadadienas."[132]

Komitejas pārstāvji aktīvi uzstājušies Padomju Latvijas presē, radio, televīzijā, propagandējot miera kustību, un šīs aktivitātes, norises regulāri tika atspoguļotas laikrakstos *Cīņa*, *Padomju Jaunatne*, žurnālā *Zvaigzne* u. c.

[132] LVA, 1052. f., 1. apr., 2. l., 12., 13. lp.

Komitejas darba plāni ir atsevišķs izpētes avots, kas sniedz ieskatu komitejas ikdienas darbībā, turklāt vai ik gadu, sekojot politiskajām norisēm pasaulē, mainās arī politiskie akcenti. Piemēram, 1975. gadā Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas darbs

> "aizritēja Padomju tautu cīņā pār vācu fašismu 40 gades un Starptautiskā Sievietes gada zīmē."[133]

1976. gadā Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas darbs bija

> "[..] programmas par tālāko cīņu par mieru propaganda un padomju tautas sasniegumu komunisma celtniecībā popularizēšana ārzemēs. Komiteja īpašu uzmanību veltīja republikas mobilizācijai, lai atbalstītu pasākumus, kas veltīti bruņošanās sacensības pārtraukšanai. Liels organizatoriskais darbs tika veikts Jaunā Stokholmas uzsaukuma kampaņas atbalstam."[134]

1977. gadā Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas organizatoriskais masu un propagandas darbs bija koncentrēts, lai plaši izskaidrotu Lielās Oktobra sociālistiskās revolūcijas vēsturisko nozīmi, propagandētu PSRS sešdesmitgades sasniegumus, runātu par Ļeņina dekrētu par pasaules tautu cīņu par mieru; īpaša uzmanība veltīta jaunās PSRS Konstitūcijas popularizēšanai, kurā nostiprināti PSRS un padomju valdības iekšējās politikas miermīlīgie principi.[135] Tā 1981. gadā Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas darbība

> "galvenokārt bija veltīta PSKP 26. kongresā izvirzīto miera nosargāšanas ideju plašai propagandai kā ārpus mūsu zemes robežām, tā Miera komitejas pasākumu organizēšanai mūsu republikā. Padomju Miera aizstāvēšanas komitejas delegācijas sastāvā, tūristu grupas sastāvā Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas aktīvisti un darbinieki apmeklēja ārzemju miera piekritēju organizētos pasākumus, piedalījās pārrunās par miera kustības aktivizēšanu un mūsu valsts jaunās miera iniciatīvas popularizēšanā."[136]

1982. gadā Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas darba centrā bija: 1) masveidīgu republikas sabiedrības uzstāšanos organizēšana pret bruņošanās sacensību un kodolieroču draudiem; 2) ārvalstu

---

[133] LVA, 1052. f., 1. apr., 7. l., 15. lp.
[134] LVA, 1052. f. 1. apr., 9. l., 11. lp,
[135] LVA, 1052. f., 1. apr., 9. l., 1. lp.
[136] LVA, 1052. f., 1. apr., 19. l., 15. lp.

sabiedrības informēšanas par padomju miera aizstāvju rīkoto pretkara pasākumu norisi.

> "Plaša iedzīvotāju dalība bija protestā pret bruņošanās sacensību, to izpauda 165000 parakstu zem Padomju miera aizstāvju aicinājuma."[137]

1983. gada darba atskaite iezīmē kādu jaunu iezīmi – PSRS notikušie mītiņi, gājieni, sapulces, koncerti, izstādes, izrādes u. tml. tika atzīmēti kā

> "republikas iedzīvotāju masu līdzdalības formas cīņā par kara draudiem un miera saglabāšanu".[138]

Kā liecina 1983. gada komitejas atskaite, tad 1983. gada septembrī LPSR Augstākās Padomes komisijas sēdē tika uzklausīts arī jautājums par Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas darbu PSRS miermīlīgās ārpolitikas propagandā, tika iezīmēti tālākie uzdevumi, lai aktīvai darbībai piesaistītu jaunatni un paplašinātu kontaktus ar citām republikas sabiedriskajām organizācijām.[139] Tādējādi ieskicējas komitejas vairāku pakāpju atskaišu sistēma (komitejas prezidija – sēdēs un konferencēs, tad komitejas – LKP institūcijām un, visbeidzot, komitejas – Padomju Miera aizstāvēšanas komitejai Maskavā). Tā kā Latvijas Miera aizstāvēšanas komiteja faktiski bija pakļauta Padomju Miera aizstāvēšanas komitejai, tad par katru gadu tika sniegta informācija par komitejas darbu LPSR, kas ietvēra atskaiti par katrā gadā paveikto; tāpat ik gadu tika sagatavoti, Prezidija sēdē izspriesti darba plāni, kuri tika saskaņoti un apstiprināti Padomju Miera aizstāvēšanas komitejā, tāpat tika apstiprinātas arī Latvijas komitejas izdevumu tāmes (arī interesants informācijas avots). 1985. gads Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejā veltīts Uzvaras četrdesmitgadei.[140] 1986. gadā atsevišķi darba plāni parādās arī Jaunatnes sekcijai, Pētera Stučkas Latvijas Valsts universitātē izveidots Miera klubs, kas maijā organizē Miera nedēļu, parādās Rīgas Ekoloģiskais klubs, kas cīnās par apkārtējās vides aizsardzību un mieru.

---

[137] Informācija par Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas darbu 1982. gadā. Sk. LVA, 1052. f., 1. apr., 19. l., 19. lp.
[138] LVA, 1052. f., 1. apr., 19. l., 23. lp.
[139] Sk. LVA, 1052. f., 1. apr., 19. l., 30. lp.
[140] LVA, 1052. f., 1. apr., 19. l., 37. lp.

Ieskatam komitejas perspektīvais pasākumu (norišu) plāns (projekts) 1976.–1980. gadam, kas iezīmē kopīgās tendences komitejas darbības virzienos:

"[..] ņemt dalību, organizējot un noturot Ziemeļu valstu Miera dienu

katru gadu

organizēt mītiņus un sapulces sadarbībā ar Republikas sabiedrību jautājumos par cīņu par mieru

pēc nepieciešamības

nosūtīt nacionālajām miera aizstāvēšanas komitejām propagandas materiālus (brošūras, albumus, plakātus, fotoizstādes u. c.) par miera kustību, padomju tautas sasniegumiem un dzīvi republikā

katru gadu

sagatavot un izdot brošūras, plakātus, fotoizstādes u. c. jautājumos cīņā par mieru

visu periodu

regulāri republikas presē un radio un televīzijā apgaismot jautājumus par mieru un Padomju Miera fonda pieredzi līdzekļu vākšanā

katru gadu

uzņemt miera aizstāvju delegācijas un tūristu grupas, kuras apmeklē republiku

katru gadu

rekomendēt, deleģēt un nosūtīt Padomju Miera aizstāvju komitejas organizēto delegāciju sastāvos un arī kā tūristus aktīvākos republikas miera aizstāvjus

katru gadu [..]."[141]

Jāpiebilst, ka šim plānam bija arī piebilde, ka pasākumu plāns par delegātiem un tūristiem, kā arī nosūtīšanu aiz robežas tiks pievienots papildus, līdz ko būs saņemtas Padomju Miera aizstāvēšanas komitejas konkrētā gada pasākumu plāns, kas liecina, par Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas pakļautību un iekļaušanos kā apakšstruktūrai šajā lielajā veidojumā.

[141] LVA, 1052. f., 1. apr., 8. l., 5.–6. lp.

Būtiska komitejas darbības forma bija sakaru nodibināšana un uzturēšana[142] ar miera aizstāvju organizācijām visā plašā pasaule (ļoti plaša ģeogrāfija un eventuāla atsevišķa pētījuma tēma). Ik gadu miera aizstāvjiem dažādās zemēs tika nosūtīti jaunākie izdevumi – literatūra par ekonomikas, zinātnes un kultūras sasniegumiem LPSR. Parasti notika tikšanās ar Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas prezidija pārstāvjiem un arī vadošām LKP amatpersonām, pārstāvji no citurienes tika vesti ekskursijās uz LPSR rūpnīcām, fabrikām, kolhoziem un citām vietām, lai iepazīstinātu ar padomju cilvēka "saulaino ikdienu". Šādas tikšanās ietvēra krietnu devu miera propagandas. Braucienu laikā tika veikts propagandas darbs, bet pēc atgriešanās LPSR notika uzstāšanās radio un televīzijā, dažādās organizācijās, kā arī parādījās publikācijas presē.

Jau 1958. gadā LPSR, Lietuvas PSR un Igaunijas PSR Miera aizstāvēšanas komiteju priekšsēdētāji nosūtīja vēstules Baltijas baseina valstu – Vācijas Demokrātiskajai Republikai (VDR), Vācijas Federatīvajai Republikai (VFR), Dānijas Karalistei, Somijas Republikai, Norvēģijas Karalistei, Polijas Tautas Republikai un Zviedrijas Karalistei – miera piekritēju nacionālajām komitejām, lai dibinātu kontaktus un sadarbotos. Un ilgus gadus šo valstu vienojošais sauklis bija "Baltijas jūra – miera jūra!". Tolaik Rostokā katru pavasari notika miera cīnītāju salidojumi, kuros piedalījās arī Baltijas zemju pārstāvji. Ciešākas saites izveidojās ar Somijas un Vācijas Demokrātiskās Republikas miera cīnītājiem, vēlāk kontaktu un sakaru ģeogrāfija paplašinājās.

> "Katru ārzemnieku delegācijas ierašanos Latvijā izmantojam ciešāku sakaru nodibināšanai ar šīs zemes sabiedriskajām organizācijām. [..] Latvijas miera cīnītājiem kļuvis par tradīciju katru gadu plaši piedalīties tā sauktajā Rostokas nedēļā, uz kurieni izbrauc gan arodbiedrību, jaunatnes, sieviešu un sporta organizāciju pārstāvji, gan arī rakstnieki un sabiedriski darbinieki."[143]

Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejai bija izveidojušās draudzīgas saites ar Somijas, Polijas Tautas Republikas, Bulgārijas, Ungārijas, VDR, VFR miera piekritēju komitejām vai kustībām. Ar šo valstu miera piekritējiem komiteja uzturēja regulārus kontaktus, saraksti,

---

[142] Dokumentos rodama norāde, ka Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejai bijusi viesu grāmata, tomēr nav zināma tās atrašanās vieta.
[143] LVA, 1052. f., 1. apr., 2. l., 12. lpp.

informācijas apmaiņu par darba pieredzi, nosūtīja informatīvus materiālus – grāmatas, bukletus, laikrakstus un žurnālus. Tomēr līdzās šim darbam ik gadu Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas prezidija locekļi un citi pārstāvji aktīvi piedalījās dažādos miera piekritēju sarīkojumos darbaļaužu kolektīvos, publicējās presē, uzstājās radio un televīzijā,

> "lai popularizētu un propagandētu Padomju miera programmas uzdevumus, atbalstītu to īstenošanu dzīvē".[144]

> "Turpmāk jāpanāk, lai miera piekritēju rindās iesaistītu plašāku sabiedrisko aktīvu, jāpaplašina sadarbība ar sabiedriskajām organizācijām, it īpaši, jaunatnes, aktivizētu Miera fonda veicināšanas komisijas darbu visos rajonos un pilsētās."[145]

Septiņdesmito un astoņdesmito gados komitejā viesojās pretkara kustības un miera delegācijas no Austrijas, Jaunzēlandes, Indijas, Rumānijas, Kubas, Spānijas, Afganistānas, Bangladešas, Vjetnamas Sociālistiskās Republikas, Laosas, Kampučijas (Kambodžas), Ganas, Austrālijas, Taizemes, Filipīnām, Zimbabves, Madagaskaras, Venecuēlas, Amerikas Savienotajām Valstīm (ASV), Dānijas Karalistes, Apvienotās Karalistes, Jamaikas un citām zemēm. Veicot komitejas dokumentu revīziju par laikposmu no 1982. līdz 1986. gadam, tika konstatēts, ka atskaites periodā LPSR viesojušās miera piekritēju delegācijas no Austrijas, Austrālijas, Afganistānas, Bulgārijas, Bangladešas, Filipīnām, Ganas, Grieķijas, Indijas Japānas, Jaunzēlandes, Kampučijas (Kambodža), Kubas, Laosas, Lielbritānijas, Mozambikas, Peru, Rumānijas, Spānijas, Somijas, Taizemes, Zimbabves (kopā no 23 valstīm), bet Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas pārstāvji (pavisam 76) izbraukuši uz 16 zemēm – Austriju, Austrāliju, ASV, Dienvidslāvijas Sociālistisko Federatīvo Republiku, Francijas Republiku, Grieķiju, Itālijas Republiku, Indiju, Jaunzēlandi, Korejas Tautas Republiku, Kubu, Nikaragvu, Apvienoto Karalisti, Somijas Republiku, Ungārijas Tautas Republiku, VDR.

1989. gadā pirmo reizi parādās, ka vienotu koncepciju par Baltijas jūru kopā izstrādā LPSR, Lietuvas PSR un Igaunijas PSR miera

---

[144] Informācija par Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas darbu 1981. gadā. Sk. LVA, 1052. f., 1. apr., 19. l., 16. lpp.

[145] LVA, 1052. f., 1. apr., 19. l., 17. lpp.

aizstāvēšanas komitejas, tāpat rīkotas vairākas diskusijas, piemēram, par izglītības sistēmas demilitarizācijas problēmām, par bērnu rotaļieroču ražošanas un tirdzniecības samazināšanu un alternatīvo rotaļieroču izplatīšanas popularizēšanas iespējām; par Baltijas reģionālās ekoloģijas problēmām u. c. [146] 1990. gada perspektīvajā plānā parādās jaunas aktivitātes: no janvāra līdz martam veikt pasākumus naudas līdzekļu vākšanai, lai atbalstītu veco ļaužu veselības stāvokļa uzlabošanos; jūnijā – organizēt kopā ar Lietuvas PSR un Igaunijas PSR miera organizācijām miera gājienu pa Baltijas republikām; jūlijā – veikt organizatoriskus sarīkojumus, lai LPSR miera aktīvisti varētu piedalīties miera velobraucienā Zviedrijā un Dānijā; augustā – plānota došanās uz Sāremā; oktobrī – organizēt dalībnieku piedalīšanos *miera reisā* pa Ķīnas Tautas Republiku un Japānu.[147]

> "Arī Latvijas Republikas miera aizstāvēšanas komitejas darbs aizvadītajā laika posmā ir jānovērtē kā auglīgs un panākumiem bagāts, kas vienmēr saņēmis savas tautas atbalstu un patiesi dziļu atsaucību. Mūsu komitejai ir izveidojušās ļoti siltas un draudzīgas attiecības ar mūsu tuvāko kaimiņu zemju miera cīnītājiem – somiem, poļiem, vāciešiem, arī zviedriem, norvēģiem un dāņiem. [..] Šāda ciešu kontaktu veidošanās palīdz labāk izprast citam citu, atrast pašos sarežģītākajos jautājumos kopīgu valodu un ir labs mierīgas līdzāspastāvēšanas un tautu draudzības priekšnoteikums,"[148]

Tā par apmēram pirmajiem desmit komitejas darbības gadiem rakstīja komitejas priekšsēdētāja vietnieks Andrejs Balodis.

Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas pārstāvji Padomju Miera aizstāvēšanas komitejas delegāciju sastāvā piedalījās daudzos Vispasaules Miera padomes rīkotajos *miera reisos* pa Baltijas jūru, Ziemeļjūru un Donavu. Piemēram, 1971. gada rudenī divdesmit dienu Miera braucienā pa Donavu, apmeklējot Čehoslovākiju, Ungāriju, Bulgāriju, Rumāniju un Dienvidslāviju,[149] devās miera cīnītāju grupa; no 1973. gada 18. maija līdz 9. jūnijam notika speciāls tūrisma brauciens pa Baltijas un Ziemeļjūru ar tvaikoni *Mihails Kaļiņins*. Arhīvā

---

[146] LVA, 1052. f., 1. apr., 38. l., 12. lp.
[147] LVA, 1052. f., 1. apr., 38. l., 15. lp.
[148] Balodis, Andrejs. "Piecpadsmit cildenas cīņas gadi", *Literatūra un Māksla*, Nr. 35, 1964, 29. augusts, 1. lpp.
[149] *Cīņa*, Nr. 222, 1971, 24. septembris; 2.lpp.; *Padomju Jaunatne*, Nr. 187, 1971, 24. septembris, 3. lpp.

glabājas šī *Miera reisa* programma un pieturvietu datējums: Ļeņingrada, Gdiņa, Varnemunda, Kopenhāgena, Oslo, Hamburga, Stokholma, Helsinki un Ļeņingrada.[150] Šādi braucieni ar LPSR miera aizstāvju līdzdalību notika arī turpmākajos gados. Kā liecina atsevišķi komitejas prezidija sēžu protokoli, sēdēs notikusi arī atskaitīšanās par šiem braucieniem – izvērsta informācija arhīva dokumentos nav pieejama vai nav saglabāta, vai arī meklējama ārpus fonda *Latvijas Miera aizstāvēšanas komiteja*, piemēram, LKP dokumentu fondos –, tāpēc arhīva materiāli nesniedz plašāku ieskatu šo reisu norisē, notikumos, braucēju iespaidos un tikšanos mērogos. Šādas reportāžas *post factum* nereti publicētas LPSR periodiskajos izdevumos.

Nozīmīga Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas darbības forma biju Baltijas jūras baseina tautu miera cīnītāju dažādās sanāksmes, kurās risināts jautājums, kā tālāk attīstīt miera kustību un saglabāt Baltijas jūru kā miera jūru. Tādēļ kā viens no Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas darbības virzieniem atzīmējama līdzdalība gadskārtējo Ziemeļu (Baltijas jūras) valstu Miera dienu darbā. Tas bija vairāku dienu, pat nedēļu ilgs brauciens pa Baltijas un Ziemeļu jūru ar dažādām pieturvietām un uz vietas izvērstām miera propagandas akcijām. Pirmo reizi šāds *miera brauciens* notika 1966. gadā. Jāatzīmē, ka 1969. gadā Miera dienas sarīkotas Rīgā. Uz tām ieradušies pārstāvji no Polijas Tautas Republikas, VDR, Dānijas Karalistes, Norvēģijas Karalistes, Zviedrijas Karalistes un Somijas. Latvijas miera cīnītāju balss skanējusi daudzos starptautiskos forumos. Cieša un sirsnīga draudzība bija izveidojusies ar Somijas miera piekritējiem. Miera dienas ir norisējušas Oslo un Ķīlē. Vairākkārt LPSR pārstāvjus ir uzņēmusi Zviedrijas Karalistes galvaspilsēta Stokholma.

Īpašu popularitāti ieguva reģionālās miera cīnītāju tikšanās un Baltijas jūras baseina valstu *Miera dienas*. Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas uzstājās šajos miera aizstāvju forumos kā dalībnieki, bet arī kā organizatori (piemēram, 1969. gadā Rīgā notika Baltijas jūras Miera dienas). LPSR izraudzīta arī kā miera aizstāvju foruma vieta starptautiskos mērogos (piemēram, 1977. gadā Padomju Miera aizstāvēšanas komitejas organizētā XI Dortmundas tikšanās, piedaloties PSRS un ASV). Kā atzīmējis šo Miera dienu pasākumu

[150] LVA, 1052. f., 1. apr., 14. l., 6.–9. lp.

dalībnieks, žurnālists un žurnāla *Zvaigzne* galvenais redaktors Augusts Lediņš:

> "[..] bija izdevība personīgi vērot, kādu nozīmi šim mūsu reģiona tautu miera un draudzības pasākumam piešķir visu 8 valstu (PSRS, Polijas, VDR, VFR, Dānijas, Norvēģijas, Zviedrijas un Somijas) sabiedrisko spēku pārstāvji, cik labvēlīgi šajos forumos valdošais sadarbības gars un sabiedrisko spēku pieņemtie lēmumi ietekmē vispārējo starptautisko klimatu Baltijas jūras rajonā".[151]

Jāatzīmē, ka *Miera dienās* un *Miera reisos*, braucienos devās parasti viens Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas rekomendēts pārstāvis Padomju Miera aizstāvēšanas delegācijas sastāvā, kā arī devās apstiprināta speciāla tūristu grupa, kuras sastāvā bija komitejas aktīvisti (par aktīvu darbu un arī par devīgākām iemaksām Padomju Miera fondā) un viens grupas vadītājs. Katrā braucienā līdzi tika ņemti suvenīri, dažādi informatīvi materiāli.

> "Sakarā ar liela skaita suvenīru, kinofilmu un citiem uzskates materiāliem, kas iegādāti Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas tūristiem-aktīvistiem, kuri devās Miera reisā, tiek nolemts, ka visus izdevumus, kas saistīti ar glabāšanu un tūristu bagāžas pārvadāšanu kruīza laikā, segt no komitejas līdzekļiem 23 rubļu un 5 kapeiku apmērā (ir pievienots čeks),"[152]

liecina komitejas prezidija 1973. gada 13. jūlija protokols Nr. 3.

> "Mūsu komitejai, kura pati nepraktizē sūtīt savas grupas un delegācijas uz ārzemēm, ārvalstu apmeklēšana Padomju Miera aizstāvēšanas komitejas delegācijas sastāvā ir neaizvietojama darba puse, lai stiprinātu draudzīgas saites ar citu zemju miermīlīgajiem spēkiem,"[153]

rakstīts komitejas 1970. gada atskaitē un attiecīgi tiek lūgts izskatīt Padomju Miera aizstāvēšanas komiteju,

---

[151] Lediņš, Augusts. *Miera piekritēju kustība, tās izaugsme un uzdevumi*. Palīgmateriāls lektoriem. Rīgas: LPSR Zinību biedrības starptautisko jautājumu propagandas zinātniski metodiskā padome, 1976, 8. lpp.
[152] LVA, 1052. f., 1. apr., 7. l., 13. lp.
[153] LVA, 1052. f., 1. apr., 9. l., 89. lp.

> "plānojot 1971. gadu, iespēju paredzēt mūsējo līdzdalību delegācijās, grupās uz Centrālo un Ziemeļeiropu, tostarp uz VFR, Dāniju, Norvēģiju, Beļģiju un Somiju".[154]

Izpētes vērts ir jautājums par LPSR miera kustības aktīvistu vadītajām delegācijām Padomju Miera aizstāvēšanas komitejas ietvaros.

Rīgas vagonu rūpnīcas frēzētājs Alberts Ikaunieks, kurš speciālās tūristu grupas sastāvā bija piedalījies *Miera dienās* Ķīlē, 1973. gadā atzina:

> "Jau tas vien man, vienkāršam darba cilvēkam, manā dzīvē bija nozīmīgs notikums, ka man bija iespēja piedalīties starptautiska mēroga konferencē ārpus mūsu Dzimtenes robežām. Šajā miera aizstāvju konferencē, kas notika Ķīlē, piedalījās miera cīnītāji no visas Baltijas jūras piekrastes: te ieradās somi, norvēģi, dāņi, poļi, vācieši no VDR un VFR, kā arī pārstāvji no Rīgas, Viļņas, Tallinas un Ļeņingradas."[155]

Citi iespaidi par kādu braucienu 1987. gadā bija publicistei Marinai Kosteņeckai (dzimusi 1945. gadā):

> "[..] biju Padomju Miera aizstāvēšanas komitejas speciālās tūristu grupas sastāvā Indijā un Malaizijā. Brauciens bija ļoti interesants no eksotikas viedokļa, bet formāls no mūsu organizētāju viedokļa. Mūs pieņēma indiešu draugi ar lielu sirsnību. Savukārt no Padomju Miera aizstāvēšanas komitejas bija darbinieki, kuri, pēc manām domām, neatbilda ne pēc erudīcijas, ne uzvedības kultūras sev uzliktajiem pienākumiem. Tas radīja daudz formālisma tikšanās reizēs."[156]

Rakstā nav plašāk un detalizētāk analizēta Latvijas miera aizstāvju dalība dažādos sarīkojumos kā *miera reisi, miera braucieni un miera dienas*. Tam nepieciešams plašāks kontekstuāls pētījums, izmantojot plašo periodikas bāzi.

Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas budžets

Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas darbības nodrošināšanai bija paredzēts un ik gadu Maskavā apstiprināts

[154] LVA, 1052. f., 1. apr., 9. l., 90. lp.
[155] LVA, 1052. f., 1. apr., 4. l., 21. lp.
[156] LVA, 1052. f. 1. apr., 34. l., 40. lp.

budžets (caurmērā no 6000 līdz 7000 rbļ., tiesa 1972. gadā tikai 4580,25 rbļ.), kā arī finanšu tāmes (arhīvā pieejamas, sākot ar 1972. gadu).[157] 1973. gadā pēc Padomju Miera fonda vadības rīkojuma piešķirti 180 rbļ. inventāra iegādei. Arī šis arhīva materiālu kopums ir interesants izpētes objekts, jo ietver dažādu informāciju – par štata vietām un to apmaksu, par to, kam un kādiem izdevumiem, pasākumiem bija paredzēts finansējums u. tml. Ir arī atskaites par finanšu plūsmu; kā arī atbilsmes starp apstiprināto tāmi un reāli izlietoto par katru tāmes pozīciju. Tomēr, salīdzinot ik gada finanšu tāmes, redzams, ka lielāko summu veido nauda aģitācijas un propagandas pasākumiem (vidēji 1000 līdz 1500 rbļ.). Turklāt šie pasākumi norisēja pēc plāna, kas iepriekš bija saskaņots ar LKP vadību, savukārt otru lielāko pozīciju sastādīja izdevumi – fonda aktīva atbalstīšanai (braucieni, tūristu grupu braucieni; ik gadu vidēji 1000–1500 rbļ.); budžetā rodama arī tāmes pozīcija "prēmijas", kas izmaksātas saskaņā ar apstiprināto finanšu tāmi, galvenokārt gan tās saņēmusi Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas priekšsēdētāja vietniece Biruta Šneiderei, uz kuras pleciem arī gūla visu atskaišu sagatavošana, iesniegšana un saziņa ar uzraugošo PSRS līmeņa komiteju. Sava neliela daļa bija paredzēta šādiem izdevumiem: kancelejas izdevumi, tipogrāfijas izdevumi (veidlapas, aploksnes, ielūgumi, ziņojumi utt.), pasta izdevumi (vēstules, bandroles, apsveikumu kartītes, telegrammas), periodisko izdevumu un literatūras iegāde, apgabalu konferences, plēnumi un sapulces, komitejas prezidija locekļu un komisiju locekļu komandējumi uz rajoniem.

Piemēram, 1974. gadā Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejai bija tikai viena štata vieta – referents ar 100 rbļ. mēnešalgu,[158] ārštatā bija paredzēta samaksa mašīnrakstītājai. Caurlūkojot šīs finanšu tāmes, iespējams izsekot, kādas finanšu sadaļas tiek ieviestas no jauna, piemēram, 1975. gada tāmē parādās jauna pozīcija – telefona uzstādīšana un abonēšanas maksa (30 rbļ.), starptautiskās sarunas (70 rbļ.); 1976. gada tāmē – telpu īre un komunālie maksājumi (100 rbļ.), dienesta braucienu izdevumi pa pilsētu, kā arī tulkošana citās valodās (250 rbļ.); 1977. gadā papildināta pozīcija ārštata

[157] LVA, 1052. f., 1. apr., 10. l. – tāmes no 1973. līdz 1979. gadam.
[158] LVA, 1052. f., 1. apr., 7. l., 20. lp.

darbiem – mašīnrakstīšana un stenografēšana (350 rbļ.), un inventāra iegādei ieplānoti 500 rbļ.; 1978. gadā – parādās jauna ārštata pozīcija – fotodarbi (100 rbļ.) un telpu uzkopšana; savukārt ar Padomju Miera fonda 1978. gada 27. decembra rīkojumu Nr. 1096 – Latvijas republikāniskajai Miera aizstāvēšanas komitejai un Miera fonda veicināšanas komisijai apstiprinātajā tāmē iekļauta vieglās automašīnas iegāde (1000 rbļ.), tādēļ 1978. gada apstiprinātajā tāmē ir jauna pozīcija – ½ slodze šoferim (30 rbļ. mēnesī) – un pēc Padomju Miera fonda vadības rīkojuma atļauts iegādāties inventāru par 2000 rubļiem. 1980. gada tāmē iekļauti jauni štata darbinieki: grāmatvedis ar atalgojumu 90 rbļ. mēnesī un štata darbinieks ir arī atbildīgais sekretārs (180 rbļ. mēnesī). 1981. gada tāmē ietverti gida pakalpojumi (50 rbļ.), samaksa par arhīva darbu (81,20 rbļ.), paredzēts izgatavot foto stendus, par lekcijām noteikta samaksa (10 rbļ. par lekciju). 1983. gadā pie ārštata darbiniekiem ieviests amats, kam jānodrošina kartotēkas izveide un uzturēšana un uzskaite par iemaksām Miera fondā (104 rbļ.); 1988. gadam štatu sarakstā apstiprinātas pozīcijas – priekšsēdētāja vietnieks (220 rbļ. mēnesī), galvenais grāmatvedis (150 rbļ.) un vecākais instruktors (150 rbļ.); jāprecizē, ka 1986. gada štatu sarakstā šāda instruktora nav, bet ir atbildīgais sekretārs – 180 rbļ., galvenais grāmatvedis – 120 rbļ.[159] utt. Šie piemēri liecina gan par komitejas darbības un darba pienākumu papildināšanos, gan arī apliecina hierarhisko – ne vien ideoloģisko, bet arī finanšu – atkarību, pakļautību.

Tomēr iespējams secināt, izsekojot iemaksu (Padomju Miera fondā) uzskaites kladēm, ka, lai arī ik gadu šīs iemaksas pieauga, Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas rīcībā esošais finanšu līdzekļu apjoms palielinājās proporcionāli nevienmērīgi, kas, īpaši astoņdesmito gadu vidū un izskaņā, Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas locekļu vidū raisīja jautājumus, kā arī izskanēja neapmierinātība un neizpratne par to, kā tiek tērēti LPSR iemaksātie ļoti ievērojamie līdzekļi, jo pretī saņemta vien niecīga daļa.

Kāds inventārs piederējis Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejai? 1980. gada 25. janvāra inventarizācijas aktā konstatēts, ka ir paklājs, galda lampa, televizors, rakstāmgalds, diaprojektors, rakstāmmašīna *Erika*, kinoprojektors *Rusj*, kinokamera *Kvarc 2 x 8*,

[159] LVA, 1052. f., 1. apr., 48. l., 1.–4. lp.

kinolentes, prese, kinolenšu montāžas galds.[160] 1987. gada sākumā kā mazvērtīgais inventārs atzīmēts elektroniskais pulkstenis, paklājs, aizkari, galda lampa, telefona aparāts *Elta*, porcelāna servīze, elektriskais radiators, kantora krēsli, ziedu vāzes, kalkulators, krūzītes ar apakštasītēm. Un visi šie uzskaitījumi norāda, cik liela, tostarp finansiāla, bija Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas atkarība no augstākstāvošo institūciju lēmumiem.

Padomju Miera fonda veicināšanas komisija, iemaksas Padomju Miera fondā

1961. gada 27. aprīlī Maskavā pēc daudzu organizāciju, tostarp Padomju Miera aizstāvēšanas komitejas, Padomju un ārzemju draudzības un kultūras sakaru biedrības savienības, Āzijas un Āfrikas valstu solidaritātes padomju komitejas, Padomju sieviešu komitejas, PSRS kara veterānu komitejas u. c., iniciatīvas tika nodibināts Padomju Miera fonds. Fonda darbību regulēja statūti.[161]

Savukārt Padomju Miera aizstāvēšanas komitejai padotajās republikāniskajās komitejās tika izveidotas republikāniskās komisijas sadarbībai ar Padomju Miera fondu, sauktas arī par Padomju Miera fonda veicināšanas komisijas,[162] kuru galvenais uzdevums bija propagandēt un popularizēt Miera fonda ideju, aktualizēt samilzušos apdraudējumus visā pasaulē, lai ik gadu palielinātu LPSR iemaksas šajā fondā. Šā fonda līdzekļi ir miera kustības darbības, attīstības, propagandas un aģitācijas materiālais pamats. Tā veidošanā ar savām brīvprātīgajām iemaksām (tā vismaz tika deklarēts) piedalījās miljoniem cilvēku.

> "Par šīm iemaksām atbilstoši fonda statūtiem tiek finansēta 16 mūsu valsts [PSRS] sabiedrisko organizāciju darbība – Padomju Miera

[160] LVA, 1052. f., 1. apr., 33. l., 5. lp.

[161] Sk. *Padomju Savienības Miera fonda statūti* [apstiprināti 1978. gada 22. martā], sastādītāja B. Strazda. Rīga: 1979; *Padomju Miera fonda statūti* [apstiprināti 1984. gada 31. janvārī], sastādītāja B. Strazda. Rīga: 1984.

[162] Padomju Miera fonda veicināšanas komisiju vadījušas Valentīna Pihele, Rita Melnace, Džemma Lija Skulme un Marina Kosteņecka.

> aizstāvēšanas komiteja, Padomju Sieviešu padome, Padomju Kara veterānu padome u. c.,”[163]

stāstīja Biruta Šneidere.

Dati par iemaksām Padomju Miera fondā ienāca komitejā no PSRS Valsts bankas iestādēm. Pēc datu saņemšanas katru mēnesi komitejas darbinieki tos analizēja, veica uzskaiti. LVA fondā Nr. 1052 glabājas lietas Nr. 23–30 – biezas kantorgrāmatas, kur ar roku skrupulozi ierakstīts katrs vismazākais maksājums Padomju Miera fondā no 1965. līdz 1987. gadam. Iemaksas reģistrētas sīki pa iemaksu datumiem un mēnešiem. Reizēm pie iemaksām parādās piezīme, no kuriem līdzekļiem, darbiem (makulatūras, metāllūžņiem, talkas, dzejas dienām, *Draudzības loterijām*, koncerta, mākslas darbu pārdošanas, strādājošo algas, skolēnu nopelnītās naudas, hokeja spēlēm, sociālistiskās sacensības, prēmijas utt.) un kādiem mērķiem vēlams novirzīt šo maksājumu (Vjetnamas bērniem, Čīlei, arābu valstīm utt.). Nereti vērojamas piezīmes vai atzīmes, kas veiktas ar sarkanu zīmuli pie lielākajiem maksātājiem vai arī pie tādiem, kuri veikuši niecīgas iemaksas. Caurlūkojot šīs informatīvi bagātīgās klades (neizvēršot šajā rakstā plašāku analīzi, kas gan sniegtu nozīmīgu skatu; īpaši salīdzinošā aspektā analizētu iemaksāto summu apjomu), vērojams, ka pakāpeniski maksājumu veikšanā iesaistīti aizvien jauni maksātāji – sākot no skolām, slimnīcām, rūpniecības uzņēmumiem, kolhoziem, sovhoziem, zvejnieku kolhoziem, dažādiem uzņēmumiem un sabiedrisko pakalpojumi sniedzējiem, augstskolām, kultūras iestādēm, Sieviešu padomēm, Kara veterānu padomēm, arī reliģiskām organizācijām līdz pat mazām lauku draudzēm, individuālām iemaksām un pat testamentāriem novēlējumiem pēc nāves. Rita Melnace atzīmējusi, ka iemaksas Miera fondā ir savdabīgs planētas starptautiskā stāvokļa saspriegtības seismogrāfs. Tas reģistrē ikvienu novirzi iespējamās kritiskās situācijas virzienā.

> “Cīņā par mieru pats būtiskākais ir ne jau augošās iemaksu summas, kaut arī tās ir svarīgas. Būtiska ir padomju cilvēku pilsoniskā aktivitāte, tās pieaugums. Šiem cilvēkiem piemīt lieliskas īpašības – spēja nebūt vienaldzīgiem pret otra nelaimi, just līdzi citu bēdām, neiekapsulēties

[163] Pakalns, Kārlis. “Kā jutīgs seismogrāfs”, *Cīņa*, Nr. 250, 1986, 30. oktobris, 1. lpp.

savā labklājības čaulā, ja kaut kur, kaut arī zemeslodes otrā pusē, nepieciešama palīdzība."[164]

Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas dokumentos atrodama detalizēta informācija par veiktajām iemaksām. Komitejas prezidija sēžu protokolos nereti fiksēts, ka ticis pārrunāts arī jautājums par iemaksām Padomju Miera fondā. Piemēram, 1972. gadā, izvērtējot iemaksas, Biruta Šneidere konstatēja, ka maz iemaksājuši zinātnieki un augstskolas, vairāk esot varējušas dot reliģiskās organizācijas:

"Par neizpildēm ir ziņots atbilstošām organizācijām, lai tās tiktu novērstas."[165]

1979. gada Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas atskaitē konstatēts, ka uzlabojies Padomju Miera kustības propagandas darbs presē, radio un televīzijā, ka 1979. gadā Miera fondā no LPSR iemaksāts ap 350 tūkstošiem rubļu, kas ir par 120 tūkstošiem vairāk nekā iepriekšējā gadā, ka Latvijas Miera aizstāvēšanas komiteja sarīkojusi neskaitāmas tikšanās un pasākumus ar mērķi nodrošināt tālāku patriotiskās Padomju Miera fonda kustības attīstību.[166] 1980. gada atskaite liecina, ka Padomju Miera fondā pārskaitīti vairāk par 320 tūkstošiem rubļu;[167] 1982. gadā iemaksu apjoms sasniedza 400 tūkstošus rubļu, no kuriem viens pats VEF iemaksājis 30 tūkstošus rubļu.[168] 1984. gadā iemaksas Padomju Miera fondā pārsniegušas 1 miljonu rubļu.[169] Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas prezidija un arī paplašinātajās sēdēs reizi gadā skatīts jautājums par iemaksām Padomju Miera fondā, analizēta dinamika, kāpumi un kritumi, salīdzinātas agrākās iemaksas, tāpat vārdā saukti aktīvākie (dāsnākie) iemaksu veicēji, kā arī ik gadu norādīts arī uz trūkumiem, uz tām republikas pilsētām un rajoniem, kuri veikuši mazas iemaksas, piemēram, par 1978. gadu norādīts, ka

---

[164] Melnace, Rita. "Sākt ar sevi", *Šo zemi, šīs debesis nosargāt… Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejai 35 gadi*, sastādītājs J. Anerauds. Rīga: Avots, 1986, 141. lpp.
[165] Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas prezidija 1972. gada 29. augusta sēdes protokols Nr. 2. Sk. LVA, 1052. f., 1. apr., 7. l., 4. lp. – šī frāze apliecina, ka iemaksas nebija brīvprātīgas, bet tika koordinētas.
[166] LVA, 1052. f., 1. apr., 19. l., 6. lp. Tāds pats secinājums arī 1980. gada atskaitē. Sk. LVA, 1052. f., 1. apr., 19. l., 12. lp.
[167] LVA, 1052. f., 1. apr., 19. l.
[168] LVA, 1052. f., 1. apr., 19. l., 20. lp.
[169] LVA, 1052. f., 1. apr., 19. l., 34. lp.

Rīgā – Oktobra, Maskavas un Ļeņina rajona, Balvu, Bauskas, Kuldīgas, Ludzas, Ogres, Preiļu Miera fonda komisijas strādā slikti, tiek aizrādīts, ka par maz runāts sanāksmēs un presē par Padomju Miera fonda ieguldījumu un tiek rosināts izstrādāt Pateicības vēstules tekstu.[170] Ieskatam veiktās atzīmes pie atsevišķiem maksātājiem salīdzinošā aspektā, piemēram, par 1979. gadu: Daugavpils rajons – "iemaksas ļoti augušas", Alūksnes rajons – "labāk kā līdz šim", Balvu rajons – "sliktāk kā iepriekš", Cēsu rajons – "daudz labāk strādā", Dobeles rajons – "arī labi, kā vienmēr", Jēkabpils rajons – "salīdzinājumā ar citiem gadiem daudz labāk", Krāslavas rajons – "strādā apmierinoši", Kuldīgas rajons – "tikai reliģiskās organizācijas", Liepājas rajons un pilsēta – "nedaudz labāk kā iepriekšējā gadā", Ludzas rajons – "ļoti vāji", Preiļu rajons – "vāji rezultāti", Talsu rajons – "salīdzinot ar citiem rajoniem – ļoti vāji", Valkas rajons – "kā vienmēr vāji", Valmieras rajons – "vidēji – salīdzinot ar citiem rajoniem", Ventspils rajons – "labāk kā citus gadus".[171] 1980. gada 29. jūlija Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas prezidija sēdes protokols atklāj, ka ne visos darba kolektīvos bijusi sapratne, kāpēc jāveic šie maksājumi Padomju Miera fondā, un tiek ierosināts:

> "Būtu vēlams, ja uz rūpnīcu atnāktu kāds no Prezidija locekļiem un pastāstītu par Miera fondu, tā izlietošanu, par Miera fonda nepieciešamību un cilvēku cilvēcisko pienākumu," (b. [Emma] Kaļiņņikova[172]);
>
> "Kolhozā kolhoznieki paši bez ierosinājuma iemaksā Miera fondā ievērojamas summas, jo vārds "Miers" visiem ir skaidrs bez paskaidrojumiem," (b. [Alberts] Kauls);
>
> "[..] vajadzētu presē vairāk atspoguļot par cilvēku patriotisko rīcību kolhozā *Ādaži*, rūpnīcā *VEF*. Derīgs būtu Miera fonda veicināšanas komisiju priekšsēdētāju seminārs gada nogalē," (b. Āboliņš);
>
> "Visus ierosinājumus ņemsim vērā. Iemaksas aug, bija gadi, kad Miera fondā iemaksāja par gadu 100.000 rubļus, tagad gandrīz 240.000 par

[170] LVA, 1052. f., 1. apr., 12. l., 15. lp.
[171] LVA, 1052. f., 1. apr., 12. l., 32.–37. lp.
[172] Rīgas apgaismes tehnikas rūpnīcas strādniece.

pusgadu. Pievērsīsim uzmanību vairāk tiem rajoniem, kuri mazāk maksā" (b. [Valentīna] Pihele).[173]

Savukārt 1983. gada 23. aprīļa Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas prezidija sēdē galvenais akcents tiek likts uz jaunatnes iesaisti un piesaisti. 1984. un 1985. gadā LPSR Padomju Miera fondā iemaksāja vairāk par 1 miljonu rubļu, vākta nauda arī Černobiļas fondam.

Vērojams, ka tika organizēta ne vien līdzekļu vākšana, bet šis process izmantots arī internacionālajai un patriotiskajai audzināšanai. Par rosīgu darbu varēja gūt arī kādu gandarījumu, piemēram, doties tūrisma braucienā ārpus LPSR robežām. Tā 1971. gada komitejas atskaites liecina, ka ar Padomju Miera fonda palīdzību no aktīva nosūtītas speciālās tūristu grupas uz Polijas Tautas Republiku, Čehoslovākiju, Bulgāriju, *Miera svētkiem* Luleo (Zviedrijas Karalistē), Baltijas jūras valstu *Miera dienām* Kopenhāgenā, *Miera reisā* pa Donavu.[174] Arhīva materiāli atklāj, ka Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas darba panākumi, sekmes LPSR ideoloģiskā līmenī tika sasaistītas ar iemaksu apjomu Padomju Miera fondā. LPSR Augstākās Padomes Ārlietu komisijas 1983. gada 22. septembra rīkojumā Nr. 2-80, kuru parakstījis komisijas priekšsēdētājs Vladimirs Laukmans, atzīmēts:

"Par Latvijā pieaugošo aktīvo miera aizstāvju kustību liecina Padomju Latvijas ikgadējo iemaksu pieaugums Padomju Miera fondā, salīdzinājumā ar 1972. gadu brīvprātīgo iemaksu apjoms pieaudzis 13 reizes."[175]

Komisijas sniegtās rekomendācijas uzrāda vēl kādu pakļautību (iekšēju) un arī to, ka Latvijas Miera aizstāvēšanas komiteja par paveikto atskaitījusies šai komisijai[176] (meklējams, kur glabājas dokumenti).

Ieskatam LPSR iemaksas Padomju Miera fondā atsevišķos gados.

1970. g. – 64 314 rbļ.
1972. g. – 124 011 rbļ.
1973. g. – 165 302,23 rbļ.

---

[173] LVA, 1052. f., 1. apr., 12. l., 45. lp.
[174] LVA, 1052. f. 1. apr., 9. l., 63. lp.
[175] LVA, 1052. f., 1. apr., 12. l., 94. lp.
[176] LVA, 1052. f., 1. apr., 12. l., 96. lp.

1976. g. – 200 000 rbļ.
1977. g. – 238 044,60 rbļ.
1978. g. – 224 908,19 rbļ.
1979. g. – 347 148,77 rbļ. (no šīs summas reliģiskās organizācijas iemaksājušas 64 473 rbļ.[177])

Visdevīgākie darba kolektīvi un individuālie ziedotāji tika apbalvoti ar Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas Goda rakstiem un pateicības vēstulēm, aktīvākajiem tika izteikta arī Padomju Miera fonda valdes atzinība – Goda medaļas.[178] Tomēr divdesmitā gadsimta astoņdesmito gadu otrajā pusē kļuva grūtāk motivēt padomju pilsoņus veikt iemaksas šajā fondā, jo kādreizējie propagandas saukļi vairs nebija iedarbīgi, iemaksu veicējiem vairāk radās jautājumi – cik un kā tiek izmantoti ievērojamie līdzekļi, kas ik mēnesi (gadu) pārskaitīti Padomju Miera fondam, piemēram, rezumējot 1987. gada Padomju Latvijas iemaksas Padomju Miera fondā, secināts, ka to apjoms samazinājies,

> "jo izveidojušies Kultūras fonds un V. I. Ļeņina Bērnu fonds, kuros tagad arī cilvēki iegulda savus ietaupījumus, bet ir arī subjektīvi iemesli, mums vajadzēja aktīvāk propagandēt miera fondu un vairāk strādāt ar miera fonda priekšsēdētājiem".[179]

Izmaiņas Padomju Miera fonda iemaksās vērojamas 1989. gadā, kad lielāki līdzekļi atdoti LPSR iekšējo sociālo programmu īstenošanai, tostarp 120 miljoni rubļu bērnu namu un internātu materiālās bāzes uzlabošanai, arī žēlsirdības kustībai. Tāpat jāatzīmē, ka 1989. gada 15. aprīlī LPSR nodibināts Žēlsirdības fonds, kas lielāko iemaksu darbības sākšanai saņem no Padomju Miera fonda.

> "Tagad pagriežamies ar Miera fonda līdzekļiem uz mūsu iekšējās dzīves pusi. Vajadzētu pārbaudīt, kā šī nauda republikas rajonos tiek izlietota. Savā ziņā vajadzētu sadarboties ar Rēriha biedrību. Šobrīd tai augsta autoritāte – miers caur kultūru. Viena no jaunākām formām – Rēriha biedrība un Tautas Fronte, tās idejas atbilst mūsu miera cīnītāju interesēm. Tikai sadarbība un praktiska atskaite tautas priekšā veicinās darbību."[180]

---

[177] LVA, 1052. f., 1. apr., 12. l., 37. lp.
[178] Šādi apbalvošanas fakti atspoguļoti arī LPSR preses izdevumos.
[179] LVA, 1052. f. 1. apr., 34. l., 39. lp.
[180] LVA, 1052. f., 1. apr., 34. l., 68. lp.

1989. gadā atkal aktualizējās jautājums par iemaksām Padomju Miera fondā, rosinot vairāk līdzekļu atstāt pašu rīcībā.[181] 1989. gadā no Miera fonda vadības atsakās Džemma Lija Skulme un par to kļūst Marina Kosteņecka, tomēr komitejas darbības laiks tuvojas norietam. Bet šīs aktivitātes analīze prasa plašāku izpēti.

Miera stunda

Paplašinot Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas darbības lauku un mēģinot šajā kustībā ieinteresēt un iesaistīt jaunus interesentus un palielināt kustības apmērus, jo dažādi materiāli, protokoli liecina, ka interese par miera kustību gadu gaitā LPSR samazinājās, īpaši mainoties paaudzēm, 1983. gada 1. septembrī LPSR vispārizglītojošajās skolās par pirmo mācību stundu kļuva *Miera stunda*. Tajās piedalījās Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas pārstāvji un aktīvisti. Jāpiebilst, ka 1983. gada 1. septembrī Latvijas Miera aizstāvēšanas komiteja savos darba plānos iekļāva šādu jaunu aktivitāti. *Miera stundas* ideoloģiskais uzslāņojums nepārprotami atklājas skolotājas Rasmas Rācenes paustajā:

> "Pirmā stunda jaunajā mācību gadā tiek veltīta padomju tautas un visas pasaules progresīvo spēku miera cīņas problēmām, jautājumiem par mūsu Dzimtenes ekonomiskās varenības nostiprināšanu, par komunismu. Miera stundas uzdevums ir palīdzēt skolēniem labāk izprast PSRS Ļeņiniskās ārpolitikas kursu, kas nemainīgi virzīts uz kara draudu novēršanu, miera nostiprināšanu, uzticēšanās un savstarpēji izdevīgas sadarbības attiecību veidošanu un attīstīšanu starp valstīm. [..] Miera stundai jāstiprina skolēnos apziņa, ka viņu galvenais patriotiskais pienākums ir apzinīgi mācīties, aktīvi piedalīties sabiedriski politiskajā dzīvē, veikt uzticētos sabiedriskos pienākumus, strādāt ražošanā, apzinīgi gatavoties karadienestam Padomju armijā, lai izpildītu Konstitūcijā ierakstīto svēto pienākumu – aizstāvēt sociālistisko tēviju. [..] Kopš 1984. gada 1. septembra Miera stunda kļuva par Zinību dienas organisku sastāvdaļu. Sagatavojot Miera

[181] LVA, 1052. f., 1. apr., 34. l., 69. lp.

stundu, tiek izmantoti PSKP un PSRS valdības dokumenti, preses materiāli un daiļliteratūra."[182]

Te atklājas padomju ideoloģijas pamatpostulāti – darbs, šajā gadījumā mācības, aktīva sabiedriskā dzīve (līdzdalība) utt. Šis laiks iezīmīgs ar talkām, politisko plakātu konkursiem, solidaritātes tirdziņiem, *miera stafetēm*, goda sardzēm, lāpu gājieniem, līdzekļu vākšanu Miera fondam, aģitbrigāžu skatēm, tematiskiem skolēnu sacerējumu konkursiem u. tml.

Komitejas prezidija sēžu protokolos var atrast liecības, ka tika apzināts arī komitejas darba smagākais punkts – jaunatnes un skolēnu iesaistīšana miera kustībā, tajā pašā laikā atzīts, ka jānovērtē skolēnu zināšanas, zinātkāre, ka *Miera stundai* nevajadzētu pieiet formāli, tika domāts, kā vairāk izmantot vizuālās mākslas – kino (kino lektoriji, atsevišķi kino žurnālu numuri, filmas, dokumentālās filmas utt.), teātri u. c. Tomēr tāpat apjaušams, ka pat astoņdesmitajos gados vēl nav aprimis miera kustības propagandas un aģitācijas darbs, kad, piesaistot Zinību biedrību, tiek lasītas atbilstošas tematikas lekcijas. Vēl bērnu iesaiste – bērnu zīmējumu konkursi, bija ierosināts pat sešās LPSR pilsētās veidot bērnu zīmējumu mūrus. 1986. gads – *Miera gads* – pat Vecrīgu plānoja vasarā pārvērst par *miera pilsētiņu*. Astoņdesmitajos gados aizvien vairāk vērojama tendence, ka līdzās kultūras dzīves sasaistei ar miera tēmu, iespējams, lai piesaistītu jauno paaudzi, klāt nāk arī sports – skrējieni, stafetes, *miera maršs, miera gājieni*, masu skrējieni utt. Prezidija sēžu protokoli, īpaši astoņdesmito gadu vidū, iezīmē tendenci, ka komitejas locekļi kritiskāk izvērtē savu darbu un darba metodes, atzīstot, ka formāls darbs nenodrošina rezultātu un neuzrunā jauno paaudzi, ka jādomā par saturu, arī jaunu, kas ietverts šajā formā, runājot par miera tēmām. Piemēram, Padomju Miera aizstāvēšanas komitejas priekšsēdētāja vietniece, LPSR Teātra biedrības valdes priekšsēdētāja, LPSR Augstākās Padomes deputāte Vija Artmane (1929–2008, īstajā vārdā Alīda Artmane) 1986. gada 28. janvāra sēdē norāda:

---

[182] Rācene, Rasma. "Miera stunda", *Šo zemi, šīs debesis nosargāt… Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejai 35 gadi*, sastādītājs J. Anerauds. Rīga: Avots, 1986, 176., 177. lpp.

> "Mums ir slikts paņēmiens – neļaut pašiem izteikties; liekam uzrakstīt. Mums ir telegrāfisks stils, kas nevienu neinteresē, it īpaši jaunatni. Mēs bieži formāli atrakstāmies, ja runājam par miera cīņu. Bet pats galvenais – mums jāmācās runāt ar jaunatni, neliekot viņiem priekšā vecos štampus."[183]

Komponists Raimonds Pauls (dzimis 1936. gadā) pamatoti norāda uz mūzikas iedarbīgumu, secinot, ka maz tiek izmantota mūzika, jaunieši jāpiesaista ar rokmūziku:

> "Ja mēs raidījām dziesmas par mieru, kuras bija populāras 30. gados, toreiz Izaka Dunajevska[184] dziesmu dziedāja visi, tad tagad mēs ar to nepiesaistīsim jaunatni. Biju izbrīnījies, cik jaunieši no [Rīgas Politehniskā institūta] uzmanīgi klausījās *Credo* izpildīto *Melno kliedzienu* par Hirosimas tēmu. Bet mums nav gaismas efektu, daudz tehnikas trūkst. Vajag sadarboties ar jaunatni, spēlēt to, ko viņi prasa, dzīvot laikam līdzi."[185]

> "1. septembrī noskan zvans, kuram uzgavilē pasaule. Miera zvans iezvana Miera stundu. Vēsture kā māte klusiņām apsēžas solā, lai mirkli pabūtu ar audzēkņiem un audzinātājiem, ar tēviem un mātēm,"[186]

raksta Andris Vējāns.

Astoņdesmito gadu otrajā pusē komitejas prezidija protokolos aizvien biežāk norādīts, ka vēl joprojām pastāv iesīkstējušas instrukcijas sakarā ar ārzemnieku uzņemšanu, ka pastāv formālisms,[187] nevis patiesa interese un komitejas darbā ir jāmeklē jaunas darba formas un jauni akcenti. LPSR Zinātņu akadēmijas sekretārs, bijušais LPSR izglītības ministrs Vilis Samsons iesaka vairāk veicināt tiešos kontaktus zinātnieku saziņā. LPSR Mākslinieku savienības valdes priekšsēdētāja Džemma Lija Skulme atzina, ka runas no tribīnes jau apnikušas un vairs nepārliecina:

> "Nekad nevajag kaut ko iegalvot, vajag rādīt savu mākslu. Un mums ir, ar ko lepoties."[188]

---

[183] LVA, 1052. f., 1. apr., 34. l., 4. lp.
[184] Padomju komponists (1900–1955).
[185] LVA, 1052. f., 1. apr., 34. l., 6. lp.
[186] Vējāns, Andris. *Latvijas miera balss*. Rīga: Avots, 1986, 115. lpp.
[187] LVA, 1052. f., 1. apr., 34. l., 25. lp.
[188] LVA, 1052. f., 1. apr., 34. l., 25. lp.

Jaunatnes sekcijas vadītājs Igors Tipāns norādīja:

> "Miera komitejai arī nav sava suvenīra, ko iedot ārzemniekiem, lai tas tieši attiektos uz mūsu darbību, tā varētu būt kaut maza pārlokāma lapiņa par miera kustību."[189]

Savukārt 1989. gadā sēdē tika spriests par komitejas suverenitātes jautājumu,

> "lai mēs varētu būt pastāvīgi. Pretkara kustībai jaunas formas, jauni veidi, par ko pēdējā laikā maz raksta. Patstāvība bez līdzekļiem nav iespējama. Cilvēki nezina, kur aiziet miera fonda nauda. [..] Mums sola dot 10 % no līdzekļiem. Līdz šim bija tikai 1 %. Vēl jādibina tiešos sakarus un ne jau caur Maskavu. [..] Mums jāmeklē jaunas formas visās jomās,"[190] [A. Vējāns].

Šajā laikā daudz izteiktāk akcentēts ekoloģijas aspekts, tiek runāts par Baltijas vienotību. Astoņdesmito gadu otrajā pusē parādās uzdrošināšanās kritizēt, apšaubīt "augšu" lēmumus un rīcību, ka nevajadzētu gaidīt kādus lēmumus no Maskavas, bet jārīkojas pašiem. Kā jauns komitejas darbs virziens tika uzlūkota arī pagaidu Olimpiskā komiteja (ar tās iespējām iet pasaulē, dibināt kontaktus u. tml.). Pēc ilgiem komitejas pastāvēšanas gadiem atklājās, ka tā darbojusies bez statūtiem (visticamāk, ka pēc Padomju Miera aizstāvēšanas komitejas statūtiem). 1989. gadā Ivars Knēts[191] izsaka bažas jautājuma formā par kara katedras nepieciešamību. Vai tā ir lietderīga?

> "Iznāk, ka students 8 gadus mācās par kara lietām."[192]

Tāpat aktualizējās jautājums par iespējām dibināt savu Latvijas Miera komiteju. Tika aktualizēts jautājums – sasaukt konferenci, pārkārtoties, iestrādāt jaunu programmu, darbības virzienus, pārvēlēt jaunus vadītājus, tomēr, kaut arī 1951. gadā dibinātās komitejas darbība lēnām apsīka, jauna komiteja savu darbu plašāk neizvērsa. 1990. gada 3. aprīļa komitejas sēžu protokols ir pēdējais, kas saglabāts LVA Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas fondā. Šajā sēdē nolemts par miera fonda līdzekļu naudas pārveduma nodošanu Veselības

---

[189] LVA, 1052. f., 1. apr., 34. l., 25. lp.
[190] LVA, 1052. f., 1. apr., 34. l., 53. lp.
[191] Zinātnieks, ilggadējs Rīgas Tehniskās universitātes rektors.
[192] LVA, 1052. f., 1. apr., 34. l., 53. lp.

aizsardzības ministrijai un Sarkanā Krusta biedrībai[193] un par Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas priekšsēdētāja vietnieku tika ievēlēts Ivars Knēts, kā arī izveidota organizācijas komiteja Miera konferences sagatavošanai, tomēr vairāk dokumentu par turpmāko komitejas darbību nav pieejami.

> "Caur Miera komiteju varējām iziet pasaulē, kad vēl radošajiem darbiniekiem ceļš uz "pasauli" bija slēgts,"

atzina Džemma Lija Skulme.[194]

Kopsavilkums

Caurlūkojot LVA Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas fonda materiālus, daļu no tiem veido komitejas darba plāni[195] – ieceres, projekti, izstrādātie un apstiprinātie darba plāni (tos apstiprināja gan komitejas prezidijs savās sēdēs, gan arī Padomju Miera aizstāvēšanas komiteja), atskaites par paveikto, arī apstiprinātas finanšu, izdevumu tāmes un atskaites par izlietoto Padomju Miera aizstāvēšanas komitejas piešķirto ikgadējo finansējumu. Šie arhīvā uzglabātie materiāli ļauj provizoriski iezīmēt komitejas darba galvenos virzienus, kas gan mainās atkarībā no PSRS ārpolitikas kursa, notikumiem pasaules politikā, jaunākajiem PSKP kongresu lēmumiem, plēnumiem, rezolūcijām, programmām, izvirzītajiem mērķiem, uzdevumiem un sasniedzamajiem rezultātiem. Komitejas finanšu tāmēs lielākais finansējums bija paredzēts tieši propagandas un aģitācijas darbam.

> "Biedri, pēc sava sastāva Latvijas Miera aizstāvēšanas komiteja nav liela, bet, atskatoties šodien uz noieto ceļu, ar gandarījumu varam teikt, ka tā ir vienmēr aktīvi atbalstījusi visus mūsu Padomju Valsts miermīlīgos pasākumus. Daudzpusīgais miera aizstāvēšanas komitejas darbs nevarētu sekmīgi noritēt, ja nebūtu tai atbalsta no partijas organizācijām, nebūtu savs aktīvs, komitejas locekļi, komisijas. Esam

[193] LVA, 1052. f., 1. apr., 34. l., 75. lp.
[194] LVA, 1052. f., 1. apr., 34. l., 56. lp.
[195] Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas darba plāni (1972–1977). Sk. LVA, 1052. f., 1. apr., 8. l., 15 lp.

> pateicīgi republikas partijas CK, Padomju Miera aizstāvēšanas komitejai par ikdienišķo vadību un palīdzību,”[196]

Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas ilggadējās priekšsēdētāja vietnieces Birutas Šneideres teiktais atskaites runā 1976. gada komitejas paplašinātajā plēnumā precīzi iezīmē politiski ideoloģisko kontekstu. Savukārt 1981. gada konferencē pieņemtajā rezolūcijā ierakstīti šādi vārdi:

> “Mēs, Padomju Latvijas miera aizstāvju konferences dalībnieki, atzīmējam, ka Latvijas Miera aizstāvēšanas komiteja kopā ar visu republikas sabiedrību ir paveikusi noteiktu darbu, propagandējot miermīlīgo PSKP un Padomju valdību, uzturējusi draudzīgus kontaktus ar miera aizstāvjiem citās zemēs, īpaši ar miera aizstāvjiem Baltijas jūras valstīs, kā arī sekmējusi brīvprātīgas republikas iemaksas Padomju Miera fondā,”[197]

kas rezumējoši definē komitejas darbības “saskaņotos” darbības virzienus.

Organizētā miera kustība apsīka pēc PSRS sabrukuma.

> “Izrādījās, ka mieru var nosargāt bez speciāli organizētas masu sabiedriskās kustības, ja lielvalstis atrod ceļus savu domstarpību mierīgai pārvarēšanai, bez savstarpējas klaji naidīgas abu pašu apvainošanas kara kurināšanā. Bet personīgi šī līdzdalība toreizējās miera kustības pasākumos deva starptautiskajam komentētājam labu iespēju nokļūt tuvāk politiskās dzīves procesiem pasaulē. Jo Padomju Latvijas žurnālistiem jau līdzekļi ārzemju komandējumiem netika paredzēti, un arī *Zvaigznes* redaktors, ja devās ārzemju ceļojumos, tad ar citu organizāciju palīdzību, kā Miera aizstāvēšanas komitejas vai Latvijas un ārzemju draudzības biedrība,”[198]

atminas kādreizējais Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas prezidija loceklis, žurnālists Augusts Lediņš.

Strādājot ar arhīva un tā laika periodiskajiem materiāliem un citiem avotiem, nākas secināt, ka uzlūkot Latvijas Miera aizstāvēšanas komiteju par sabiedrisku organizāciju, kā tā definēta kopš izveides 1951. gada 17. septembrī, gluži nav iespējams, jo, kaut arī tajā

---

[196] LVA, 1052. f., 1. apr., 16. l., 65. lp.
[197] LVA, 1052. f., 1. apr., 17. l., 63. lp.
[198] Lediņš, Augusts. *Kas ir, tas ir.* Rīga: Visual Studio, 2011, 126. lpp.

nenoliedzami bija pārstāvēti visdažādāko profesiju pārstāvji, tomēr jaušams, ka allaž bijusi kāda augstāka ideoloģiska uzraudzība. Ja caurlūkojam komitejas sastāvu (un šis būtu atsevišķs pētījums ietvars) nepilnos četrdesmit pastāvēšanas gados, allaž tās prezidija sastāvā bija pārstāvēti augsti PSKP funkcionāri, instruktori, propagandas aparāta un komjaunatnes pārstāvji. Tāpat jāatzīmē, ka dažādu organizāciju mērķi un uzdevumi pārklājas, ka vienas un tās pašas personas darbojas dažādās organizācijās, ka vienviet nereti saplūst Latvijas un ārzemju draudzības un kultūras sakaru biedrības un Komitejas kultūras sakariem ar tautiešiem ārzemēs veiktās "misijas" vai aktivitātes. Savukārt, ja raugāmies uz Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas Jaunatnes sekcijas darbu, tad tas aplūkojams kontekstā un kopsakarā ar LPSR Jaunatnes organizāciju komitejas darbu, kas visas četras vienubrīd koeksistēja zem viena jumta un arī, iespējams, vēl ar kādām. Vēl viens eventuālais pētījumu aspekts – komitejas sadarbība ar Latvijas republikānisko arodbiedrību padomi.

Dažādu struktūru līdzīgās funkcijas atklāj Jāņa Anerauda teiktais, apkopojot Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas 35 gadu darbību:

> "Jau trīsdesmit piecus gadus, propagandējot un izplatot miera idejas, aktivizējot miera cīnītājus, darbojas Latvijas Miera aizstāvēšanas komiteja. Trīsdesmit gadus, attīstot un veicinot kultūras sakarus un sadarbību starp tautām, draudzības, saprašanās, sadarbības un stabila miera nodrošināšanas vārdā darbojas Latvijas un ārzemju draudzības un kultūras sakaru biedrība. [..] Vairāk nekā divdesmit gadus pāri tālumiem pie latviešiem ārzemēs miera un saprašanās vārdā pa kultūras sakaru ceļiem dodas Latvijas komiteja kultūras sakariem ar tautiešiem ārzemēs. [..] Šis plaši izvērstais miera, sadraudzības, kultūras vērtību apmaiņas darbs arvien spēcīgāk atbalsojas tuvās un tālās pasaules valstīs. [..] šodienas sarežģītajā, pretrunu satrauktajā pasaulē visspēcīgākajiem jābūt tiem ieročiem, uzskatiem un pārliecībai, kas spēj saglabāt, nodrošināt pasaules tautām mieru, dzīvību, nākotni."[199]

[199] Anerauds, Jānis. Mana paaudze. *Šo zemi, šīs debesis nosargāt… Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejai 35 gadi,* sastādītājs J. Anerauds. Rīga: Avots, 1986, 93., 94. lpp.

Savukārt plaši visā LPSR izvērstais propagandas un aģitācijas darbs gan dažādās miera jautājumu akcijās, gan arī iemaksu vākšanā Padomju Miera fondam būtu skatāms kontekstā ar LPSR Zinību biedrības un Starptautisko jautājumu propagandas zinātniski metodiskās padomes darbību. Nereti ir problemātiski pateikt, no kuras organizācijas "miera vārdā" devies kāds braucējs no LPSR – mērķi, lozungi un frāzes pārklājas. Un iespējams, ka tas darīts apzināti, lai būtu sarežģīti atšķetināt saaustos ideoloģiskos un, iespējams, uzraudzības tīklus. Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas darbības izvērtējums prasa vēl papildus citu arhīva materiālu un fondu kontekstuālu vērtējumu, kā arī tajā iesaistīto personību izpēti, jo jautājums līdz šim maz pētīts.

Miera kustības propaganda, īpaši astoņdesmitajos gados, atbalsojās arī LPSR kultūras dzīvē – tapa atbilstošas tematikas dziesmas, grafikas, plakāti, miera kustībai pakļauta vai visa kultūras dzīve – Teātra dienas, Dzejas dienas un Mākslas dienas aizritēja *miera zīmē*, jo, šķiet, tika meklētas jaunas formas, lai vēl joprojām LPSR iedzīvotājos spētu uzturēt atbalstošu interesi par PSRS īstenotās *miera politikas* idejām un saukļiem.

> "Cīņai par mieru tajos gados ir patiesi liels vēriens, tā daudziem pasaulē palīdz iestāstīt, ka galvenā cīnītāja par mieru pasaulē, lai nesāktos trešais pasaules karš, ir Padomju Savienība un tās sabiedrotie, kas savā pusē mobilizē arī mieru mīlošos cilvēkus no citām zemēm,"[200]

atzinis Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas loceklis, žurnāla *Zvaigzne* galvenais redaktors Augusts Lediņš. Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas darbības izpēte ir aizsākta, un turpmākie eventuālie pētījuma kopsakari ieskicēti. Jāteic, ka ikviens, kura dažādi dzīves gadi sakrita ar LPSR pastāvēšanas laiku, tieši vai pastarpināti bija šai "kustībai" piederīgs. Miers arī divdesmit pirmā gadsimtā pasaulē ir trausls un jutīgs jēdziens, diemžēl tā aizsegā vai ar šo saukli vieglāk ideoloģiski smalki manipulēt ar cilvēku, kurš alkst savu mūžu nodzīvot mierīgā, sakārtotā un neapdraudētā vidē.

---

[200] Lediņš, Augusts. *Kas ir, tas ir*. Rīga: Visual Studio, 2011, 123. lpp.

Pielikums. Hronika[201]

1949

Parīzē (Francijā) un Prāgā (Čehoslovākijas Republika) I Vispasaules miera piekritēju kongress
(aprīlis)

Maskavā I Vissavienības miera piekritēju konference. Nodibināta Padomju Miera aizstāvēšanas komiteja
(augusts)

1950

Maskavā I Vissavienības miera piekritēju kongress
(augusts)

Maskavā II Vissavienības miera piekritēju konference
(oktobris)

Varšavā (Polijas Tautas Republikā) II Vispasaules miera piekritēju kongress. Ievēlēta Vispasaules Miera padome
(novembris)

LPSR iedzīvotāji paraksta Vispasaules miera piekritēju kongresa Stokholmā plēnumā pieņemto *Uzsaukumu par atomieroču aizliegšanu*

1951

Berlīnē Vispasaules Miera padomes I sesija
(februāris)

LPSR organizāciju pārstāvji nodibina Iniciatoru komiteju LPSR miera piekritēju konferences sasaukšanai
(1. septembrī)

LPSR Valsts akadēmiskajā Drāmas teātrī Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas dibināšanas konference
(17. septembrī)

---

[201] Tai ir informatīvs raksturs, nepretendējot uz pilnību, veidota, balstoties Jāņa Anerauda apkopotajā informācijā grāmatā *Šo zemi nosargāt* (1986), to precizējot un papildinot.

LPSR literatūras un mākslas darbinieki paraksta Vispasaules Miera padomes I sesijā (Berlīne, 21.–26. februāris) pieņemto *Aicinājumu par Miera pakta noslēgšanu starp lielvalstīm*

(septembris)

Maskavā III Vissavienības miera piekritēju konference

(29. novembrī)

Dzejas antoloģija *Miera sardzē* un miera tematikai veltīts prozas krājums *Cilvēces sirdsapziņas balss*

1952

Maskavā IV Vissavienības miera piekritēju konference

(decembris)

Vīnē (Austrija) tautu kongress par miera aizstāvēšanu

(decembris)

1953

Rīgā Latvijas Miera aizstāvēšanas un republikas sabiedrības pārstāvju paplašinātais plēnums

(septembris)

1955

Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas paplašinātais plēnums pieņem Vispasaules Miera padomes aicinājumu (Vīnes) aizliegt atomieroču un novērst atomkara draudus

(28. marts)

Maskavā V Vispasaules miera piekritēju konference, piedalās arī 20 delegāti[202] no Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas

(maijs)

Helsinkos (Somija) Vispasaules miera aizstāvēšanas asambleja

(jūnijs)

---

[202] Pilnu sarakstu sk. LVA, 1052. f. 1. apr., 6. l, 18. lp.

1957

Padomju Latvijā darbaļaužu mītiņi un sapulces, prasot aizliegt atomieročus

1958

Rīgā Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas un republikas sabiedrības pārstāvju paplašinātais plēnums

(maijs)

LPSR *Miera nedēļas* pasākumi

(jūnijs)

Rostokā (VDR) Baltijas zemju *Miera nedēļa*

(jūlijs)

Stokholmā (Zviedrijas Karalistē) Vispasaules tautu kongress par atbruņošanos un miermīlīgu līdzāspastāvēšanu

(jūlijs)

1959

Rīgā Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas un sabiedrisko organizāciju pārstāvju sapulce, veltīta Vispasaules miera cīnītāju kustībai

(14. aprīlī)

Pēc Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas ielūguma Rīgā viesojās Somijas miera piekritēju Centrālās komitejas delegācija

(4.–10. jūlijs)

Latviju apmeklē Norvēģijas miera cīnītāju delegācija

Dzejas antoloģija *Šalko laimei, Dzintarjūra!*

1961

Maskavā nodibina Padomju Miera fondu

(27. aprīlī)

Padomju Miera vilciens uz Polijas Tautas Republiku un Polijas miera vilciens, kas piestāja Rīgā;

tā ietvaros Rīgā poļu un padomju tautu draudzības un miera demonstrācija

(aprīlis)

1962

Rīgā Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas konference

(9. maijā)

Maskavā Vispasaules miera cīnītāju kongress par vispārēju atbruņošanos un mieru, piedalās delegāti no Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas[203]

(9.–19. jūlijs)

1963

Rīgā Pētera Stučkas Latvijas Valsts universitātes Lielajā aulā Miera fondam veltīts muzikāli literārs sarīkojums

(maijs)

Varšavā Vispasaules Miera padomes sesija[204]

(novembris)

Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas pārstāvji Miera nedēļā Rostokā, Miera delegāciju sastāvā Gvinejā, Meksikā, Zviedrijas Karalistē, Ēģiptē

komitejas aktīvisti tūristu braucienos uz Čehoslovākiju, Ungāriju, VDR, Rumāniju, Bulgāriju, Polijas Tautas Republiku, Somiju, Ēģipti

1964

Rīgā Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas un republikas sabiedrības pārstāvju paplašinātais plēnums

(janvāris)

---

[203] Žanis Grīva, Lilita Bērziņa, Andrejs Balodis, Vladimirs Baranovskis, Jevgeņijs Bīrons, Emīlija Gudriniece, Jāzeps Lūriņš.

[204] No LPSR piedalījās Emīlija Gudriniece.

1965

Maskavā padomju sabiedrības pārstāvju Vissavienības konference par mieru, nacionālo neatkarību un atbruņošanos

(jūnijs)

Helsinkos Vispasaules miera cīnītāju kongress par mieru, nacionālo neatkarību, vispārēju atbruņošanos

(jūlijs)

LPSR apmeklēja VDR Miera padomes, Ungārijas Miera padomes un Dānijas organizācijas *Kampaņa pret kodolieročiem* delegācija

1966

Darbaļaužu mītiņi LPSR solidaritātes nedēļā ar Dominikas Republikas tautu

(aprīlis)

Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas pārstāvji piedalījās Ziemeļvalstu tautu miera un draudzības svētkos Murmanskā

(augusts)

1967

LPSR solidaritātes nedēļas ar Vjetnamas tautu norises

(marts)

Starptautiskā Miera stafete no Helsinkiem cauri Ļeņingradai un Tallinai sasniedza Rīgu

(7. jūnijā)

Stokholmā (Zviedrijas Karaliste) Starptautiska miera cīnītāju konference

(jūlijs)

Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas pārstāvji Habarovskā organizētajos sarīkojumos *Par mieru un draudzību Padomju Savienības un Japānas tautām*

(augusts)

Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas delegācija Lielās Oktobra sociālistiskās revolūcijas 50. gadadienai veltītajā Padomju Miera aizstāvēšanas komitejas jubilejas sesijā Ļeņingradā

(oktobris)

Vispasaules Miera padomes prezidente koordinatore Izabella Blūma (dzimusi 1892. gadā) Salaspils memoriālā ansambļa atklāšanā

(1. novembris)

Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas delegācija Baltijas jūras zemju *Miera dienās* Tallinā

1969

Rīgā Baltijas jūras zemju *Miera dienas* un Starptautiska miera cīnītāju konference

(maijs)

Berlīnē (VDR) Vispasaules miera cīnītāju asambleja

(jūnijs)

Vīnē (Austrija) miera piekritēju un citu sabiedrisku organizāciju konference pa drošību un sadarbību Eiropā

(novembris)

Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas pārstāvji Padomju Miera aizstāvēšanas komitejas organizētajā *Miera reisā* ar tvaikoni *Marija Uļjanova*

Speciālo tūristu grupu sastāvā Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas aktīvisti VFR, Polijas Tautas Republikā, Rumānijā, Bulgārijā, Somijā, Norvēģijā, Beļģijā u. c.

1970

Maskavā Vladimira Uļjanova (Ļeņina) 100. dzimšanas dienai veltīta Vispasaules Miera padomes sesija

(aprīlis)

Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas delegācija Baltijas jūras zemju *Miera dienās* Gdaņskā[205] (Polijas Tautas Republika) un

[205] Kā Padomju Miera aizstāvju delegācijas vadītājs un pārstāvis no LPSR devās LKP CK sekretārs Aleksandrs Drīzulis (1920–2006). Sk. LVA, 1052. f., 1. apr., 9. l., 83. lp.

Starptautiskajā miera cīnītāju konferencē Sopotā (Polijas Tautas Republika)

(maijs)

Dalība *Miera nedēļā* Rostokā (VDR; Padomju Miera aizstāvēšanas delegāciju vadīja LKP CK Kultūras nodaļas vadītājs Aivars Goris, dzimis 1931. gadā)

Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas aktīvistu grupas Somijā, Šveicē, Japānā un Francijā

1971

Budapeštā (Ungārija) Vispasaules Miera padomes asambleja

(maijs)

Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas delegācija Baltijas jūras zemju *Miera dienās* Kopenhāgenā (Dānija) un Ziemeļu Kalotas tautu miera un draudzības svētkos Luleo (Zviedrija)

1972

Vispasaules miera un Indoķīnas tautu neatkarībai veltīta asambleja Versaļā

(februāris)

Padomju Latvijā pasākumi, veltīti solidaritātes nedēļai ar arābu tautām

(jūnijs)

Ženēvā Starptautiska konference par atbruņošanos

(oktobris)

Stokholmas miera konference veltīta Vjetnamas jautājumam

Briselē forums-asambleja par sabiedrisko spēku drošību un sadarbību Eiropā

Biruta Šneidere vadīja speciālo tūristu grupu Baltijas jūras zemju *Miera dienu* Ķīlē

(VFR; 12.–24. septembris)

1973

Rīgā Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas atskaites, vēlēšanu konference

(janvāris)

LPSR Solidaritātes diena ar palestīniešu un arābu tautu cīņu norisi

(21. martā)

Dalība *Miera reisā*[206] pa Baltijas un Ziemeļjūru[207] ar tvaikoni *Mihails Kaļiņins*, delegācijas vadītāja Biruta Šneidere[208]

(18. maijs – 9. jūnijs)

Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas plēnums *Par sagatavošanos Vispasaules miermīlīgo spēku kongresam un Latvijas miera aizstāvju uzdevumiem*

(jūlijs)

Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas delegācija[209] Vispasaules miera kongresā Maskavā

(oktobris)

Ar mērķi uzlabot komitejas darbu sakaros ar miera aizstāvju organizācijām kapitālistiskajās valstīs, izveidota pie Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas Sakaru komisija

Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas delegācija Ziemeļeiropas valstu *Miera dienās* Oslo (Norvēģija) un Miera aizstāvju konferencē Hamburgā (VFR)

1974

"Aktīva dalība Miera programmas un Vispasaules miermīlīgo spēku kongresa materiālu propaganda."[210]

---

[206] *Miera reisā* piedalījās 22 Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas aktīvisti, tostarp desmit komitejas locekļi. Sk. LVA, 1052. f., 1. apr., 9. l., 39. lp.

[207] Šādos reisos devās arī apstiprināta speciāla tūristu grupa, kurā tika iekļauts kāds Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas aktīvists.

[208] No Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas līdzekļiem apmaksāti izdevumi 600 rbļ. apmērā. LVA, 1052. f., 1. apr., l. 8.; 11. lp.

[209] Biruta Šneidere, Augusts Lediņš, Jānis Matulis, Pēteris Vāleskalns, Valentīna Pihele.

[210] LVA, 1052. f., 1. apr., 9. l., 23. lp.

Sofijā (Bulgārija) Vispasaules Miera padomes sesija

(februāris)

Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas delegācija Baltijas jūras zemju *Miera dienās* Ļeņingradā

(augusts)

Sadarbībā ar LPSR Žurnālistu savienību Rīgā ceļojoša starptautiska fotogrāfiju izstāde *Miers vajadzīgs visiem*

(septembris)

Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas delegācija Padomju miera piekritēju konferencē Maskavā

(oktobris)

Rajonu un pilsētu komisiju priekšsēdētāju sanāksme un iemaksu Padomju Miera fondā izvērtējums

(decembris)

Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas pārstāvis Jevgeņijs Bīrons piedalījās Padomju Miera komitejas delegācijas sastāvā, tiekoties ar Ungārijas miera aizstāvjiem

Latvijas Miera aizstāvēšanas komiteja sarīkoja Rostokas dienas Rīgā un uzņēma VFR Rostokas apgabala miera aizstāvju delegāciju[211]

LPSR viesojās Argentīnas miera aizstāvju delegācija

LPSR presē un radio plaši atzīmēta Vispasaules miera aizstāvju kongresa 25 gadu atcere

Sakarā ar Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas darbības 35 gadiem sagatavoti apbalvojumi – jubilejas zīme un Goda raksts – un apbalvoti labākie Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas aktīvisti, sagatavots izziņas materiāls par komitejas līdzšinējo darbību, kā arī sadarbībā ar televīziju un radio sagatavota speciāla pārraide par miera kustības 35 gadiem un sarīkots komitejas jubilejas plēnums

[211] Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas prezidija 1974. gada 20. septembra protokols Nr. 7, nolemts: "1) samaksāt no tāmē paredzētiem propagandai veltītiem līdzekļiem rēķinu par 125, rbļ., kas izlietoti VDR Rostokas apgabala Miera piekritēju delegācijas uzņemšanai." Sk. LVA, 1052. f., 1. apr., 7. l., 18. lp.

1975

"Padomju tautas cīņā pār vācu fašismu 30 gades un Starptautiskā Sievietes gada[212] zīmē."[213]

Padomju Miera konference[214]

(8.–11. janvāris)

LPSR rīcības nedēļas par atbruņošanos sarīkojumi

(aprīlis)

Padomju Miera komitejas delegācijas sastāvā Somijā Žanis Grīva

(maijs)

Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas delegācija Baltijas jūras zemju *Miera dienās* Stokholmā[215]

Baltijas jūras zemju Miera nedēļa Rostokā (piedalās Biruta Šneidere)

(jūlijs)

Rīgā Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas un republikas sabiedrisko organizāciju pārstāvju sapulce Vispasaules Miera padomes jaunā Stokholmas aicinājuma atbalstīšanai

(decembris)

Piedalās Eiropas valstu kustības par mieru pārstāvju sanāksmē Minskā un Brestā

Sadarbībā ar Latvijas un ārzemju draudzības un kultūras sakaru biedrības Sieviešu sekciju LPSR uzņemtas delegācijas no Francijas, Bulgārijas, Itālija u. c. valstīm

Padomju Miera aizstāvēšanas delegācijas sastāvā Venecuēlā LPSR Arodbiedrību savienības priekšsēdētājs Augusts Zitmanis

No februāra līdz decembrim kopā ar Rīgas pilsētas sabiedrības pārstāvjiem sarīkojumi "par bruņošanās sacensības pārtraukšanu un atbruņošanos"

---

[212] Republikas rajonos un pilsētās tika organizēti dažādi vakari, tikšanās, sapulces, kulinārijas un rokdarbu izstādes, loterijas u. c. LVA, 1052. f., 1. apr., 9. l., 19. lp.
[213] LVA, 1052. f., 1. apr., 9. l., 15. lp.
[214] Piedalījās septiņi delegāti no Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas.
[215] Pēc PSRS vēstniecības Stokholmā ielūguma LPSR miera aizstāvju grupa piedalījās vakarā ar latviešu trimdiniekiem, kuri dzīvoja Stokholmā. Sk. LVA, 1052. f. 1. apr., 9. l., 17. lp.

No marta līdz jūlijam kopā ar Rīgas pilsētas sabiedrības pārstāvjiem vairāki pasākumi "par visu politieslodzīto atbrīvošanu, par cilvēktiesību atjaunošanu Čīlē"

1976

Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas delegācija Baltijas jūras valstu un Norvēģijas *Miera dienās* Helsinkos *Par Eiropas drošību un vispārēju atbruņošanos*

(28.–30. maijs)

Helsinkos Vispasaules miera piekritēju konference par bruņošanās pārtraukšanu, atbruņošanos un saspīlējuma atslābumu

(septembris)

Rīgā, Latvijas un ārzemju draudzības un kultūras sakaru biedrības telpās paplašināts Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas paplašināts plēnums (komitejas divdesmit piecu gadu pastāvēšana)

(2. decembris)

Vispasaules Miera Padomes dibināšanas 25 gadu atcere un starptautiskā nacionālo miera komiteju konference Ļeņingradā

Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas delegācija Baltijas jūras zemju *Miera dienā* Helsinkos

LPSR iestādēs un organizācijās izveidotas komitejas, kas organizē Vispasaules Miera padomes Jaunā Stokholmas aicinājuma parakstīšanu, parakstu vākšanu sākta 16. jūnijā, un pirmā parakstījās miera kustības veterāne rakstniece Anna Sakse

1977

Maskavā Vispasaules mieru mīlošo spēku forums

(14.–16. janvāris)

Padomju Miera komitejas delegācijas Pori (Somija) sastāvā Biruta Šneidere

(15. februāris)

Varšavā (Polijas Tautas Republika) Vispasaules miera asambleja

(maijs)

Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejā viesojās Pori (Somija) miera cīnītāju delegācija

(22.–25. jūnijs)

Jūrmalā Padomju Miera aizstāvēšanas komitejas rīkotā PSRS un ASV sabiedrisko pārstāvju *XI Dortmundas konference*

(jūlijs)

LPSR viesojās miera aizstāvju delegācijas no Helsinkiem (Somija)

(6.–8. septembris)

Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas delegācija Baltijas jūras zemju *Miera dienās* Malmē (Zviedrija)

(13.–20. septembris)

Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas delegācija Lielās Oktobra sociālistiskās revolūcijas 60. gadadienai veltītajā Padomju Miera aizstāvēšanas komitejas svinīgajā plēnumā Ļeņingradā

LPSR viesojas Polijas miera padomes delegācija

(septembris)

Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas plēnums *Lielā Oktobra Sociālistiskā revolūcija un padomju tautas cīņa par mieru*

(oktobris)

Pori (Somija) viesojās Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas pārstāvji

(novembris)

Sadarbībā ar žurnāla *Zvaigzne* redakciju foto konkurss *Latvijas darbaļaudis cīņā par mieru*

(novembris)

Visu gadu kampaņa pret bruņošanās sacensību un kampaņa par parakstu organizēšanu *Otrajam Stokholmas aicinājumam*

Izgatavoti 5000 eksemplāri plakātu somu miera piekritējiem

1978

LPSR seminārs pilsētu un rajonu Miera fonda veicināšanas komisiju priekšsēdētājiem[216]

[216] Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas prezidija 1978. gada 25. aprīļa protokolā Nr. 2 apzīmēts: "Pēc tās ievērojami savu darbu aktivizēja daudzas rajonu komisijas,

(aprīlis)

Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas pārstāvji Vispasaules Miera padomes sesijā

(maijs)

Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas pārstāvji Kijevā Padomju Miera aizstāvēšanas komitejas organizētajā padomju un bulgāru miera aizstāvēšanas komiteju darbinieku seminārā

(maijs)

Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas pārstāvis Volgogradā Jaunatnes sekciju priekšsēdētāju seminārā.

> "Rezultātā pie Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas tika izveidota jaunatnes sekcija, kuras pārziņā būs jaunatnes problēmas miera cīņā, kā arī kontaktu dibināšana ar ārvalstu jaunajiem miera cīnītājiem."[217]

(oktobris)

Vasarā LPSR viesojās miera piekritēju grupa no Pori (Somija)

Padomju Miera aizstāvēšanas komitejas delegācijas sastāvā Somijā Zigmunds Osmanis.

Latvijas Republikāniskās arodbiedrību padomes priekšsēdētājs Augusts Zitmanis Padomju Miera aizstāvēšanas delegācijas sastāvā Kostarikā un Jamaikā

Informatīvo materiālu apmaiņa ar miera aizstāvjiem VDR, Polijas Tautas republikā un Somijā

1979

Rīgā Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas paplašinātā prezidija sēde

(janvāris)

Vija Artmane piedalās Vispasaules Miera padomes sesijā

(1.–5. februāris)

---

kā rezultātā savukārt pieauga republikas ieskaitījumi Padomju Miera fondā, salīdzinot ar iepriekšējiem gadiem." Sk. LVA, 1052. f.; 1. apr., 12. l, 7. lp.

[217] Latvijas Miera aizstāvēšanas veiktais darbs 1978. gadā. Sk. LVA, 1052. f., 1. apr., 19. l., 2. lp.

Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas delegācija[218] Padomju Miera aizstāvēšanas komitejas plēnumā Maskavā

(marts)

Biruta Šneidere piedalās sociālistisko zemju Miera komiteju sanāksmē Ļvovā

(29. maijs – 1. jūnijs)

Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas delegācija Vissavienības miera piekritēju konferencē Maskavā

(decembris)

Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas delegācija *Miera reisā* pa Baltijas jūru ar kuģi *Mihails Kaļiņins*

LPSR apmeklēja Somijas, Jamaikas, Madagaskaras miera cīnītāju delegācijas, Vispasaules Miera padomes locekļa garīdznieka Konrāda Liberta vadītā VFR miera aizstāvju kustības aktīvistu delegācija

Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas aktīvisti delegācijas sastāvā Bulgārijā, VDR un Somijā

1980

Rīgā Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas paplašinātā prezidija sēde

(februāris)

Maskavā Vispasaules konference *Par mierīgu un laimīgu nākotni visiem bērniem*

(septembris)

LPSR apmeklēja Indijas miera cīnītāju grupa, Somijas miera cīnītāju delegācija un Somijas Miera padomes loceklis Satakuntas apgabala Miera komitejas priekšsēdētājs Ika Vehkalahti, Miera kustības pārstāvji no ASV Sandra un Alekss Milleri un Kolorado štata universitātes socioloģijas profesors Fards Klirs

Kanādā viesojās Vija Artmane

---

[218] Žanis Grīva, Valentīna Pihele, Alberts Ikaunieks, Augusts Zitmanis, Egons Kalnciems (1932–1993), Raimonds Pauls, Vija Artmane, Jānis Matulis, Biruta Šneidere.

Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas pārstāves Biruta Šneidere un Anna Žīgure pēc Somijas Satakuntas apgabala Miera komitejas ielūguma Pori

1981

Rīgā Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas konference; ievēlēts jauns komitejas un prezidija sastāvs

(novembris)

Padomju Latviju apmeklēja Rumānijas, Somijas, Austrijas un Afganistānas miera piekritēju delegācijas

Padomju Miera aizstāvēšanas delegācijas sastāvā Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas pārstāvji apmeklēja Mali, Senegālu un Somiju

Mieram veltītu dzejoļu izlase *Sudraba sētuve*

1982

Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas delegācija Padomju Miera aizstāvēšanas komitejas plēnumā Maskavā

(marts)

LPSR Mākslas dienu darbi veltīti Padomju Miera fondam

(aprīlis)

LPSR apmeklē Vispasaules Miera padomes viceprezidents Žaks Denī

(augusts)

Rīcības nedēļas pasākumi, mītiņi sakarā ar atbruņošanās nedēļu

(24.–31. oktobris)

Pirms Apvienoto Nāciju Organizācijas (ANO) Ģenerālās Asamblejas II speciālās atbruņošanās sesijas atklāšanas LPSR "darbaļaudis" nosūta vairāk nekā 2000 vēstuļu, pieprasot rīcību, lai apturētu drudžaino bruņošanos

Vākti paraksti zem Padomju Miera aizstāvēšanas komitejas aicinājuma par atbruņošanos, nosūtīti uz ANO. No republikas parakstījās vairāk nekā 165 000 pilsoņu.

Vākti paraksti zem Apvienotās Karalistes aicinājuma par atbruņošanos.

LPSR apmeklēja Somijas Miera padomes un Spānijas miera cīnītāju delegācijas

Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas pārstāvji Padomju Miera aizstāvēšanas komitejas delegāciju sastāvā Austrijā, VFR, Somijā, seminārā Taškentā

LPSR apmeklēja Vispasaules Miera padomes prezidenta Romeša Čandras vadītā delegācija

(decembris)

1983

Rīgā Miera fondam veltīts koncerts

(19. marts)

Rīgas Sporta pilī plašs pretkara mītiņš – manifestācija un pretkara plakātu izstāde pret jaunu ASV raķešu izvietošanas plāniem VFR

(19. aprīlis)

Republikas Mākslas dienas ar devīzi *Mākslinieki mieram* (izstādes atklāšana, gājiens, mītiņš Doma laukumā utt.)

(23. aprīlis)

Republikas Literatūras dienas *Mūsu darbs mieram un laimei* ar Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas aktīvistu līdzdalību (LPSR Valsts akadēmiskajā operas un baleta teātrī, koncerts Miera fondam, uzstāšanās mieram utt.)

(23. maijs)

Pētera Stučkas Latvijas Valsts universitātes Lielajā aulā mītiņš ar devīzi *Darbam un mieram*

(25. maijs)

Dalība Helsinkos Miera cīnītāju festivālā

(maijs)

Somijā Eiropas bērnu organizāciju *Miera stafete*

(jūnijs)

Prāgā (Čehoslovākija) Vispasaules asambleja par mieru un dzīvi, pret atomkaru

(jūnijs)

Rīgā, Mežaparkā, plaša miera cīnītāju manifestācija-mītiņš, piedalās ap 20 000 LPSR jauniešu un Somijas miera cīnītāju delegācija

(26. jūnijs)

Vispārizglītojošajās skolās jauno mācību gadu pirmo reizi sāk ar *Miera stundu*

(1. septembris)

LPSR Zinātņu akadēmijas konferences laikā jauno republikas zinātnieku pretkara mītiņš

(24. oktobris)

Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas plēnums *Par uzdevumiem kara draudu atvairīšanas cīņā* Vispasaules miermīlīgo spēku asamblejas Prāgā (Čehoslovākija) lēmumu gaismā

(oktobris)

LPSR pilsētās un republikas rajonos *Starptautiskā rīcības nedēļa par atbruņošanos* pasākumi

(oktobris)

Starptautiskajā rīcības nedēļā pret ASV raķešu izvietošanu Eiropā LPSR vairāk nekā 3000 pretkara mītiņu

(decembris)

LPSR skolās zīmējumu konkurss *Miers un laime visiem planētas bērniem*

LPSR apmeklē miera aizstāvji no Pori (Somija), Konstitucionālās līgas aizstāvju delegāti no Japānas, Prāgas asamblejas delegācijas locekļi no Somijas, Taizemes, Venecuēlas, Kolumbijas, Bangladešas, Japānas, Somijas miera cīnītāju delegācijas

Padomju Miera aizstāvēšanas komitejas delegāciju sastāvā Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas aktīvisti ASV, Kubā Itālijā, Francijā, Somijā

Padomju Miera komitejas delegāciju uz Indiju vadīja Vija Artmane

Padomju Miera komitejas delegāciju uz Kubu vadīja LKP CK sekretārs Imants Andersons

1984

Maskavā Padomju Miera fonda Vissavienības konference

(janvāris)

Rietumberlīnē Vispasaules Miera padomes prezidija ārkārtējā sesija

Kubas miera piekritēju delegācija Nacionālās Miera komitejas prezidenta Severo Agirres del Kristo vadībā

(17.–18. janvārī)

Republikas profesionālo teātru jauno aktieru darba skate – konkurss, veltīts miera tēmai (kopā ar LPSR Kultūras ministriju, LPSR Teātra biedrību, LĻKJS CK)

(20.–22. februārī)

Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas delegācija Padomju Miera aizstāvēšanas komitejas plēnumā Maskavā

(marts)

Rīgā Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas paplašinātā prezidija sēde, Miera fonda aktīvistu apbalvošana un koncerts

(aprīlis)

Pretkara masu pasākumi republikas pilsētās un rajonos Eiropas drošības nedēļas ietvaros

(3.–9. maijā)

Dalība 3. Starptautiskajā jaunatnes konferencē, ko organizēja LĻKJS CK un Jaunatnes organizāciju komiteja

(3.–6. maijs)

LPSR skolās Vissavienības skolēnu sacerējumu *Es balsoju par mieru* konkurss

(septembris)

Masu pretkara pasākumi republikas pilsētās un rajonos *ANO atbruņošanās nedēļas* ietvaros

(24.–31.oktobrī)

Miera cīņai veltīts mītiņš uz burukuģa *Sedovs*

Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas plēnums par darba gada rezultātiem

(decembris)

LPSR apmeklē miera piekritēju delegācijas no Somijas, Ganas, Austrijas, Laosas un Kampučijas, kā arī Ziemeļu miera draugu komitejas fonda delegācija no Apvienotās Karalistes

Padomju Miera aizstāvēšanas delegāciju sastāvā Nikaragvā, Vija Artmane vadīja Padomju Miera aizstāvēšanas komitejas delegāciju Austrālijā un Jaunzēlandē

Dalība *miera braucienā* pa Baltijas un Ziemeļjūras valstīm

Pie Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas izveidota Izdevniecības sekcija, kuras uzdevumos ir strādāt pie komitejas trīsdesmit piecu gadu pastāvēšanas izdevuma sagatavošanas – par Latvijas miera aizstāvju kustību, jauna dzejas krājuma par mieru un reprezentatīva vizīšu izdevuma-suvenīra četrās valodās par Latvijas darbaļaužu ieguldījumu cīņā par mieru

1985

Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas delegācija Padomju Miera aizstāvēšanas komitejas konferencē Maskavā

(janvāris)

Rīgā Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas paplašināts plēnums *Par vissavienības miera piekritēju konferences rezultātiem un Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas uzdevumiem*, Miera fonda aktīvistu apbalvošana un koncerts

(8. februāris)

Rīgā Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas paplašināts plēnums, veltīts miera cīņas aktīvistu – Lielā Tēvijas kara dalībnieku – apbalvošanai. Plēnuma dalībnieki paraksta aicinājumu pret *zvaigžņu kariem*

(26. aprīlis)

Pretkara masu pasākumi republikas pilsētās un rajonos *Eiropas drošības un sadarbības nedēļas* ietvaros

(maijs)

Vija Artmane vadīja Padomju miera aizstāvēšanas delegāciju Zviedrijas Karalistē

(5.–12. maijs)

LPSR viesojās miera aizstāvju delegācija no Somijas

(jūlijs)

Rīgā padomju un bulgāru seminārs

(11.–12. oktobris)

Masu pretkara pasākumi republikas pilsētās un rajonos ANO atbruņošanās nedēļas ietvaros

(24.–31. oktobrī)

Sadarbībā ar LĻJS CK, Izglītības ministriju, Profesionāli tehniskās izglītības komiteju skolēnu sacerējumu konkurss par tēmu *Es balsoju par mieru*

(1. oktobris – 15. novembris)

Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas paplašināta prezidija sēde par darba gada rezultātiem

(decembris)

Latvijas miera aizstāvji pēc ielūguma Pori (Somija)

Padomju Miera aizstāvēšanas komitejas delegāciju sastāvā Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas aktīvisti VFR, VDR, Ungārijā, Grieķijā, Apvienotajā Karalistē

Padomju Miera aizstāvēšanas komitejas delegāciju Šveicē vadīja Vija Artmane

Padomju Latvijā viesojas Somijas miera piekritēji, delegācijas no Austrālijas, Zimbabves, Austrijas u. c.

Vija Artmane atkārtoti ievēlēta par Padomju Miera aizstāvēšanas komitejas priekšsēdētāja vietnieci

Pie Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas izveidota informatīvo materiālu izdevniecības sekcijas

1986

Miera gads

Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas prezidija paplašināta sēde

(janvāris)

Uzņemta ASV delegācija

Kopā ar LĻKJS CK, LPSR Izglītības ministriju, LPSR Mākslinieku savienību Vissavienības bērnu mākslinieciskās jaunrades konkurss *Es balsoju par mieru!*

(februāris)

Kopā ar Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas Jaunatnes sekciju izveidota koncertējoša aģitbrigāde dalībai pretkara sarīkojumos rajonos un republikas pilsētās

(marts)

Kopā ar LPSR Valsts radio un televīzijas komiteju konkurss par labāko televīzijas raidījuma sižetu par miera tēmu

(marts)

Kopā ar LPSR Mākslinieku savienību Mākslas dienas, veltītas *Miera gadam*, viesojās un runu Doma laukumā teica Kubas Miera padomes priekšsēdētāja Orlando Fundore

(aprīlis)

Eiropas drošības rīcības nedēļas sarīkojumi, mītiņi, miera sardzes utt.

(8.–15. maijs)

Viesojās Somijas miera aizstāvju grupa

(jūlijs)

Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas aktīvistu dalība LPSR skolās *Miera stundā*

(1. septembris)

Latvijas Miera aizstāvju konference, veltīta komitejas trīsdesmitpiecgadei

(septembris)

Aktīva dalība *Atbruņošanās rīcības nedēļas* sarīkojumos (200 sarīkojumi ar 600 tūkstošu cilvēku piedalīšanos)

(24.–31. oktobris)

LPSR viesojās Somijas, Francijas, Grieķijas, ASV, Kubas, Šrilankas miera piekritēju delegācijas

Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas pārstāvji Kubā, Grieķijā, Korejā, Dienvidslāvijā, Somijā, dalība *Miera braucienā* pa Misisipi (ASV)

Izdota Jāņa Anerauda sakārtotā komitejas trīsdesmit piecu gadu pastāvēšanai veltītā grāmata *Šo zemi, šīs debesis nosargāt*

Izdota Andra Vējana grāmata *Latvijas miera balss* (suvenīrizdevums)

1987

Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas Prezidija sēde

(janvāris)

Rīgā Vissavienības Baltijas un Ziemeļu reģionālais seminārs Miera fonda organizatoriem (dalībnieki no Baltijas republikām, Ļeņingradas, Kaļiņingradas, Pleskavas, Murmanskas u. c.)

(marts)

Mākslas dienas

(aprīlis)

Dalība Eiropas drošības un sadarbības nedēļas sarīkojumi

(8.–15. maijs)

Kopā ar LPSR Izglītības ministriju, LĻKJS, LPSR Mākslinieku savienību bērnu jaunrades konkurss *Es balsoju par mieru*

(jūnijs)

Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas Jaunatnes sekcijas organizētie aģitācijas braucieni par republikas pilsētām un rajoniem

(jūlijs)

Rīgā viesojās VFR reliģisko organizāciju miera aktīvistu grupa, kuru uzņēma komiteja

(jūlijs)

Kopā ar Jaunatnes organizāciju komiteju dalība 6. PSRS un Somijas jaunatnes draudzības festivāla organizēšanā LPSR

(8.–13. augusts)

Kopā ar Sporta komiteju organizēja fizkultūras dienas, svētkus *Sports un miers* Doma laukumā

(augusts)

Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas aktīvistu dalība LPSR skolās *Miera stundā*

(1. septembris)

Atbruņošanās veicināšanas nedēļas sarīkojumi LPSR, tostarp *Miera vilnis*

(oktobris)

Somijas miera kuģis, tikšanās skolās, kolhozos

(1.–3. novembris)

Sagatavota un parakstīta vēstule ASV prezidentam Ronaldam Reiganam ar aicinājumu neizmēģināt kodolieročus

Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas pārstāvji delegāciju sastāvos Spānijā, Indijā un Malaizijā, ASV[219]

1988

Eiropas drošības nedēļas sarīkojumi (5.–15. maijs)

---

[219] Ārzemēs bijuši 15 aktīvisti, tostarp četri prezidija locekļi.

Kopā ar Igaunijas miera aizstāvjiem *miera brauciens* uz Sāremā, mītiņš, koncerts un tikšanās

(2.–3. jūnijs)

Kopā ar republikas Bērnu fondu Starptautiskajai bērnu aizsardzības dienai veltīts tematisks vakars

(jūnijs)

Dalība *Miera maršā* ASV

(14. jūnijs – 15. jūlijs)

ANO pretkara atbruņošanās nedēļas ietvaros dažādi sarīkojumi

(oktobris)

LPSR viesojās Velsas miera piekritēju delegācija

LPSR pārstāvji viesojās pie Pori (Somijas) miera piekritējiem, pēc Velsas miera piekritēju ielūguma Velsu apmeklēja Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas pārstāvji

Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas aktīvisti ASV, Vjetnamā, Apvienotajā Karalistē, arī Velsā, Spānijā, VFR, Grieķijā, Zviedrijā, Ekvadorā, Bolīvija, Ungārijā

Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas aktīvisti *Miera maršā Kijeva–Odesa*

Latvijas Miera komitejas aktīvisti Miera gājienā ASV

1989

Uzņemta Zviedrijas Karalistes parlamenta delegācija

(februāris)

LPSR, Lietuvas PSR un Igaunijas PSR miera komiteju pārstāvju apspriede par Baltijas reģiona miera kustības koncepciju *Dzīvību Baltijas jūrai, drošību Baltijas krastiem* izveidošanu, atbilstošu jaunu darbības formu pilnveidošana

LPSR un ASV miera pārgājiens *Miera maršs* pa Vidzemi (3 nedēļas)

(2.–24. jūlijs)

Viesojās Vjetnamas delegācija

(augusts)

Viesojās VFR delegācija

(septembris)

Padomju Miera aizstāvēšanas komitejas sastāvā Japānā, ASV, Indijā, Kanādā, Botsvānā, Brazīlijā, Spānijā, Mongolijā, Korejā, Zviedrijas Karalistē, Somijā

Daļēji segtas izmaksas tūristu grupām uz Somiju, Portugāli, Bulgāriju, Ungāriju, VDR, Čehoslovākiju un Kubu

Izdota miera grāmata *Pasaule šodien no jauna*

1990

Dalība *Miera riteņbraucienā* par Zviedrijas un Dānijas Karalistēm

(jūlijs)

Dalība *Miera skrējienā* apkārt Baltijas jūras valstīm

Dalība *Miera reisā* uz Ķīnas Tautas Republiku un Japānu

(oktobris)

Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas aktīvisti braucienos Kubā, Spānijā, Polijas Tautas Republikā, VDR, ASV, Zviedrijas Karalistē, VFR, Beļģijā, Ungārijā, Grieķijā un neatkarības atjaunošanu pasludinājušajā Igaunijas Republikā, toreiz to vēl komitejā dēvējot par Igaunijas PSR

The Latvian Committee for the Defence of Peace (1951–1990): Formation, Structure, Activities

> 'The historians that once will evaluate the great and important events of the after-war years will surely have to answer the question – what was the central, focal and uniting aspect in the endeavours of the world's nation over this period. And the answer will be a relatively easy one: it is the incessant fight for peace of the whole humankind,'[220] (A. Balodis).[221]

The present paper provides an insight into the work of the Latvian Committee for the Defence of Peace (Latvijas Miera aizstāvēšanas komiteja). The paper studies materials in the Latvian State Archive of the Latvian National Archive (LVA, funds No. 1052). The Latvian Committee for the Defence of Peace founded on 17 September 1951 at the Conference of the Supporters of Peace of the LSSR functioned under the leadership and supervision of the Soviet Committee for the Defence of Peace and pretended to be a public organisation. Its declarative activities were aimed at the implementation of the Peace Programme provided by the Communist Party of the Soviet Union. The *defenders of peace* of the LSSR took part in the events organised by the Soviet Committee for the Defence of Peace and those organised by the World Peace Council such as *peace voyages*, *peace weeks*, *peace processions, peace conferences, peace relay actions*. This included petitioning, signing campaigns, as well as fund-raising actions for the Soviet Peace Foundation. In Moscow, on 27 April 1961, following the initiative of a number of so-called Soviet public organisations such as the Soviet Committee for the Defence of Peace, the Union of Soviet Societies for Friendship and Cultural Contacts (previously – 'VOKS'), the Soviet Afro-Asian Solidarity Committee, the Committee of Soviet Women and the Soviet Committee of War Veterans the Soviet Peace Foundation was established. The local committees for the defence of peace, in their

---

[220] Balodis, Andrejs. "Piecpadsmit cildenas cīņas gadi [Fifteen Years of Noble Fight]", *Literatūra un Māksla*, Nr. 35, 1964, 29. augusts, 1. lpp. [translated by I. D.-S.]
[221]

turn, had to form the promotion commissions for popularising the Soviet Peace Foundation and emphasising the impending threats to peace all over the world in order to increase the financial contributions to the Soviet Peace Foundation.

The Latvian Committee for the Defence of Peace functioned under the direction of a chairman with one or more deputy chairmen. From 1974, a new position – the rapporteur – was introduced. In 1978, a youth section was established, and in 1984, a publishing section. The activities of the Committee were formally coordinated by the elected presidium that organised meetings, approved action plans, cost estimates, and delegated representatives for diverse voyages or participation in congresses or conferences of *defenders of peace*. In the 1980s a significant number of cultural events were subjected to the *peace movement* such as the *Theatre Days*, *Poetry Days* and *Art Days* of the LSSR. This phenomenon has to be considered together with a tendency starting from 1970s to place in different positions of the Committee persons from organisations such as the Union of Soviet Societies for Friendship and Cultural Contacts – the Latvian Division, the Committee for Cultural Relations with Countrymen Abroad of the LSSR, the Committee of the Soviet Youth Organizations of the LSSR, the LSSR Riga division of the All-Union state travel agency 'Intourist' ('Inturist'), and the LSSR Council of Trade Unions, some of them known as KGB officers.

The archive materials cannot provide comprehensive information on the activities of the Committee over the whole period of its existence because part of the funds of documents has been destroyed. A wider range of documents reflecting the activities of the Committee is available in the LVA starting with 1962. Archive materials provide insight into the following aspects of the activities of the Committee through the following documents: 1.) transcripts of some of the conferences of the Latvian Committee for the Defence of Peace; 2.) the action plans of the Latvian Committee for the Defence of Peace (1972–1977; 1982–1985); 3.) information regarding the activities of the Latvian Committee for the Defence of Peace (1962–1989); 4.) the minutes of the meetings of the presidium of the Latvian Committee for the Defence of Peace (1972–1989); 5.) financial reports and the

approved expenditure; 6.) accountancy, including lists fixing the membership fees paid to the Soviet Peace Foundation (1965–1987).

The present paper provides a concise insight into the spheres of activities of the Committee both on the territory of the LSSR (e.g., everyday popularisation work of the *peace movement*, organisation of events and meetings, hosting delegations of foreign *peace supporters*) and abroad. The everyday work of the Committee included reviewing and approval of annual action plans and financial plans (both were to be approved by the Soviet Committee for the Defence of Peace), responding to important resolutions of the Communist Party of the Soviet Union, official discourse and instructions of the Soviet Committee for the Defence of Peace and of the Soviet Peace Foundation, selection and approval of delegates to different conferences and congresses, analysis of the financial contributions from the LSSR to the Soviet Peace Foundation and, if necessary, reporting on unsatisfactory contributions, selection of participants to the delegations going abroad, and organisation of local conferences. The main activities of the Latvian Committee for the Defence of Peace included to organise, manage, and to establish new contacts with the representatives of the *peace movement* in different countries along with maintaining the existing contacts, popularisation of the *peace movement*, promotion and the increase of annual payments from the LSSR into the Soviet Peace Foundation. The representatives of the Latvian Committee for the Defence of Peace participating in the delegations of the Soviet Committee for the Defence of Peace took part in the *peace voyages* organised by the World Peace Council on the Baltic Sea, the North Sea and the Danube. On several occasions members of the Latvian Committee for the Defence of Peace acted as leaders of the delegations of the Soviet Committee for the Defence of Peace.

Over the whole period of activity of the Committee it focused itself on internal and foreign policies related mainly to peace, security, nuclear threats, and disarmament actions. The words ‘peace’ and ‘security’ put into propaganda slogans became an effective tool for addressing the society of the LSSR and the outer world, yet the real intent of these actions is found within the mutually contradictory expression ‘fight for peace’. The financial plans and approved

expenditure of the Committee show that most of its funds were allocated for propaganda.

The evaluation of the activities of the Latvian Committee for the Defence of Peace requires contextual evaluation of additional archive materials because they have been little studied so far.